

M
76.452 OSZK

88.

PÉTERFY TAMÁS

Kis-Székely —
— pusztulása.

REGÉNY

SPICÁK IMRE SZORNÁKS RAJZAIVAL

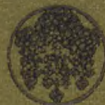
MÁSODIK KIADÁS

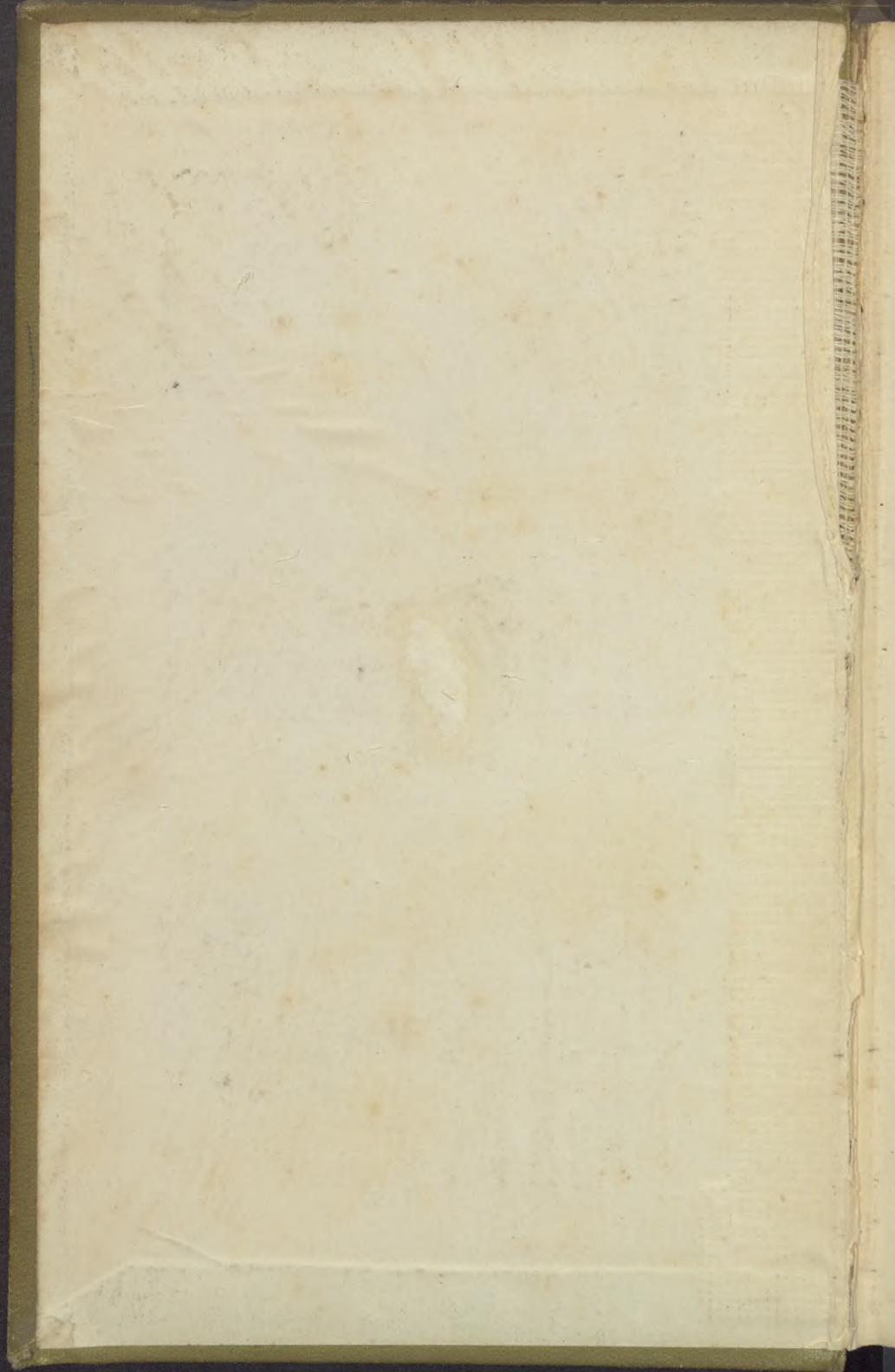
Ára 3 korona.

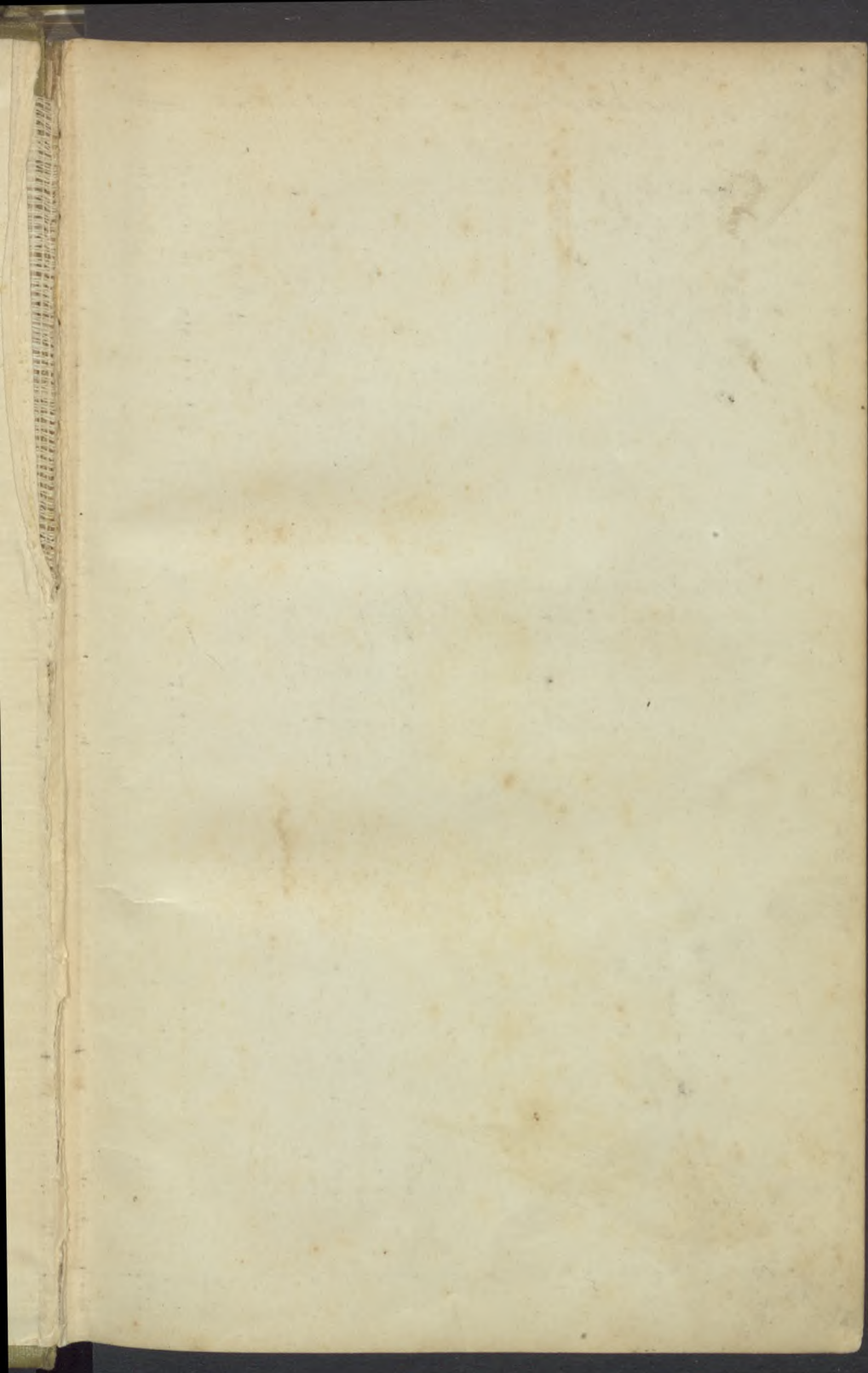
BUDAPEST

«PÁTRIA» IPADALMI VÁLLALAT
ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1901

1318

Postmodern Török tulajdona.
838.

318

KIS-SZÉKELY PUSZTULÁSA

REGÉNY

IRTA

PÉTERFY TAMÁS

SPISÁK IMRE SZOBRÁSZ RAJZAIVAL

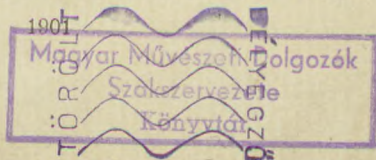
== MÁSODIK KIADÁS ==

BUDAPEST

„PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1035.

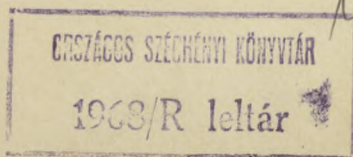
A második kiadáshoz!

*A napokban lesz három éve, hogy megjelent regényem első kiadása és a mire alig gondoltam, ime itt van a második kiadás is, egészen új köntösben, képekkel diszítve, szövegében átdolgozva. Jelen regényem első kiadása 1898-ban Marosvásárhelyen jelent meg „**Paraszt dráma**” címmel. Az eltelt idő alatt a regény történetének színhelye is változott, a mennyiben a szabadságharcz emlékei itt is, ott is szaporodtak és én azokat belepontam az új kiadásba. Címét pedig azért változtattam meg, mert első címe inkább színdarabnak való, míg ezt megfelelőbbnek találom.*

*A képeket **Spisák Imre** szobrász festegette össze, hogy milyen eredménnyel, azt az olvasó fogja megmondani, de remélem, hogy gyönyörködésére szolgálnak. Különben is **nem nyerészkedésre van szánva ez a könyv**, hanem híres székely szobrászunk, néhai **csikcsatószei Köllő Miklós** síremlékére és minden eladott könyv árának fele a síremlékre lesz adva a legelső példánytól kezdve. A képeket is díjtalanul rajzolgatta meg **Spisák Imre**, mint **Köllő Miklós** tisztelője. Csak így tehetünk nagy és nemes dolgokat, melynek keresztvitelére az olvasó közönség kegyes pártfogását kérem.*

Budapest, 1901.

Péterfy Tamás.

M 76.452

I. FEJEZET.

Az első intés.

Hol a kanyargó Marosnak csendes habjai sétálnak le, füzek árnyától eltakarva, az Aranyos belszakadásán valamivel alul, a jobb parton fekszik Kis-Székelyfalva. De csalódik, aki nevéből ítélve lakóit székelyeknek gondolja. E kis falunak lakói, az uraságot kivéve, mind oláhok.

Történetünk ideje a magyar szabadságharc napjaiban esik, mikor egy oláh faluban egyetlen magyar urnak lakni annyit tett: mint az órának mind a hatvan perezében elkészülni a halálra, de nem csendes kimulással, hanem a kínzásokkal kiszenvédők legrémesebb nemére. És Bárdy Ákos a kisházfalvi uraság mégis a legesensébb napjait élte kicsiny családi körében. Egyik rémes hír a másikat érte. Minden később érkezett tudósítás mintha borzalmasabb akart volna lenni az elsőnél. A zalatnai vérfürdő hírére mégis tett valamit. Az a kegyetlenség, melylyel az oláhok Zalatna bánya városkának négyezer lakóját kiirtották, valami szörnyűség volt. Előbb kirabolták, leölték az embereket, aztán felgyújtották a szerencsétlen várost. Nyolczszázán a hideg idő daczára elfutottak, hogy gyalog tegyék meg az utat Gyulafehérvárig, de meghiusult a menekülésük. Már Preszákánál, a gyászos emlékü domb-

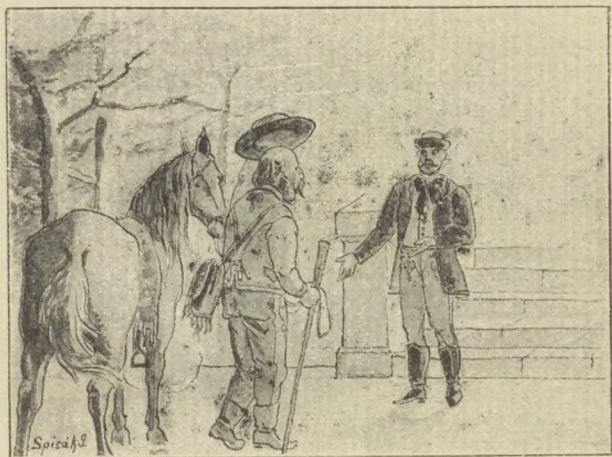
nál futottak, mely a közelében fekvő falutól nyerte nevét, mikor az őket üldöző oláhok bekerítették. Volt sok férfi, de több nő és gyermek a magyar menekültek között. A férfiak védelmezték fegyverrel s ami kézbevaló akadt a nőket és gyermekeket és talán meg is menekülhettek volna, ha nem hallgatnak a kétszínű oláhok ígéreteire, akik oltalmat ígértek, ha ellent nem állanak és fogadták, hogy bekísérik őket Gyulafehérvárra. A fegyvereket a legkisebb gyanu nélkül adták át a menekültek és nem is bántották őket az éj beálltaig. Amint besötétedett, egy jeladásra megrohanták a hideg göröngyökön fekvő menekülteket és botokkal, fejszékkel kimélet nélkül agyon verték.

Gyászos emlékü hely a preszákai domb, hol nyolczszáz ártatlan magyar vérében fetrengett meggyilkolva, agyonverve, karóba huzva hetekig, amig terhére nem vált a faluban lakó oláh népnek és el nem temették. De akkor sem azért takarták föld alá a kutya magyart, hogy tisztességet adjanak a halottaknak, hanem azért, mert a nehéz szagot a a téli idő daczára sem birták kiállani. Zalatna lakói közül a megmenekülteket az ujjain megtudná számlálni bárki, mert vajmi kevesen, csodaképpen szabadulhattak meg úgy, mint Lukács Béla volt közlekedésügyi miniszterünk, akit az oláh dajkája esküvel fogadva magáénak vallott és úgy tudta valahogy, nagy nehezen évekig titkolva megmenteni. Most emlékkövet állított a preszákai dobra a kegyelet és félszázad után talán fejtegetni is megtanulhat a magyar ember szíve.

Ennek a rémes esetnek akkor a hírére csak annyit tett a kis-székelyi uraság: Bárdy Ákos ur, hogy az öreg oláh malommester helyébe, aki elhalálozott,

egy háromszéki székely családott hozott ki a lófejes góbék¹ közül.

Balog János az öreg malommester korához képest igen jól birta magát, ugyannyira, hogy a hatvan éves arezhoz kitartó, mondhatni, fiatal erővel rendelkezett. Családja, a felesége halála óta, fiából, a deli Balog Izrából, meg a szelidségéről példás Eszterből állott. Cselédeket nem hoztak magokkal, mert nem találtak olyat a szolgálá nép között, aki életét megkockáztassa egy oláh faluban a vésznapok alatt.

„Csakhogy itt van, Balog bácsi;“

Az öreg molnár éppen most szállott le lováról a kastély előtt. A malom udvarból jött át egyedül, hogy személyesen jelentkezék az uraságnál, kinek szolgálatába lépett.

¹ A székelyek negyvennyolcz előtt szolgálatköteles határőrök valának és gyalogosok és lovasokra voltak osztva. A lovas határőröket „lófeű“ székelyeknek nevezték.

— Csakhogy itt van Balog bácsi! — fogadta Bárdy Ákos ur és lejött a kastélylépcső aljáig az öreg malommester elé.

Balog János uram elébb végig nézett vagy kétszer uj gazdáján, aki őt annyira várta. Aztán köszöntötte azzal a szépenhangzó székely köszöntéssel, mely eltér az uras szokásoktól, de lelke van a beszédnek czifraság helyett.

Bárdy Ákos szép, középmagas szőke férfi, igazi magyaros vonásu, kerek arcját szakál veszi körül, s ajkainak minden mozdulatában kedvesség, jóság látszik, de megvan mindezek mellett büszke, nemes tartása, ami a magyarnak sajátos szépséget kölcsönöz. Harmincz-harminczöt éves lehet, a férfikor tavaszán van még, amit ruganyos mozdulatai szintén elárulnak. Meghallgatja az öreg malommester köszöntő szavait, melyek után megjegyezte Balog bácsi:

— Megjöttem. De hirhozó is vagyok.

— Éppen ezért siettem elébe Balog bácsinak, szólt bizalmasan Bárdy és megszoritgatta kezét a lófőszékelynek. Nem akarom, hogy a nőm előtt a háboruról beszéljünk.

— Hej! de csehül állnak itt a dolgok, jó uram, mindenfelé! Védeni kell magunkat! Mert azt is megvallom, hogy valaki más emberért nem jöttem volna én el Háromszékről Aldobojból ide az oláhok körmei közé, de hát az öreg urral, a megboldogult édes atyussal jó baráti viszonyban éltünk. Többször volt vendége egyszerű házamnak, mert . . .

— Tudom, tudom édes Balog bácsi. Nem is úgy fogadtam, mint egy idegent, Balog bácsi szintén a székely szilvafások közé (apró nemesek) tartozik.

— Hétszilvafás! jegyezte meg büszkén az öreg malommester.

— Mindjárt gondoltam. Ne mennénk be?

— De ni, szólt az öreg malommester halkabban és bizalmas hangon, én egy kis pakkocskát is hoztam ám; jó lesz eltenni, ha?! . . . ha?! . . . hátha?! . . . A jó isten tudja mi lesz később, mert annyi bizonyos, hogy csehül állunk.

— Mi volna az Balog bácsi? — kérdezte Bárdy suttogva.

A malommester közel hajolva, csendesen mondotta el a választ.

— Négy kus hordó puskapor, meg egypár fegyver, pisztoly, aztán lándzsa is megakad a kardok között.

— Ugyan minek?!

— Majd meglássuk, majd elválík, felelte feleséválva a molnár bácsi.

— Nincs kettőnkön kívül egy magyar férfi a faluban!

— Hm! . . . Ez baj! . . .

— De hiszen előre megírtam Balog bácsinak.

— Muszáj azt nekem mind elhinni, ami írva van? . . .

— Nem. De a dolog így áll.

— Szomorúnak elég szomorú, ha igaz. Hová helyezzem el a hozottakat?

— Egyelőre magánál tartsa meg, Balog bácsi. Majd gondolközünk felőle. Most menjük be.

— Remélém meglekinti? kérdezte az öreg malommester, de olyan székelyes kiejtéssel, mintha parancsolná.

— Lejövök östve tíz óra után; ha a hold feljött. Csak tessék előre Balog bácsi! — biztatta az öreg látogatót a földesur.

Ode benn még szivesebben fogadták az öreget. Bárdyné igazi magyar háziasszony szokása szerint

bánt az öreggel, hogy majdnem elkényeztette a vén lófőszékelyt. De valljuk meg igazán, hogy ez a Balog János nem afféle paraszt góbé. Meglátszik rajta a jobb idők nyoma minden mozdulatában. Szavaiban pedig oly kellemesen kifejeződik az apró székely-nemes gondolkozása. Eddig őt uralták, most ő ural mást! rajta egyéb változás nincsen.

Amint belépnek, Bárdy Ákos a felesége elé vezeti az öreget és bemutatja.

— Édes Irma, ajánlom Balog bácsit, az új malommestert!

— Csak egy háromszéki lófejes székely nagyságos asszonyom, — igazította helyre a bemutatást és kezét csókolta az urnőnek.

De kézsók után nyomba megjegyezte, hogy észre vegye a nagyságos asszony is.

— Erre felé, amint látom ritkaságszámba megy a magyar.

— Örvendek, hogy magyar szót hallok az új malommestertől, fogadta Bárdyné. Csak egyedül van?

— Három tagból áll a család, nagyságos asszonyom. Izra fiam a nagyobb gyermek. Most huszon-négy éves.

— Milyen furesa neve van! — jegyezte meg az urnő.

— Székelyföldön igen gyakori. Van ott Izsák, Dávid, Efraim, Manassé, Benjamin és még az Isten tudja, mennyiféle szent nevek az ó-testamentumból. De szép név ez nagyságos asszonyom. Én választottam neki. Tessék csak hallgatni: Balog Izra!

— Jól hangzik, dicsérte az urnő.

— A leányom tizenhét éves mult, Eszternek hívják. Ez is furesa?

— Nem. Eszter néven több leányt ismerek.

— Pedig ezt a nevet is az ó-testamentumból kerestem ki, mint a fiamét.

— És a neje? tudakolta Bárdyné.

— Két éve, hogy meghalt, az Ur nyugasztalja meg pihenő porait. Csendes, jó asszony volt.

— Miért nem hozta magával a gyermekeit? — kérdezte az urnő. Itt vannak már?

— Itt vannak azok kérem szépen, de az első parádés látogatást egymagam akartam megtenni. Majd beszélhet a gyermekeimmal is nagyságos asszonyom. Igen szigoruan, rendben nevelt gyermekek mind a ketten.

— Beszélnek oláhul is?

— Nem. Csak madárnyelven tudnak a magyaron kívül.

— Hát az miféle csodabogár? szólt közbe Bárdy Ákos ur elmosolyodva a hallottakon.

— Csoda biz az, — hagyta rá a malommester, — de mi nálunk Háromszékben különbözök a rangok. Ugy van az kérem szépen, hogy a katona székely már nem jobbágy, hát attól külön tartja a társasága. De még a katona és katona között is nagy a különbség! A huszár székelyek már tudniillik a lófő, nem áll szóba a gyalogossal, ha házasságról van szó, mert rangján alul való és így tovább. A napszámos nép előtt mindig nem beszélhetünk nyiltan, mert olyan körülmények adódnak elő, hogy suttogni sem akarunk, de azt sem, hogy megértsék a róluk eső beszédet. Tehát madárnyelven szóllunk ilyenkor és ezt a nép nem érti meg.

— És hol tanulják a madárnyelvet? — kérdezte érdeklődve Bárdyné.

— Egymástól, mint a fonást, szövést.

— Érdekes. Valóban óhajtanám hallani azt az új nyelvet.

— Még ráunhat nagyságos asszonyom. Mert olyan az, akár a szarka csörgése. Minden szótagot kétszer mondanak benne és »rg«-ét vagy »p« tesznek a magánhangzója mellé. Ha azt akarom mondani: Balog, azt ilyenformán kell mondanom madáryelven »Bargalorgog«. Aztán ezt, ha gyorsan mondom, a nép nem igen érti meg.

Épen tovább akarta kérdezni az öreg malommestert Bárdyné, mikor egy kedves gyerek hang beleszólt a társalgásba:

— Kicsi mama! Itt van még az a bácsi? — kérdezte a szomszédszobából édesen.

— Itt van angyalom. Nem jössz ki? — tudakolta Bárdyné a kis lányától. Aztán édesgetve csalogatta, integette.

— Nem, mert félek tőle! — szólt vissza a gyermek.

— Hallja Balog bácsi? — fordult az öreghez Bárdy, — a kis lányom fél!

Az öreg Balog pislantott a szemeivel, ami azt jelentette, hogy majd kicsalja, meghódítja a kicsikét, csak rá kell bízni. És elkezdte a maga kedves, egyszerű módja szerint.

— Ej, pedig ha tudná, hogy honnan jöttem, tudom, hogy nem félne. Nem bizony!...

— Ugyan honnan? — kérdezték a szülők érdekes kíváncsisággal, hogy ezáltal segítsenek az öreg molnárnak a hódításban.

Balog bácsi oly kedvesen válaszolt az érdeklődőknek, mintha valami gyönyörűséges, szép mesét kezdene.

— Virágos országnak arany városából, tulipán királynak fényes udvarából. Hoztam sok szép mindent! — folytatá az öreg molnár édeskedve. Hoztam aranygyűrűt a király fiától. Tiszta selyemkendőt a királyleánytól! Van még itt a tarisznyámban aranyból örölt, gyémánttal süttött édes, mézes pogácsa, melyet egy szép kis leánykának küldött a király urfi, meg a királykisasszony. Azt a kis szép leánykát pedig, akinek küldötték, úgy hívják, hogy... izé... el is feledtem a nevét, pedig hogy megmondták!?...

— Nem Ilonkának? — kérdezi a mama.

— De igen! — vágta rá a szót az öreg malommester. — Ugy van! A szép szőke Ilonkának küldötték. Neki kell, hogy adjam, azt mondta a királyfi, meg a gyönyörű királykisasszony. Hát épen Ilonkának küldötték, annak a szép szőkének!... — mondogatta az öreg, de a világért vissza nem tekintett volna a kis leányka felé.

— Kicsi mama! — szólta ki a kis leány.

— Mit kívánsz kedvesem?

— Hozd be nekem azt az aranyos pogácsát! — gagyogta szépen kérve a mamát.

— Nem lehet! — beszélt hangosan az öreg molnár. — Nem adhatom én ki a kezemből másnak, csupán a szőke Ilonkának, mert neki küldötte a királykisasszony. Hát épen a saját kezébe kell adjam, különben megneheztel tulipán királykisasszony.

Balog bácsi boldogan mosolyogva benyult az oldalán csüngő rojtos tarisznyába és kivonta a szép, kerek székelypogácsát.

— Itt is van! Ez az, ni! Kerek, mint az alma, édes, mint a méz, puha mint a pástétón. (No, az ugyan nem tulságosan puha, de szójátéknak beillett.)

A szülők kíváncsian jöttek közel a kerek pogá-

csához és mindkettőjük majdnem egyszerre kérdeztetett róla.

— Jaj be szép! hát ezt éppen a királykisasszony küldötte?...

— Gyönyörű! — mondogatta Bárdyné, — hát ezt reszelt aranyból sütik?

— Igen! De ne tessék hozzá nyulni, mert ezt csak a szőke Ilonkának adhatom.

Ennyi hizelgésnek, csalogatásnak nem birt ellenállani a kis Ilonka. Nemsokára csatlakozott a pogácsabámulókhoz. Ott állott meg az öreg Balog háta mögött és kíváncsian dugta előre szőke fejét, hogy ő is megláthassa a királykisasszony pogácsáját.

Az öreg molnár tovább folytatta, de nem fordult a kis leányka felé.

— No, ha a szőke Ilonka még sem jön, hogy átvegye a pogácsáját, úgy én vissza viszem a királykisasszonynak.

A pogácsát visszaboecsájtotta a czifrán kivarrott, rojtosszélű tarisznájába és elindult az ajtó felé, annélkül, hogy észrevenné a kis leányt.

— Adjon az Isten jó egészséget! Aldást, sok szerencsét, örömet és békességet! — bucsuzódott a malommester és úgy czammogott az ajtófelé, mintha távozni akarna.

— Áldja meg az Isten, bácsi!

— Járjon békével! szóltak utána Bárdyék a ritka kedves öregnek.

— Kiesi mama lelkem ne ereszd el! — szólt a kis leányka elkeseredve.

— Én hiába marasztom, kedvesem. Szólítsd te meg, mert te vagy a szőke Ilonka!

— Istenkém! — sóhajtott a csöpség, — hát

hogy is szólítsam meg, mikor sohasem láttam! Ne engedd ki drága kicsi mama! Elviszi az aranyfogácsát, meg a gyűrűt! Oh, Istenem! — töprenkedett a kis leányka.

— Szólítsd bácsinak! — biztatta a mama.

Az öreg Balog azalatt az ajtóig csoszogott. Lassan fölemelte karját és rátette kezét a kilincsre, mintha távozni akarna.

A gyerek nem vette tréfának.

— Édes Bácsi! én vagyok a szőke Ilonka! — szólt utánna remegő hangon.

— Ki szólított engemet? — fordult vissza a kedves öreg.

— Én... — rebegte a kis leányka.

— Már én nem látok messzire, édes szőke Ilonka! — folytatá az öreg, — vén vagyok, rosszak a szemeim. Jer közelebb, ha beszélni akarsz velem, hogy lássalak. Aztán oda adom a királykisasszony fogácsáját, meg a királyurfi aranygyűrűjét. Itt vannak! — és ráütött a rojtos tarisznyára.

A kis leány mindent elhitt, csupán a vakságában kételkedett Balog bácsinak.

— Kicsi mama! hát csakugyan nem lát ez a bácsi? — tudakolta.

— Már hogyan látna kedvesem, hiszen nagyon öreg!

— Istenem! Istenem! — sóhajtott a piczike, — akkor mégis odamegyek, hogy megismerje a szőke Ilonkát.

És lesütött szemekkel jött az öreg Balog bácsi közelébe.

— Te vagy szőke Ilonka? — kérdezte az öreg malommester.

— Én vagyok, édes bácsi.

— Vedd ki a pogácsát itt a tarisznyámból, — és leguggolt, hogy a kilenczéves kis leány bele-nyulhasson a rojtos tarisznyájába, aztán, amíg az átvétel megtörtént, szüntelen mondott, miként a jó bűvészek szoktak.

— Tulipánt királynak egyetlen leánya küldötte ezt a kis szőke Ilonkának. Aranyból keverte, gyémánttal sütötte, édes mézcseppekkel megédesítette. Azt is meghagyta neked, drága kis angyal, hogy jól viseld magad, mert akkor nagyon fog szeretni tégedet.

— Köszönöm édes bácsi! — szólt nagyot sóhajtván a gyermek, — hát az aranygyűrű hol van? azt nem találok sehol a tarisznyában.

Az öreg Balog zavarba jött egy pillanatra a gyűrű miatt. Bárdy és Bárdyné nem tudták visszatartani mosolyukat. A csöpp gyermek megfogta az öreg góbét a kitalált szép meséjével. De az öreg Balog csakhamar feltalálta a mentséget. Zsebkésének nyelére sárga rézkarika volt erősítve, hogy ennek segítségével zsinórra köthesse, ha utra megy, hogy el ne vesszen. Ezt a sárga karikát akasztotta le ügyesen és gyorsan a vén malommester, aztán észrevétlenül, amint kikutatta a zsebjeit, meg a tarisznyát, a tarisznyába belopta. Ott találta meg a második tarisznya motozásnál a kis Ilonka. Szépen papírba volt göngyölve.

— Meg van! meg van! — ujongott a kis leány.

— Hát épen azt az aranygyűrűt küldötte a tulipán királyfi! — kezdte a kedves öreg, az ur és urnő mosolygása közben.

És volt öröm. A kis Ilonka megcsókolta örömében a kedves szürke bácsit, de a malommester

szerencséjére elfeledte a selyemkendőt. No, ha azt is kérte volna, bizony felsül Balog bácsi. De el is távozott nemsokára Balog.

Bárdyné meghagyta, hogy a leányát meg a fiát is hozza el látogatóba legközelebb, mert látni óhajtja ám. Bárdy kikísérte az öreg malommestert a lépcsők aljáig. Amikor lenn voltak már az udvaron, az öreg molnár csendesen, majdnem suttogó szavakkal kezdett beszélni.

— Mielőtt távoznám, meg kell emlitenem, jó uram, hogy én az oláhok támadása felől bizonyos híreket hallottam, bár csak két napja vagyok ezen a vidéken. Ezért ma este okvetlenül elvárom.

— Nézd, öregem, a dolog igen gyanus lenne, ha nálad látnának a cselédjeim, jobbágyaim, akik mind oláhok. Nem lenne czélszerűbb, ha például...

— Mit? — csattant fel az öreg góbé, — félni tőlük? Mi gondja arra a cselédnek, ha az uraság az új malommesterét be akarja iktatni, be akarja vezetni teendőibe!?... Nyiltan, egyenesen kell beszélni velük! Istennek ajánlom jó uram! Ma este elvárom a pakkoeskához! Mikor a magyar faj életéről van szó, én nem ismerek halasztást. A viszontlátásig, jó uram!

Az öreg Balog felült a lovára és el hagyta a kastély udvarát. Tova nyargalt a Maros felé, amerre az urasági malom épült, de nem a folyóra, hanem a folyóba siető patak vizére alkalmazva.

— Milyen kedves ember az öreg Balog, — dicsérte a malommestert Bárdyné, amint férje vissza jött. — Ugy-e te is annak találod, Ákos?

— Mindenesetre nem közönséges emberek. Azt hiszem a gyermekei szintén hozzá hasonlók lesznek és ez ránk nézve nagy nyereség.

És meg látszott a Bárdy homlokán egy bizonyos sötét redő, amint ezeket elmondta.

— Még tulipán királykisasszonynál is járt! — szólt közbe a kis Ilonka. — Nézd kicsi mama, milyen szépen áll nekem ez a gyűrű. Ez tiszta aranyból van és a király urfi küldötte, mert szeret.

— Oh, te kicsi mókus! — és ölébe kapta Bárdyné a beszédes angyalt. Majd Bárdy vette ki részét a gyönyörűségből és a gyermek gagyogása közben elsimult a sötét, komoly redő a férj homlokáról, mintha nem történt volna épen semmi beszédje Balog bácsival.

Azonban nem lehet tudni, hogy lelkében nem ismétlődtek e újra az öreg molnár baljóslatu szavai, intései? . . .

II. FEJEZET.

Paraszt-szerelem.

A kis-székelői malomházban zakatolva forogtak a vizimalom-kerekek. Balog Izra maga van a soron. Derék szál legény. Csak úgy bámulják az elül-hátul kötött katrinczás (kötény) oláh fáták (fáta = leány), hogy szinte felfalnák a szép székelői legényt.

Szóba is állanak vele, de kevés a legénynek az oláh tudománya, alig egynehány szó, azt is, mint legszükségesebbet, itt tanulta. Ő nem tehet róla, ha nem tudnak magyarul az oláh fáták?! . . .

Suttognak, nevetnek a malomba járó leányok. Komoly, fürkésző szemekkel néznek szét az oláh asszonyok. S gyakran lehet hallani a férfiak szájából az »ungur« szót, ami oláhul magyart jelent, de a ki-

ejtése után olyan formán tesznek, mintha káromkodnának. Így telik el a nap a forgó malomkerekek szüntelen zakatolása mellett.

Alkonyatkor egy barna, majdnem karesunak mondható, de erős testalkatu székel leány áll ki a lakószoba ajtajába. Fekete haja a feje körül van fonva s mint egy sötét koszoru disziti érdekes arcát. Sötét szemei villognak a félhomályban, mintha megakarná vele világítani az alkonyt... Megjelenése olyan ellentét az itten terécselő oláh leányok között, akár a fenyvesben a leánder fa.

— Izra! Izra! — kiált le hívogatólag az ajtóból.

— Itt vagyok testvér!

— Jöhetsz vacsorálni?

— Nem hagyhatom el a helyemet. Majd kijösz engem föl váltani. Vacsoráljatok.

— Én nem vagyok éhes, — folytatja a leány kedves érezes hangon és lejön a lakószobába vezető lépcsőn a malomházba, hogy biztassa a bátyját.

— Előbb te menj vacsorálni, testvér. Majd ki merem én ezt a lisztet.

— De, édes Eszter! — szabadkozik a legény, — most te egyél édes apámmal. Legalább ennyi előnyöd legyen.

— Atyám vár. Siess! — folytatja a leány jóakarólag és kiveszi kezéből a merőlapátot.

A legény bemegy, ott hagyva a lisztkimerést a hugára, aki nyomban hozzálát a munkához, hanem az ilyen dolog nehezen megy ám segítség nélkül.

Egy csinos oláh leány tartotta a zsákot, ki nagyot sóhajtvá, hosszasan nézett a távozó székel leány után, aztán az ajtóra bámult, a hol az bement...

— Nem jól tartod, édes! — szólítá meg ropogós magyarsággal Eszter az oláh leányt, aki elgondolkozva, meg Izra után bámulva, ferdén fogta a zsákot.

— Ne haragudj, édes. Elgondolkoztam, — felelt az oláh leány tiszta magyarsággal, de halkán, hogy mások meg ne hallják.

„Nem jól tartod, édes!”

— Te tudsz magyarul? — fordult hozzá Eszter örömmel.

— Csitt, el ne árulj! — figyelmezteté az oláh leány Esztert. Sokan vannak, sokan figyelnek reánk. Nem akarom, hogy tudjanak róla.

— Hol lakol? Mikor jösz hozzám? — kérdezte Eszter bizalmasan.

— Még ma megakarlak látogatni, mert igen fontos mondani valóim vannak. Egy órája, hogy leslek tégedet, de nem mehettem be ezek előtt hozzád, hogy meg ne lássanak...

— Azért tartottad a zsákot Izrának?

A leány elpirul. Szemei lánggal látszottak égni a tüztől. Ezt a kérdést restelte és úgy fordult a garad felé, hogy a barátnéi ne láthassák az arcát.

— Nincs miért elpirulj! — biztatta Eszter, — hiszen Izrának még többen is tartanak a zsákot örömmel!

— De senkisésem olyan szívesen, mint én! — felelt a leány határozottsággal és szavait arcának ragyogása kísérte.

Eszternek tetszett ez a leány. Nem találta olyan közönségesnek, mint a többi társnőit már csak azért sem, mert tudott magyarul. Bizalmasan sugta meg neki:

— Ha kijött Izra, kerülj a kiskert felé. Én az ajtóban várni foglak. Értetted?...

— Igen, igen! — viszonozta sugva, de látható örömmel az oláh leány.

Akközbe megtelt a zsák liszttel s az oláh leány oly könnyedén rázta meg örömében, mintha csak tollal volna töltve. Eszter jól végig nézett az erős oláh fátán s úgy találta, hogy nemcsak esinosabb, de a legerősebb is a többi elől-hátul katrinczás társai között.

Nemsokára kijött Izra is, de ekkor már nem volt ott a zsáktartó leány, hanem egy szálas oláh legény segített a liszt kimerésnél. Izra megszólította a legényt, úgy amint birt beszélni a nyelvén, de magyar szavakkal is kisegítette közbe, hogy gondolatát tolmácsolhassa.

— Milyen jól érted a zsákfogást!

— Hát igen, — válaszolt a legény alig törve a magyar szavakat.

— Hol tanultad?

— Molnár vagyok, — felelte a szálás legény.

— Nem állnál be hozzánk?

— Bukurosz! (Szívesen, örömmel.)

Az alku nagyon gyorsan ment. Izra megadta éppen azt, amit kért. A legénynek pedig nagy kedve vala a szolgálathoz.

— Hogy hívnak? — tudakolta Izra.

— Vunturár Tódor.

— Nem vagy éhes? Messzi utról jöttél, amint látszik.

— Majd később! Előbb dolgozom!

És folytatta a dolgot. Ugy találta magát az új molnárlegény, mintha ott született volna, mintha mindig ott lakott volna. Izrának is feltűnt, hogy a malomba járó oláh népek mind ösmerik a távolvidéki legényt, azonban később megtudta, hogy az előttük ott lakott oláh malommesternél volt huzamosabb ideig szolgálatban. Ennek halála után hazament a falujába látogatni, de ismét visszajött és ime, kedvezett a szerencse. Balogék igen örvendettek a gyakorlott kezü, alkalmas segítségnek.

A nyárban oly kellemesen illatozó virágos kiskert kapuja előtt elébb a lábával félre huzta a havat, aztán óvatosan fölnyitva a kis kertajtót, belépett az oláh leány. Eszter a lakószoba ajtajában várta elgondolkozva és oly nesz nélkül jött az érkező, hogy jónak látta megszólítani az ott álldogáló leányt.

— Eszter! — hallatszott barátságosan figyelmeztető hangja az oláh leánynak.

— Én vagyok. Jöhetsz! — biztatta a székely leány és nem birta elképzelni, hogy honnan tudja az ő nevét ez a fáta?!...

— Ugy-e, nem neheztelsz reám! — kezdé beszédjét, a mint közelébe érkezett. — Sokat, nagyon sokat akarok neked mondani, ha meghaligatod.

— Nagyon örvendek, hogy van valaki, aki megérti a magyar beszédet. Örömem kétszeres, hogy hozzám hasonló ifju lány vagy. Jöjj be.

— Te olyan jó vagy! — dicsérte az oláh leány és olyan sajnálkozva kérdezte tovább, — miért is jöttetek ide?... Nem féltek a vérengzésektől, melyek nap-nap után szaporitják az ártatlanok vérpatakját?...

— De itt nincs vérengzés!?...

Az oláh leány közelebb hajolt Eszterhez és halkán, suttogva folytatá:

— Nincs, de lesz!... Azértjöttem hozzád, hogy mindenről tudassalak...

— Megrémítesz!

— Ne ijedj meg, édesem, hiszen itt vagyok én, aki oly nagyon szeretlek.

— Akit alig egy-két percz előtt láttam legelőször életemben?...

— A szeretetet nem a hosszu idő, hanem az alkalom méri meg, édesem. A veszély most még nem nagy, csak lehet. De az uraság megelőzheti, mert őt kedvelik az itt lakók. Mond meg a bátyádnak, hogy menjen Bárdy Ákoshoz és figyelmeztesse őt. Össze kell hívni az embereit. Tartson beszédet hozzájuk és intse őket nemes szavaival becsületre, tisztességre.

— Ugy tesztek, — igérte Eszter.

— Vigyázzatok. Otthon legyetek mindig...

— A fejünkben kell otthon lenni, de hogy hiv-nak tégedet, jó leány?

— Nem árulsz el?... — tudakolta a kétkedés hangján, de nem egész komolysággal az oláh leány.

— Fogadom, hogy nem!

— Én a kis-székelyi birónak, Hárhulla Péter-nek vagyok a leánya. Nevem Flóra, de a falu népe kényeztetve »*flore mundry*«-nak nevez. (*Flore mundra* = büszke virág.)

— És hogy jöttél erre a gondolatra, hogy min-ket figyelmeztess? Pedig mi semmi jót nem tettünk veled, édes Flórám!

Az oláh leány végig nézett Eszteren.

— Ti olyan jók vagytok!...

— De honnan tudod ezt?

— Látom az arczodról. Atyád, te, meg a bátyád! mind a hárman. Ugy szeretlek titeket. Aztán tudod, hogy nem lesz itt neked más barátnőd, mert csupán én tudok magyarul az egész faluban.

— És te hol tanultál magyarul?

— Az udvarban laktam több évig. Ott is szerettek, de aztán apám úgy akarta, hogy ne lakjam ott, mert nem vagyok rászorulva a szolgálatra, én pedig tudtam, hogy rá vagyok szorulva, ha nem a pénzért, de a tanulás miatt.

— Kedves barátném leszel, Flórám...

— És egyetlen!

— Egyedüli, akit úgy fogok szeretni, mintha testvérem volnál. De egy kifogásom már van és ezt a barátnőmnnek meg kell, hogy mondjam.

— Mi lehet az?...

— Az, hogy te még most sem mondottál igazat. Nem szemrehányásképpen mondom ezt, kedvesem, de miért titkolod!...

— Mit titkolok?...

— Én hiszem, hogy szeretsz, — folytatá Eszter, — én még jobban szeretlek. De van, lenni kell még valami egyébnek is a puszta arczjóságnál minálunk! Ugy-e, édes Flórám? ... — és megölelte a derék oláh leányt.

Flóra rátekingett. Zavart volt és nem felelt, de Eszter tovább folytatta.

— Ugy-e milyen jó a zsákot tartani.

— Te gunyolni akarsz, Eszter? — és elpirult, sötét vörös színű lett az arca.

— Ments Isten! csak tudomásodra akartam hozni, hogy hiába titkolod előttem a te vonzalmadnak, szeretetednek a fő okát.

— Nos, hát legyen! Kimondom! Szeretem a bátyádot, Izrát, szívből, igazán és mélyen az első pillanat óta, hogy megláttam! Szeretem most, amikor minden oláh késsel fenyegeti a magyart! És ha ő rám se nézne vagy talán ellökne, eltiporna, még akkor is szeretném! Ha kigunyol, imádkozom érte, mert szeretem!

— Szegény Flórám, — kezdte Eszter a szánalom hangján, — hát beszéltél-e legalább vele?

— Nem, de beszélni fogok...

— Tudod-e, hogy amilyen jó fiu, amilyen igaz testvér, épen oly hideg a szerelem iránt? Tudod-e, hogy jégből van a szíve? És leányra még szemet sem vetett soha?...

— Lehet! — felelt Flóra határozott hangon, — de én szeretem őt! És elvárom, hogy te, mint igaz barátnőm, nem fogsz gunyosan beszélni előtte rólam.

— Arra gondolnod sem szabad! De ígérem, hogy önzetlen leszek és őszinte veled szemben.

Aztán megölelte a derék oláh leányt és megcsókolták egymást. Nőknél ez a barátkozás jele. Flóra szinte jólesőleg fogadta e megnyilatkozást.

— Oláh vagyok, de a szerelem nem ismer nemzetiséget! — kezdte hevesen, — a szerelmes nem lát, nem hall, nem számít, csak szeret. Lehet, hogy heves vagyok, mert ez már az oláh faj gyöngegsége, de a szívvvel okoskodni nem lehet! Nem beszéltem még vele, de meg tudok halni érette akár ebben a perczen is! Ez az oláh fáta szerelme, — a paraszt-szerelme!

— Milyen különösen fölhevültél, édes Flórám. Látszik rajtad, hogy amit mondasz, azt érezed.

— Már leküzdöttem a kitörést, de hidd el, oly jól esik, hogy van valaki, akinek elmondhattam. Látod, — folytatá Flóra, — már majdnem teljesen esendes vagyok és nyugodt. Csak a bátyád nehogy itt meglepjen minket!...

— Talán félsz tőle? O nem bánt soha senkít. Még csak rossz szava sincs senkiről, ha jót nem mondhat.

— Félni? ... Ugyan miért? De annyi szent igaz, hogy amikor valaki valamitől fél vagy éppen arra nem vár, hogy megjelenjen, rendesen az áll hozzá a legközelebb.

— Nem vagyok babonás, de ebben igazad van, Flóra.

— A várt: késik, a nem várt: betoppan. És nekem oly nagyon dobog a szívem! — folytatá az oláh leány az ajtó felé tekintve. — Meglásd, hogy ő jön! ... — ejté ki suttogva a fáta.

Mindketten figyelve tekintettek a malomházba vezető ajtóra. És csakugyan lépéseket hallottak. Ő jött, akiről beszéltek: Balog Izra. Nem gondolva arra az eshetőségre, hogy hugának vendége is lehet, kopogás nélkül nyitotta föl az ajtót és megállott a küszöbön, amint betekintett.

— Alkalmatlan vagyok talán? ...

— Oh nem! — szólt Flóra.

— Bejöhetsz, édes testvér. Csak a barátnőmmel vagyok, — jegyezte meg Eszter.

— Barátnőd itt Kis-Székelyen? ez nagy öröm, — szólt Izra bejőve a lakóházba és ott állott meg a leányok előtt.

Eszter azonnal bemutatta az oláh leányt.

— Flóra, egyetlen barátnőm! Nem is hiszem, hogy többet találjak a vidéken.

— Nini! hiszen az én kedves zsáktartóm! — fogadta a bemutatást Izra, — alig ösmerem föl.

— Épen az vagyok! — rebegé Flóra a legény előtt és kezét adott.

— Tud magyarul? Ezen valóban örvendek. Eszter hugom így kedves barátnét nyert, — és megfogta az oláh leány kezét, hogy kézszorítással is kifejezze örömét.

Eszter szólalt meg most:

— Nem megmondtam, Flórám Lásd, most a miért jöttél, azt elmondhatod.

— Nekem akar talán valami szépet mondani? — kérdezte Izra.

— Eszternek már elmondtam, tehát most Önnek, — válaszolt Flóra kissé elpirulva a dolog gyors fejlődése miatt, de amit Eszter akarattal segített elébb.

— Nagyon örvendek és van okom rá, mikor egy ilyen szép leány ... azaz nem így akartam

mondani, — igazítá ki tréfásan szavait Izra. — Mikor egy derék oláh leány, még pedig a hugom barátnője valamit akar nekem mondani...

— Ha tudná, hogy mit fogok mondani?! — kezdte Flóra, mintha mentegetné magát előre.

— Egy csinos leány szavaitól nem ijedek meg soha!

Ekkor kívülről bekiáltott az öreg Balog. Leányát hívta és erőteljes hangja a beszéd közben is jól hallatszott.

— Eszter! Eszter! — jött a hangja hívólag.

— Atyám kiált, — kezdé a székelly leány. — Szabad lesz távoznom egy percze?

— Csak siess, édes Eszter! — biztatta Flóra. — Legalább nem fogod mégegyszer hallani azt, amit már elmondtam neked.

Eszter mosolyogva hajolt a Flóra füléhez és megkérdezte a leánytól:

— A paraszt-szerelmet is?...

— Azt is! — vágta reá az oláh bíró leánya hangosan és komolyan.

— Nemsokára visszatérek! — mentegette távozását Eszter, amint gyorsan eltűnt a malomházba vezető ajtón.

Izra meg Flóra utána tekintettek. Aztán a leány szólott elébb.

— Hallgatom szavait.

— Balog ur, igen komoly dologról akarok Önnel beszélni, — kezdé Flóra közel lépve Balog Izrához.

— Igaz, hogy kissé különös, mikor egy szép leánytól komoly dolgot hallunk, de annál nagyobb érdeklődéssel fogom hallgatni.

— Tudja-e, hogy hova jöttek, Izra, mikor betették a lábukat Kis-Székelyre?... — kérdezte Flóra félelmesen komoly hangon.

Balog Izra kérdőleg nézett a leány arczába és elcsodálkozott baljóslatu kifejezésén.

— A halálba... — tette utána a szép oláh leány szinte suttogó hangon.

— Tudom, hogy veszedelmes helyen vagyunk, de még más is él itt rajtunk kívül. Aztán, ha úgy van, miként mondá: mi csak pusztán nem fogunk elveszni! Bizonyára nyomot hagyunk magunk után, — és kezeivel földre hullott embereket mutatott.

— Gondolt tehát erre?

Balog Izra ismét figyelmesen nézett a szép oláh leány arczára, de azon a komoly, határozottságon kívül csak a jóindulat látszott.

— Igen! Gondoltam a veszélyre, de nem félek!

— A »nem félés« csekélység! — jegyezte meg a leány, — menekülni idejekorán! ez a fődolog!

— De hiszen nincs mitől! Itt barátságos emberek laknak, akiknek ezidőszerint eszük ágában sincs a lázadás.

— Hogy csalódik, aki nem jár tovább a kapuja küszöbénél és az emberek szívébe sem lát, de szavaikat sem érti meg, amelyeket talán elejtenek... Nehány nap és fölrobban minden...

— Ki mondja azt?

— Én Flóra!

— Honnan tudja?

— Köztük élek, csak tudnom kell!

— De egészen bizonyos?...

— Ma érkeztek meg a bujtogatók, ketten, a tüzet szítani. Hogy mi lesz az eredmény, azt csak hol-

nap fogom megmondhatni. Azonban az éjszaka vi-
gyázzanak!...

— Mindenesetre ébren leszünk, Flóra. Aztán
holnap én is mondok valamit.

— Tudom, vagy inkább gondolom azt is, de
siessenek vele ám, nehogy elkéssenek, mert akkor
a szép »flore mundra« sem segíthet!

— Ki beszélt erről, amit mondani akarok? Esz-
ter mit sem tud.

— De Flóra sejt. Az öreg malommester azért
ment egymagában jelentkezni az uraságnál, hogy
háborítatlanul beszélhessen róla.

Izra csodálkozva nézett a leányra.

— De ne féljete, mert sok oláh vérnek kell
elfolyni addig, amig elérnek titeket! — folytatá he-
vesen Flóra és szemei égtek, villogtak a beszéd alatt.

— Tehát velünk tart? — kérdezte Izra.

— Halálig?

— És minek köszönhetjük ezt a nemes buz-
galmat?

Most már Flórán volt a sor. Belenézett a közelé-
ben álló legény szemeibe.

— Mert szeretlek!... — válaszolt suttogó
hangon az oláh bíró leánya. — Holnap újra eljövök!
Aldjon meg az Ég! — és kisietett az udvar felé nyíló
ajtón, ahol bejött volt.

Balog Izra utánna nézett az elől-hátul katrinezás
oláh fátának és nem tudta meghatározni, hogy mit
érezett szívében: csodálkozást? félelmet? vagy sze-
relmet?...

III. FEJEZET.

A pakkocska.

Bárdy Ákos ur csakugyan eljött, amint megígérte, hogy megtekinti a Háromszékről hozott pakkocskát.

A malomháznak tágas kamarájában hárman ültek a bütre állított kis hordókon, amelyekben puskaport hozott Balog bácsi. Este van, tíz óra felé jár az idő. A kamra közepén esuporba állított faggyu gyertya pislog és terjeszti szét sárgás gyöngé fényét a körül ülőkre. A kamara egyik sarkában fegyverek meg lándzsák vannak főállítva. Tovább egy vaspántos láda áll. Fölnyitott fedelét kitámasztotta az öreg Balog, hogy kilátszanak belőle a honvédesákok fényes gombjai. Előbb rendre jártak, rendre néztek mindent s mikor a szemlét bevégezték, ismét letelepedtek a kis hordókra.

— Megvallo, — kezdte el a beszédet Bárdy Ákos, — hogy ez a pakkocska lázba hozott engemet is, Balog bácsi!

— Majd jön, ami még tűzbe is hozza, jó uram! — biztatá az öreg malommester és fiának intett:

— Hogy mondta a »flore mundra«, Izra fiam?

— A »flore mundra«? — kérdezte csodálkozva Bárdy Ákos.

— Igen, — kezdte Izra. — Ő volt itt személyesen. A hugomat látogatta meg és én is beszéltem vele. Jobban mondva: Ő beszélt velem.

— S mit mondott? — tudakolta Bárdy Ákos ur, érdeklődve a leány iránt.

— Először meg fedett, hogy elég balgák voltunk ide jönni, Kis-Székelyre, az oláhok öldöklő kezei közé.

— De hol van itt lázadás? — szólt közbe kérdőleg Bárdy.

— Én ugyanezt kérdeztem tőle, — folytatá Balog Izra, — s azt felelte, hogy nincs, de lesz!... Nem látunk tovább az ajtónk küszöbénél, pedig csak néhány nap és fölrobban a régen aláásott akna!

— Honnan tudja ő ezt? — kérdezte Bárdy tovább érdeklődve.

— Így kérdeztem én is, de ő megfelelt rá. Azt mondta: köztük élek, csak tudnom kell! Ma érkeztek meg a bujtógatók ketten. Az éjszaka vigyázatok, ébren legyetek! Holnap újra eljövök hirt adni a történetekről.

— És mit mondott még?

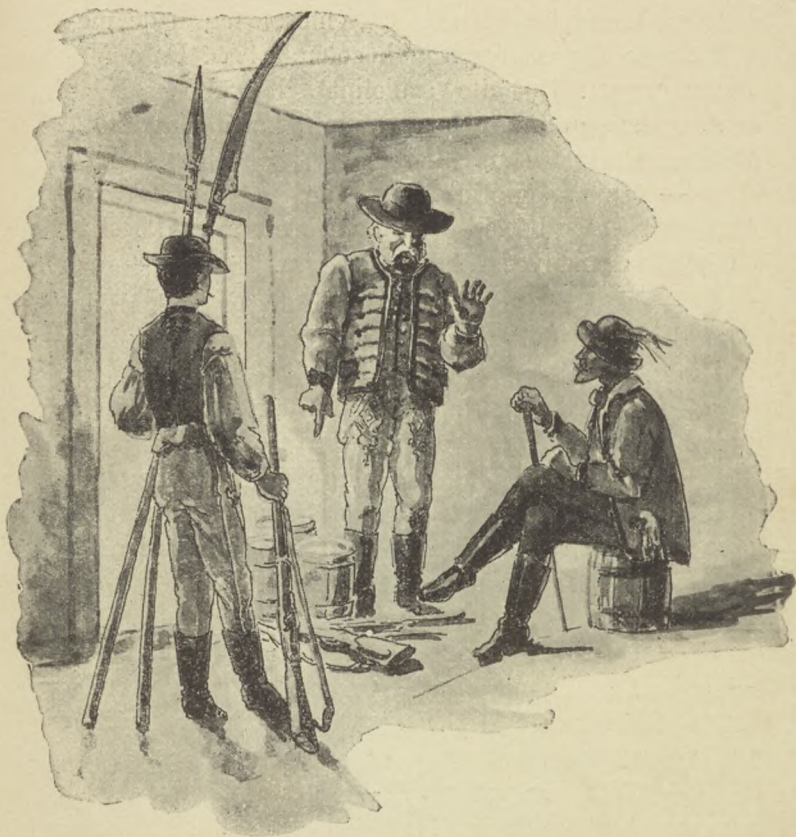
— Meghagyta, hogy keressem fel Bárdy Ákost. Tudassam a veszélyről, hogy megelőzhesse azt. Hivassa össze az embereit, mert őt nagyon szeretik a kis-székelyiek. Beszéljen a szíviükhöz, intse őket becsületre, tisztességtudásra! Ez talán megelőzheti a veszély fejlődésének gyorsaságát, de azt már végkép elnyomni nem képes. Ezeket mondta a »flore mundra«.

Bárdy Ákos előtt egy percze elsötétült minden. Szemei káprázatos képeket láttak. Elvonultak előtte a közelmúlt események véres alakjai... Aztán úgy tűnt fel, mintha látná nejét és kedves leánykáját lovak farkára kötve hurezoltatni... látta gyönyörű kastélyát piros lángokban égni s fénye mellett mintha futkosni látná a vadul kiáltozó oláhokat, amint a felbőszült elem halált és pusztulást kiált mindenre, ami magyar...

Megborzadt és megrázkódott egész testében ettől a fájdalmas képtől, melyet rövid idő alatt annyi-felől hallott emlegetni. Csak később szólalt meg Bárdy Ákos és hallatszott hangján az előadottakon

való megindulása, pedig leküzdeni igyekezett minden legkisebb benyomást.

— Holnap a bírót magam elé hivatom! — jelentette ki erőlesen.

»A pakkocskának jó hasznát vesszük!«

— Ez igen helyes intézkedés! — mondta rá az öreg Balog.

— Beszélek vele, — ígérte Bárdy.

— Minden férfit oda kell hivatni, — szólta Balog Izra, — minden oláh ott legyen. Így mondta a »flore mundra«.

— Elintézem majd a dolgot. Meg fog szünni minden kételkedés. Nem! Nem lehet, hogy ez a nép ellenem merészkedjen tenni! Nemcsak tenni, de másokat sem fognak engedni közelembé!... Ez a nép szeret engem. Tisztelte szüleimet, becsülte családomat, soha semmit nem merészelt, ha engem látott. És annak most is úgy kell lenni!!

— Majd meglátjuk, jó uram! — szólta közbe kételkedve Balog bácsi. — Hanem azért a pakkocskának jó hasznát vesszük, azt hiszem.

— Nem lesz erre szükség, Balog bácsi! Mikor erre kerül a dolog, az már nagyon szomorú állapot lesz.

— Adja Isten, hogy elkerüljük, de én nem tudom elhinni.

— Nem halogatom. Holnap mindent meg fog tudni, Balog bácsi. Délelőtt tíz órára ott lesz az összes jobbágyságom. Színről-színre fogja látni őket. Azt is meghallgathatja, amit beszélek. No, meg látja, Balog Bácsi! — biztatta Bárdy Ákos.

— De a »flore mundra« neve nem fog előjönni! — szólalt fel Balog Izra, — mert hiszen ez árulás lenne. Elárulnók a jóakarónkat, ami bizonyára csunya tett volna.

— Nem lesz említve! — ígérte Bárdy, — de nincsen is rá szükség! Nem is kell ott hivatkozni egyikre-másikra, mert más képe lesz annak a dolognak, mint ahogyan mi számítottuk! No, meglátja, Balog bácsi!

— Meglátom, meglátom! — mondogatá az öreg molnár, — hanem azért ezt a pakkocskát jól keze-

lem, a puskaaporomat száraz helyen tartom, a hordókat fölemeljük a padlóról, hogy nyirkot ne kapjon.

Mig ezeket az öreg Balog elmondogatta, az alatt Bárdy Ákos az utra készült. Hosszu székelly zekéjét felöltötte, amely teljesen eltakarta uri ruháját. Fejére fekete kalapot tett és úgy nézett ki, mint egy igazi székelly legény, ha láénynézőbe indul a szomszéd faluba.

— Holnap minden eldül! — fejezte be a beszélgetést, — jó éjszakát!

Az öreg molnárral meg a fiával barátságosan kezét szorított Bárdy, aztán a paraszt zekét összébb huzva kilépett a malomházba. A molnár és fia még ott maradtak az oldalkamrában, hogy elrendezzék a hozottakat. A puskaporos hordókat fatuskókra emelték, hogy nedvességet ne szívjon magába és így biztosítsák szárazon maradását, mert az öreg Balog csak nem tudta elhinni az uraság iránt való jóindulatokat az oláhok részéről.

Mikor Bárdy kijött a malomházba, senki sem volt a forgó kerekek közelében. A szolgát, Vunturár Tódort elküldte az öreg Balog a faluba hámot javítani, de úgy, hogy azt meg is várja. Tehát nem volt otthon. A malomháznak pedig elővigyázatból minden ajtaját becsukták, csupán a vízre nyíló kis kijáró volt nyitva, melyen az urasági nagy kertbe lehet jutni.

Bárdy ott jött be és egyenesen arra tartott, mikor távozni akart. A garatra vezető lépcsőkön felfelé indulva lábainak kopogását meghallotta a lakószobában csendesen üldögélő Eszter. Gyorsan fölnyitotta az ajtót és letekintett a malomházba.

— Ki az? — szólitotta meg az ismeretlen legényt.

— Jámbor! — felelt vissza Bárdy.

— Magyar legény ezen a vidéken? — kérdezé magában, aztán megszólította az idegent:

— Mit keres itt?

— Bátyáddal volt beszédem, de azért veled is megállhatok egy-két szóra hugoskám! — felelt a parasztlegény zekébe még inkább bele huzódva Bárdy és közelebb jött a székely leányhoz, úgy gondolva, hogy ha már itt van megismerkedik az egész molnárcsaláddal.

— Tessék bejönni hozzánk! — hívogató Eszter a lakószoba ajtójából. — Megkinálom friss tőpörtös pogácsával, ha szereti.

— A legkedvesebb eledelem! — mondogató Bárdy, amint bejött a lakószobába, megtekinteni a molnárcsalád harmadik tagját, a kedves székely leányt.

Még meleg a pogácsa, nem hült ki, mert délután sütöttem, — kezdte kedves hangján Eszter. — Foglaljon helyet! Üljön le, — biztatta Bárdyt, de föl nem ismerhette, hiszen nem látta soha.

Amig kínálgatta, mélyen a szemeibe nézett a székelyzekés legénynek. Csinos alak volt... Kellemes arc, édes beszéd... Eszter valami különös zsibongást érezett, hiszen ez a legény olyan nagyon tetszett neki!... Bármiről kezdett beszélni, a legény értelmesen és igen kedvesen tudott mondani minderről valamit. S ami leginkább feltűnt, hogy Eszter őt nagyon szerénynek találta.

Sok kérdezni valója akadt a székely leánynak, hanem Bárdy elég ügyes volt arra, hogy beszéljen, de ne árulja el kilétét. Mikor aztán megízlelte a ropogós pogácsát és kibeszélte magát a molnártleánynyal, akkor távozott.

— Mikor jön újra hozzánk? — fordult Eszter a távozóhoz bizalmasan.

— Minél hamarabb. És ha ilyen kellemesen telik az idő, többször bátorkodom.

Eszter nagyon megörült az ígéretnek, pedig ha sejtette volna, hogy ki van a parasztekébe bujva?!... Még csak nem is gondolhatta, hiszen az öreg Balog nem árult el semmit a Bárdy látogatásáról. De ha gondolt volna tán az uraságra, azt el sem képzelhette, hogy parasztos zekébe jöjjön.

A malomházban újra kopogás hallatszott, amire Eszter kinézett az ajtón.

— Ki van ott? — kérdezte a leánytól Bárdy csendesen.

— Csak a szolga jött haza. Atyám és Izra a kamrában rendeztek, de ők is jönnek. Végezték a takarítást.

— Ott beszéltem én is velük, — jegyezte meg Bárdy. — De nem megyek a malomház felé már. Nem jó, hogy az oláh cseléd itt magyar legényt lásson.

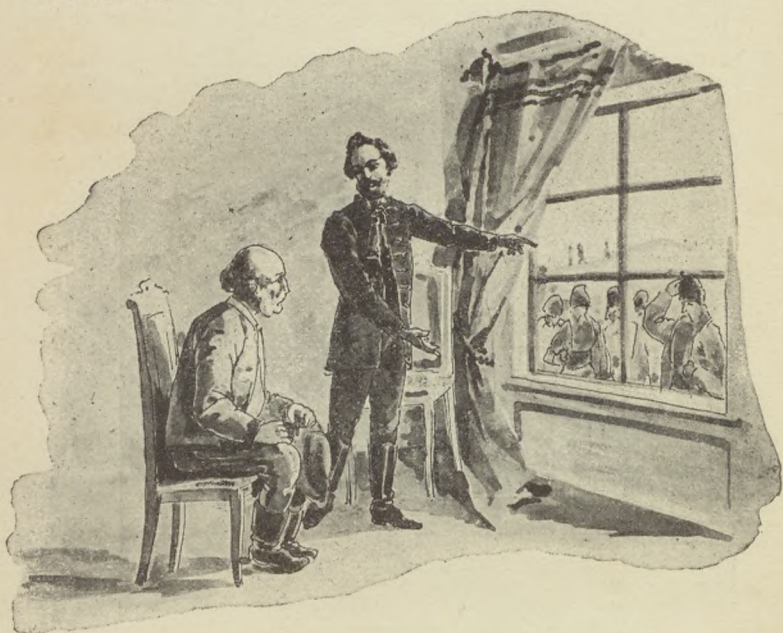
Meleg kézszorítással váltak el. Bárdy az udvar felé kilépett és Eszter még utána nézett annak a kedves valakinek, aki még a nevét sem árulta el, de azt sem kérdezte meg tőle Eszter, hogy hol lakik.

Nemsokára összekerült a molnárcsalád. Balog bácsi bezárta a kamrát és bejöttek. Azonban Eszter reszelt emléteni, hogy a magyar legény itt járt.... Eltitkolta és ő sem tudta, hogy miért?....

IV. FEJEZET.

A néptömeg.

Másnap délelőtt tíz óra körül a kastély egyik udvari szobájában együtt ültek: Bárdy Ákos és az öreg Balog. Az oláhok szép számmal gyűltek az oszlopos folyosó alá és szüntelen szaporodtak a még érkezőkkel, mintha vége sem akarna lenni a felvonulásnak.

»Látod, ott jönnek, de nem késekkel.«

— Látod öreg? — kérdezte Bárdy a malommes-
terétől örömmel és kimutatott az ablakon át a falu-
ból jövők hosszú sorára. — Ettől a néptől mondjá-
tok ti, hogy féljek? Egy szavamra mind a lábam elé
van borulva valamennyi. Ugy imádnak, mint egy

királyt. Látod ott jönnek, de nem késekkel, fejszékkel, lándzsákkal, — hanem nagy kucsmás fejekkel, hogy azt meghajtsák előttem.

Az öreg Balog némán hallgatta, Bárdy pedig a sokaságban gyönyörködve folytatá:

— Ez a néptömeg!... Olyan mint a szilaj papi: aki megtudja zabolázni, azt magasra emeli a hátán, de jaj a félénknek! a gyöngének! Azt agyon tapossa. Én nem félek tőlük. Hallgasd meg öregem, hogy miként kell beszélni a néppel, a tömeggel! Rám nézve nem ők félelmesek, hanem én vagyok őrájuk!

Az öreg Balog csak némán intett újra a fejével. Bárdy Ákos pedig átment az ebédlőbe, hogy annak az ajtója előtt, mely éppen a lépcsőzettel szemben volt, ott mondjon beszédet az oláhoknak.

Sze treászke! (Éljen!) hallatszott háromszor az örömrivalgás, amikor Bárdyt kilépni látták. Az erős hangtól viszhangzott a kastély épülete s bár hűvös téli idő vala, bár kevés hó takarta a földet, — a báránybőr kucsmáját leemelte a fejéről valamennyi.

* * *

— Térjünk át egy perczre a kastély tulsó szárnyába, hol egy ablak mélyében hátra vonulva ketten hallgatják az udvaron történendőket.

Flóra és Izra.

Egy ablakkal tovább Bárdyné tekint ki és nézi a tisztelgők tömegét. Nem figyel Flóra, meg Izrára, hanem hallgatja, amit férje mond.

A két fiatal suttogva beszél egymással, de nem szerelemről, nem boldogságról. Annál mindkettő komolyabb, mintsem eszükbe jutna most.

— Látod azt a legmagasabb kucsmás alakot?
— kérdezi a leány.

— Derék szál ember.

— Annak mondhatod.

— Kicsoda? — tudakolja Izra.

— A biró, — az én atyám, — suttogja Flóra csendesen.

— Milyen szelid, alázatos arcza van! — dicséri a leány.

— Pedig a legnagyobb gazember a faluban és a legelső a többi között!

Izra megbotrátkozással nézett a leányra. Nem tetszett a megjegyzés.

— Talán kétkezel szavaimban? — kérdi Flóra.

— Nem!... De az atyád!?...

A leány gunyosan folytatta suttogásait.

— És olyan szelid, olyan jó arcza van. Nézd, miként hajol a földig az uraság előtt. Megesókolja annak a kezét, akit tegnap este halálítélettel illett...

— Mit mondasz?...

— Azt, hogy tegnap éjjel kimondták a Bárdy fejére is a halált.

— Hallatlan!...

— S tudod-e ki ordította torkaszakadtából, valamennyijénél hangosabban a kegyetlen határozatot?... Hárhulla Péter, a biró....

A suttogással elhallgattak, mert a Bárdy Ákos szépen csengő hangja behallatszott az ablaküvegen. Tisztán és erősen lehetett hallani minden szavát, amint a néptömeghez beszélt a folyosóról:

— Valamint jó atyámmal, úgy velem is békében fogtok élni. Értsetek meg emberek, mert csak így lehet egymás által, egymás között élnünk. Le-

gyen meg az a viszony közöttünk, ami eddig volt! Én megadom a tetteket, úgy amiként eddig megadtam. Jó leszek hozzátok, amiként ezideig voltam! Panaszaitokat meghallgatom, bajaitokon segíték, úgy mint mindenkor! - Vagy talán nem mertek panaszkodni? Én elvárom, hogy bajaitokat előttem elne titkoljátok, mert én segíték és segitettem mindenkor rajtatok!

— Sze treászke domnu Bárdy!! — orditá a néptömeg, s alig szakadt vége-hossza a Bárdy ur éltetésének. Majd előjött Hárhulla Péter, a bíró. Fellépdél a kőlépcsőköni az uraság elé és a lábához görbült mély alázatában.

— Nincs nekünk panaszunk domnule! (uram) Megverne az Isten, ha szólanánk ellened! De csodálkozunk azon, hogy miért hivattál ide magad elé? Hiszen mi a magaviseletünkkel okot erre nem szolgáltatunk! Semmit sem teszünk, amit ne tudnál domnule! Csak tisztelünk. Ime most is elhoztuk neked ajándékba a legszebb ökrünket, hogy bemutassuk hódolatunkat előtted, aztán csak arra kérünk drága domnule, hogy ne haragudj reánk, ne gyanusíts minket, akik tégedet oly igazán szeretünk és tisztelünk. Itt vagyunk mind előtted, a faluból mind előtünk parancsodra. Láбайдhoz hajtuk alázatosan fejünket. És ha rossznak gondolsz, úgy lépjél fejünkre, tiporj el minket drága domnule, mert mi akkor is szeretni fogunk! akkor is hiveid leszünk!

Az oláh bíró a kőlépcsőre borult és valamennyi oláh követte a mozdulatot. Mind a hóba borultak Bárdy Ákos előtt, mintha csak az oltár előtt lennének...

— Lépjél reá Bárdy Ákos! — sziszegé a »Flore mundra« odabenn az Izra fülébe. — Most tipord el, mert minden percz késő!...

Izra kitört erre.

— No, hát Flóra te tulságba mégy! Mond: mit kívánsz még atyádtól? Hiszen ennél többet csak barom tehet!

— Jól van Izra. Értelek. Te nem hiszel a szavaimban. De majd meglátjátok! hanem akkor már késő lesz minden!

Kivülről újra hallatszott Bárdynak a hangja. Csengettek szavai a kastély falai között, miként a jó, a nemes érez szokott:

— Az ajándékot csak azért fogadom el töletek, mert ez a tisztelet, a szeretet jele. Nem is egyébért hivtalak én össze titeket, mint azért, hogy alkalmam legyen együtt láthatni. Jöjjetek el délutánra egy nagy lakomához valamennyien, hogy mind együtt lássalak. A családotokat is elhozzátok, ma együtt legyetek velem, itt legyen mind akik szerettek!!

A «sze treászke» kiáltástól reszketek a falak. Több száz torok egyszerre üvöltött. A lelkesülés mérhetlen nagy volt. Oda rohantak, hogy kezeit megcsókolják a jó uraságnak. De kevesen jutottak hozzá, csupán azok, akik közelében állottak. A hátul jövők a kabátjának szárnyait érintették ajkaikkal. Boldog volt, aki ebben is részesülhetett.

Azalatt pedig szakadatlanul tartott a »sze treászke!« ordítása, mintha csak a belső szeretet tüze égetné és kényszeritené őket ordítani, kiáltani. A kitörés, a ragaszkodás ezen nyilvánulása nagyszerű volt, a nép az ő korlátlan szilajságában mutatta meg azt, amit érezett.

Balog Izra szinte haraggal vált el Flórától. Neheztelt a gyanúsításokért, melyeket oknélkülieknek tartott. A nép hódolota őt is meglepte és annál

inkább oka volt a leány kétkedésével szemben fölemelni védő szavát.

— Még ha úgy lenne is amiként mondd, akkor sem volna neked szabad elmulasztanod az atyád pártolását. A gyermeknek pártolni kell a szülőjét!

— Mindenben, csak a rosszba nem!... — jegyezte meg Flóra.

— De atyád tiszteli az uraságot. Hódol előtte, miként egy barom szokott!...

— És majd feldöfi, miként egy barom szokott! — folytatta erős megjegyzéseit az oláh bíró leánya. — Én tudom, amit tudok, ti nem értitek, azt amit láttok. De nem neheztelsz reám ugye Izra?...

— Meg kell bocsájtanom a leánynak, az atyjáért. De jövőre kérek ne szólj úgy róla.

A szép oláhleány visszafojtotta érzéseit, hogy ne folytassa tovább, mert távozni készült.

— Nem. Nem beszélek én többé rosszat felőle. Jót, mindig csak jót... Elkisérsz a kis gátig Izra?...

— El. De ezt is csak az atyáért teszem, aki olyan hűséges embere Bárdynak és akit te olyan szörnyűségesen feketére festettél előttem.

— No, jer! — hívta a leány, — bucsuzzunk el az urnőtől és a kert felé menjünk le a kis gátig. Ott nem látnak meg, hogy együtt vagyunk.

— S ha meglátnának?

— De nelássanak!...

— Miért nem járhatsz velem?...

— Akár meghalok veled!... de arról ők ne tudjanak, ne sejtsek ismeretségünket.

— Azért vonultál el az ablaktól is?...

— Éppen azért vontalak hátrább!...

— Milyen bohó vagy te Flóra!

— Mint minden szerelmes a világon! No, jerbucsuzzunk.

Csendesen közeledtek Bárdyné felé, aki még akkor is az elvonuló néptömeget bámulta. Oda léptek kezét csókolni és két czuppanó kézcsoók után, amelyeket a kézcsookolás mesterségében járatlanok szoktak hangoztatni, a kastélyt elhagyták a kertre nyíló ajtón. Aztán nemsokára eltűntek a lombtalan fatörzsek között.

A kastély tulsó szárnyában egyedül maradt Balog bácsi alig várta már a Bárdy Akos ur visszatérését. Mindent hallott, mindent látott! Ezek után csak ő is üdvözölni akarta az uraságot. A néptömeg hódolata nagyszerű volt és meglepte Balog bácsit. Mintha csak valami hatalmas rendezőség vezette volna a tüntetést.

Nemsokára visszajött Bárdy a kivonulás után. Arcza vidám és derült volt.

— Nem megmondtam öregem?!...

— Éljen! Sze treászke! — kiáltá örömmel az öreg malommester. — Tehát mégis úgy van, amiként monda. Nem félhetünk itt az oláhok gyilkolásától! Ez a hódolás egy királynak is elég lett volna!

— Miként láthatád öregem. Ez a nép, a buta nyers tömeg, a formálható anyag, mely hatalmas, de bänni kell tudni vele! És a szilaj farkas kellő bánásmóddal — kézi báránka lesz! Átváltozik. Dél felé Balog bácsi is itt legyen. Hadd lássák ők melletttem, mint jó emberemet, mint bizalmas közelállómat, akit úgy kell tisztelniök, miként jó magamot.

Az öreg Balog János köszönetet mondott urának. Megrázta a kezét örömébe háromszor is Bárdy

Ákos urnak és hazafelé menve, míg a malomházhoz ért, szüntelen vigasztalta önmagát.

Tehát csak mese és nem egyéb az egész szájról-szájra járó rémhír, mely a Bárdy családot fenyegeti. Az megtörténhetett máshol, de itt?... itt nem lehetséges. A tisztelet, az uraság iránt nyilvánuló igaz vonzalom nem engedi meg. Gyilkolhatnak, rabolhatnak, öldökölhetnek az oláhok minden faluban, csak itt nem, ahol a nép lelkesül uráért és megvédelmezi külső támadásoktól is.

És a tömeg, a falunak apraja-nagyja eljött délután a lakomára, hogy újra kiálthassák, hogy újra éltethessék az uraságot, hogy ismét vissza zugassák a kastély falaival: »Sze treászke domnu Bárdy!» (Éljen Bárdy ur!)

V. FEJEZET.

A pusztulás kezdete.

Alig pár hét múlva a kisszékelyi lakoma után Bárdynénak kedves vendégei jöttek össze.

Vajjon kik lehettek?...

Az urnő személyesen szolgált föl az asztalnál, a cselédek közül egyet sem engedett bemenni. Maga hordotta be a csemegéket és hideg étkeket. Bor nagyon kevés került az asztalra. Azt sem itták meg.

Ugy gondolta az oláh cseléd, hogy nagyon válogatós vendégek lehetnek, mert ő nem látta megérkezésük alkalmával a titokzatos látogatókat, most pedig tiltva van bemenni. Megszagolja a kikerült tálczákat. Még csak dohányfüst sem érzik rajta. Egy ideig találgatta a vendégek kilétét, hanem azután hozzá látott a tálczákon kikerült tészta, gyümölcs és egyéb maradékok elfogyasztásához.

Ha betekintünk a Bárdyné vendégeihez, az urnő hálósobájában találjuk, hol egy kis asztalka mellett csendesen, majdnem suttogva foly a társalgás. Hárman ülnek együtt és jó ismerős mind a három.

Legelől a »flore mundra» egészségtől piros arcát látjuk ragyogni. Ott ül az első helyen és beszél a másik kettőnek.

Hallgatóit nagyon kell, hogy érdekelje a beszéd, mert figyelmüket teljesen lekötötte. Egyik oldalról Bárdyné hallgatja, másikfelől Eszter, az öreg molnárléánya néz a beszélőre, s csak későre szakítják félbe kérdéseikkel Flórárt.

— Hetekkel ezelőtt mondtam én ezt, — beszél a »flore mundra». — És nem hittek szavaimban. Jobban akarták ismerni a népet, amelyhez tartozom, mint magam. A kastélyt még akkor elkellett volna látni jól fegyveresekkel, hadd lássa a nép, hogy van erő, mely megfékezi őket! De így? mikor a kastély ura megalázza magát, leül a nép közé, pedig sejti a rossz szándékát. Hat ökröt akart megsütni, szerencsére kettő is elég volt! Az erő kimutatása helyett lakoma! Ugyan mitől féljenek?... Kitől remegjenek? Vagy azt hiszi Bárdy Ákos, hogy egyes emberekkel vissza fogja tarthatni a népáradatot?... Nagyon csalódik!... Igen, csalódik és nem lesz ideje megbánni, annál kevésbé jóvá tenni mulasztását.... A férfiaknak hasztalan beszéltem, ők biznak a népben, sőt kigunyoltak intéseimért! Most itt a baj: mit tegyek?

— Teszünk mi! — vette át a szót Bárdyné és csendesen folytatta, hogy a szavai nehogy kihallatszanak valamiképpen. — Igaz, hogy hadvezérek nem vagyunk, de azért a legutolsó órában is egy kis furfanggal félrevezethetjük a népet annyira, hogy

életünket megmenthetjük. Nekem van pénzem. Puskaport hozatunk!

— Pszt!... halkabban! — szólt közbe Eszter, a székely leány. — Nem kell puskaport venni. Van az nálunk és egy kis hordóval eltüntetünk...

— Bizonyosan tudod, hogy van? — kérdezte az urnő érdeklődve.

— Határozottan láttam többet.

— Ez pompás. Tehát bizonyosan tudod?

— Háromszékről hoztuk.

— És mit értek azzal, ha megvan? — szólt közbe a »flore munda«.

— A lázadókat a legutólsó pillanatban félre vezethetjük, — magyarázta Bárdyné.

— Nem értem az egész dolgot.

— De én értem, — folytatá az urnő. — Készíteni fogok a löporból ropogó, csattogó röppentyűket, amiket csak meggyújtunk és órákig fogja tartani a tüzelést olyan keményen, mintha legalább is ezer fegyveres vadász lövöldözne.

— És löni is fog valóban? — érdeklődött Flóra.

— Durran, bömböl, ropog, amint kívánod.

— Ugy értem, hogy golyót viszen-e? és a golyók fognak-e ölni?

— Ha közel mennek hozzá, legfőlebb kisüti a szemeiket, de golyót nem röpit, sem nem öl.

— Milyen kár! — sajnálkozott a szép oláh leány. — De ennyi is elég a nép megijesztésére. Azonban sietni kell vele!

— Rajtam nem fog mulni. Éjjel-nappal készítem, ha rendelkezésemre fog állani a puskapor.

— Gyorsan megy a készítése? — tudakolta Flóra.

— Pár nap alatt nagy mennyiséget állítunk elő. Eszter is fog segíteni. Hanem a puskaporos hordóval hogy lesz?

— Még az éjszaka elhozzuk. Majd kitalálom én az alkalmat. Aztán holnap egész nap itt leszek. Ebédet is innen küldünk a malomházba, de okát kell adnunk ittlétémnek.

— Mindenesetre a valódi okot elhallgatjuk. Flórát nem is hívom segíteni. Neki másfelé van dolga. Most már ennyivel is előbbrehaladtunk a ter-
vünk tekintetében.

— Csak el ne késsünk! — aggódott Eszter.

— Mikorra gondolod a kitörést, Flóra? — kérdezte Bárdyné az oláh bíró leányától.

— Egy hét legkésőbb.

— És az eshetőségek szerint mennyi a legközelebbi határidő? — kérdezte aggódó arczezal Bárdyné.

— Én tizenkét órával előbb tudatlak mindenről, mert...

Itt egy tompa dördülés hallatszott és szakította meg a beszélő »flore mundrá«-t. Bárdyné ijedve kérdezte vendégeit:

— Nem hallottad?... Nem hallottátok?...

— Mit sem hallottam, ami megijeszthetne, — felelt Flóra.

— Egy lövés dördült el; — folytatá nyugtalanul az urnő.

— Észrevettem, hogy egy pinceajtót becsaptak, — magyarázta Flóra csendesen. De olyan tompán hangzott a földalatt, hogy az lövés nem lehet. Ugyan ki lehetne itt, hogy én ne tudjak róla?...

Az aggódó Bárdynét még Eszter is bátorítja és megnyugtatóni igyekszik:

— Képzeldés, semmi egyéb. Ez pedig azért van, mert puskaporról beszéltünk.

— Képzeldésnek semmi áron sem mondhatom, — folytatja Bárdyné, tovább töprenkedve. Ismerem a lövés hangját és megtudom különböztetni más hangtól, bármilyen távol legyen tőlem.

— És ha itt találnak most készületlenül!? . . .
— sóhajtott fel Eszter, összekulcsolt kezekkel.

Flóra határozottan kezdte biztatni a remegőket:

— Az életemet teszem rá, hogy nem lázadásból jött a zaj. Tegnap mégcsak eltávoztak a drága népbuzditók, akik vendégek valának Kis-Székelyen. Eltelik öt-hat nap, amig visszajönnek, ha mindjárt nagyon gyorsan járnak is el. Fegyver, lőszer még semmi sines, annélkül pedig nem mozoghatnak. Fegyver kell legelőbb. Az tüzeli a felkelésre, mert úgy vannak vele, mint a gyerek a kanállal, ha már a kezébe vette, még üresen is szájába veszi, ha kis kocsit adnak, azt huzni kezdi: a nép pedig használja a fegyvert, mert már ugyanis meg van . . .

Tovább beszélgettek hárman. Flóra mindenáron megnyugtatóni igyekezett őket. Husz perczig tartott még a beszélgetés, mikor valaki közeledett a kert felől. A tompa lépések zaját legelőször Flóra hallotta meg és megjegyezte:

— Mintha gyors lépésekkel jönne valaki?! . . .

Hallgatóztak. Aztán Bárdyné szólott:

— Ákos alszik. Vajjon ki jöhet?

Flóra fölállott és a kertre nyíló ablakhoz lépett.

— Mondtam, hogy lépések zaja volt. Ott jön a kertben.

Bárdyné és Eszter szintén az ablakhoz léptek és a székey leány fölismerte a közeledőt.

— Izra, a bátyám?!... Istenem, ez rosszat jelent! — sóhajtott Eszter. Szabad fölnyitanom az ablakszárnyakat?

— Csak tárd fel, — biztatta az urnő, aki szintén megismerte a kertben közelérkező Balog Izrát.

Eszter siettében nem birta feltárni az ablakszárnyat. Bárdyné figyelmeztette a zavartan igyekező leányt.

— Oldalról is záródik!

Eszter lázas gyorsasággal nyitotta fel az ablakot és reszkető hangon szólt a bátyja elé:

— Mi történt, Izra?...

— Semmi! — válaszolt a legény nyugodtan és köszöntötte az ablaknál állókat.

— Utánnam jöttél tehát?... — kérdezte a székelő leány.

— Ugy gondoltam, hogy helyes lesz, ha hazakísérlek. Áztán mondani is akarok valamit.

— Azonnal jövök, — szólt le az ablakból Eszter, — várj meg ott.

— Csak bucsuzz el, testvér. Megvárlak.

Eszter becsukta az ablakot és gyorsan készült távozni.

— De nines, amiért siess, Flóra, — szólt Eszter barátnőjéhez, — lassan megyünk és utól fogsz érni. Nem tudom, mit akar mondani a bátyám épen most?...

Elbucsuzott és elsietett a kert felé vezető nehéz tölgyfaajtón a kastélyból, hogy a cseléd meg ne lássa, ha az udvar felé megy. Amint az ajtót becsukták Eszter után, Bárdyné kérdéssel fordult az oláh bíró leányához:

— Nos, mit gondolsz, Flóra?

— A legrosszabbat... Izra nem hiába jött ide Eszter után.

— De milyen nyugodt volt a hangja!?...

— Éppen ez a baj, — magyarázta Flóra, — rajta nem szabad látszani annak, ami megtörtént.

— Ugy beszélsz, mintha tudnád mi történt! — folytatta Bárdyné.

— Miért ne tudnám?...

— Mégsem szóltál, elhallgattad!...

— Nem beszélhettem, mert nekem itt parancsolnak, — szólt a »flore munda« szívére mutatva. Az előbbi zajt csak félremagyaráztam, pedig valóban lövés volt...

— Kit lőttek meg?

— Ezt nem! — szólt az oláh bíró leánya, Balog Izra után mutatva, — tehát a másikat!...

Bárdyné eltakarta arcát és zokogni kezdett.

— Szegény Balog bácsi, a kedves öreg... Oh, miért nem mentetted meg őt?!...

— Könnyű erre megfelelnem. Választottam kettő között!... A többi gondolhatod, damná! (urnő).

— Ez borzasztó... ez vadság...

— Kimondották kettőre a halált. Mind a kettő el vala ítélve, de én azt állítottam, hogy az ifjabb csendes őrült, nincs miért félni tőle. Az őrült nem tehet ellenük sem, mellettük sem. Jámbor arca, szelid természete, csendes magaviselete elég bizonyíték vala a butáknak arra, hogy elhigyjék szavaimat... Az egyik elveszett...

— Elvesz a másik is, Flóra! — tört ki keserűen Bárdyné, — elveszünk, elpusztulunk mind egytől-egyig!...

— Annak nem szabad megtörténni, mert akkor jaj nekik!... Jaj az én fajomnak!... — és ököltre szorítva kezét, fenyegetve rázta meg a levegőben a szép oláh leány.

— Hát lázadás, vagy mi van?... — folytatta keserű panaszhangján Bárdyné.

»Flore mundra« suttogva mondotta el:

— Most csendesség van... és béke, amilyet Bárdy Ákos akart... A nép megígérte, megfogadta a hűséget és ti aludhattok nyugodtan, akár az őzek a felgyújtott erdőben!... A nép hallgat. A kolompók készülnek. Előbb az akadályokat gördítik el az utból, úgy egyenkint, hogy az eredmény annál biz-

tosabb legyen...
Oh, az öreg Balog igen nagy akadály volt fiával együtt, mert a híres lakománál látták, hogy az urasággal egy tüzet fuj. Ő is magyar, akinek pusztulni kell!...
... Meghalt! ...

„A lázadás ellen teszünk mi!”

— És te nem menthetted meg Flóra?...

— Eláruljam magamot? hogy ti mind elvesszettek?... Hiszen nem adtatok hitelt a szavaimnak. Ha elmondtam a vészt: kinevetés jött rá feleletnek, aztán lakomát rendeztek ökörsütésekkel, vigsággal. Fegyveres erő beszerzését ajánlottam a szép szó helyett és újra nevettek. Azt kérdezték egymástól, hogy hol van itt veszély? Nem volt mit tennem, csak hallgattam tovább, amíg a gyertya a körmökig ég. Majd észreveszik, ha éget... Választottam kettő között, amikor menteni kellett és az atyja elesett, a fia megmaradt...

— Ez szörnyűség! — szólt panaszosan az urnő. És nekem hallgatnom kell, mint aki tehetetlen?... Nem!! Nem fogok hallgatni tovább! Bárdynak meg kell védenie a családját és vagyonát!!

— Ujra megkérdezi, mint tőlem, hogy: mitől? hol van itt baj?...

— Majd megmondom én! — folytatta Bárdyné. A felesége meg a gyermeke prédára nem kerülhet, esupa jóhiszeműségből!

— Várj még reggelig damná, — kérte az oláh leány. Addig bizonyos hirt hozok mindenről. Akkor aztán magam is itt akarok lenni az intésnél, a másodiknál. Most elmegyek haza, mert apám nem tud távollétemről, de én tudom, hogy ő sines otthon és ez biztosítja az utamat.

A nehéz tölgy ajtón át kilépett a sötét fák közé. Aztán suttogva szólt vissza:

— Jó éjszakát!

A sötét fatörzsek nemsokára eltakarták a »flore mundra» izmos alakját.

VI. FEJEZET.

Három szív szövetkezik.

Azon az estén, mikor a dördülést hallották a kis-székelyi kastélyban, a malomház vízrenyiló ajtócskája előtt egy nagy, fekete báránybőr kuesma mutatkozott. Előbb a hosszú kuesma emelkedett fel, majd a fej és a test lett láthatóvá és a hatalmas testü oláh férfi ott állott meg a garadon, a zakatoló malomkerekek szomszédságában.

Mindjárt ott termett mellette az uj molnár legény, aki Vunturár Tódornak nevezte meg magát, mikor Balog Izra megfogadta.

— Ki lesz ma a soron tizenkettőig? — kérdezte a magas oláh a molnárlegénytől.

— Az öreg! — felelt Tódor és alázatosan leemelte a kucsmáját a kérdező előtt.

— Jól van. De te nem láttál engemet! Érted Tódor?

— Értem gazduram.

Aztán nem beszéltek többet. A magas oláh férfi alakja meghajolt a kis vizrenyilő ajtócska között, amint elhagyta a malomházat.

Alig vonta ki a lábát az oláh, Balog bácsi visszatért a vacsorázástól a malomba. Mintha csak kileste volna az alkalmat, hogy netalálkozzék a malommesterrel. Tódor utánna mormogot a távozónak. Hogy miért tette, azt csak ő tudja, de az öreg Balognak azért meg nem említette, hogy ott járt valaki.

Félóra telt el azután, hogy ott járt a magas oláh, mikor a vizrenyilő ajtócskánál, közvetlen a sarok nyílásban megvillant valami. A fényt egyszerre követte a dördülés, majd füstgomoly és Balog János, az öreg molnár, ki ott fenn a garadon töltögetett — élettelenül esett végig a deszkapadlón.

A szolga nagyot kiáltott ijedtében. A lövéstől szörnyen megrezzent, pedig távolabb volt az öregtől. Ott lenn dolgozott a malomház alsó felében a zsákok között.

Balog Izra le volt feküdve, hogy éjjelután elkezdhesse sorát és reggelig ő maradjon az őrlés mellett. A dördülésre talpra ugrott. Előbb zavartan nézett körül. Nem tudta, hogy mi történt. Majd a Tódor kiáltásaira lett figyelmes és kiszaladt a malomházba.

Tódor segítségért kiabált.

— Mi bajod? Mi történt? — szólt fel a garadra Izra.

— Oh, szentséges Isten!

— Hát mi a baj?

— Az öreg urat, itt a garadon... Oh, szentséges Isten!...

Izra két ugrással a garadon termett és látott mindent.

— Meglőtték! — kiáltott fel Izra keservében, — honnan jött a lövés? Beszélj!...

— A vizi ajtónál. Ott vilant meg a puska! — válaszolt a legény remegve és tovább jajveszékelt a gazdája mellett.

Balog Izra mint egy dühös örrült, esákányt ragadott a kezébe és úgy rohant a vizi ajtón ki. Szemeivel hasztalan kereste a tettest. Az elmencült az éjszakának szürke leple alatt. Hiába kereste, nem-sokára visszatért a garadra.

Megfogták ketten Tódorral az öreget és bevitték a szobába.

Meg volt halva.....

Nem beszélt Izra többet, csupán meghagyta Tódornak, hogy a huga előtt nem szabad fölfedezni a valót. Azt mondják, hogy a guta ütötte meg az öreget, a ruháján úgy sem látszott vérfolt. Eszter ne tudja, ne ijedjen meg, mert még így is nehezen fogja elviselni az apja elvesztésének fájdalmát.

Vunturár Tódor.

Aztán elindult a huga után, de arcza nem árulta el a valót. Eszter nem sejtette, hogy mi történt, még akkor sem, amikor Izra beszélni kezdett az öreg szédüléséről.

* * *

Második nap eltemették az öreg Balog Jánost szépen, tisztességesen. És a nép, az oláh nép aprajagya nagyja eljött, sirt a derék malommester koporsójánál!

Balog Izra nem tudta, mit gondoljon?!... Az öreg oláh asszonyok egész nap és egész éjjel imádkoztak a szentelt gyertyák világánál a koporsó mellett, melyben a meglőtt Balog János feküdt...

A vén, fehérhaju oláhok, mikor betértek a malomház udvarára, a kapun kívül leemelték kucmájukat és a téli hidegben fedetlen fővel jöttek végig az udvaron, imádkozva buzgón, mélyen a megholtak lelkiüdvéért...

A pirosarezu, vastagdereku oláh fáták leszedték a kunyhókban félvenovelt virágokat és koszoruba fonták az öreg malmosbácsinak a koporsójára...

Az oláh legények összepótoltak, hogy a falu szokásához híven kiveressék fényes gömbölyüfejű szögekkel Balog János nevét a koporsó fedelére. El is jöttek nagy csoportban imádkozni, míg a szegből kivert írás elkészült...

Balog Izra nem tudta, hogy mit gondoljon erről a népről?... Csak könnyeztek szemei. Siratta hugával együtt az édesapját. A temetés népes volt, a részvét általános.

* * *

Harmadik napon a frissen hantolt sírnál hárman találkoztak össze: Bárdyné, Flóra és Eszter.

A molnár leánya még most sem tudta, hogy az ő atyját meglőtték és úgy halt meg. Izra nem akarta fölfedezni a szomorú valót. A két barátnő vigasztalni igyekezett az árván maradt Esztert.

— Nem tudjátok, hogy mit veszítettünk, — panaszolta a molnárleány, — ő volt nekünk a legdrágább!... És éppen azt kellett veszíteni, aki a legdrágább!...

A »legdrágább« szóra nagyot dobbant a két nő szive. Nekik is volt »legdrágább«-jok. Az urnő-

Hárman találkoztak...

nek: férje, gyermeke. Az oláh bíró leányának örüléssig szeretett választottja. Önkénytelen a veszteségre gondolt mind a kettő, mert ösztönszerűleg, megdöbbenve néztek egymásra.

Eszter tovább zokogott:

— Drágábbat, jobbat, kedvesebbet nem veszíthettünk...

A »flore mundra« félrevonta Bárdynét és sugva vigasztalta ijesztő szavaival:

— De mi veszíthetünk... Rajtunk a sor...

— Rémitgetsz és talán nem hiába...

— Elborzadok a veszteség gondolatától!

— Én is remegek, — mondta Bárdyné csendesen, mialatt Eszter a frissen hantolt sirra volt borulva.

— Ugyan, mit tennél damná, ha elveszítenéd a legdrágábbat? — kérdezte Flóra.

— Megőrülnék!...

— Mindenki a maga módja szerint gondolkozik!

— És te? — kérdezte Bárdyné?

— Véres bosszut állnék érette! »jaj«-szó kelne előttem-utánnam, borzalom körülöttem! — mondta hevesen az oláh bíró lánya.

Eszter hallotta ez utóbbi megjegyzést és kérdőleg fordult barátnőjéhez:

— Ugyan mit boszulnál meg a jó Istenen, aki atyámat elvette és reá hozta a szívszédülést?

Flóra Bárdynéra nézett, aki gyorsan megfelelt helyette, hogy ez által másfelé magyarázza a beszédet:

— Mi egyébről beszéltünk, kedvesem. Az erőszakos halálra gondoltuk ezt. Neked a magad dolgában igazad van Eszter. Ugyan mit is tehetnél az atyád haláláért? Semmit. Megőrized drága emlékét! — vigasztalta az urnő.

Flóra úgy tett, mint a daczos paripa, ha megszegi a nyakát és csökönyösen megáll egy helyen, nem mozdul. Az oláh bíró leánya sem akart tágitani attól, amit a fejébe vett.

— De egyet mégis megtehetsz itt az Istenben boldogult atyád sirjánál! — kezdte Flóra emelkedett hangon.

— Mit? — tudakolta Eszter.

— Azt, amit mind a hármunknak kötelessége megtenni! Nekem is, nektek is!

— Mi az? — kérdezték egyszerre a »flore mundra«-tól.

— Olyan időket élünk, hogy csak veszteségre gondolhat mindenki. Egymás támogatására soha nagyobb szükségünk nem volt, mint most, ezért fogadást kell tegyünk, egymásközt szövetséget kell kössünk arra, hogy hármunknak azt, ami a legdrágább, igyekezni fogunk közösen megtartani, de ha az mégis elveszne: akkor azért bosszút állni, azt előhozni!

— Miként gondolod ezt, Flóra? — kérdezte Bárdyné és a »flore mundra« szavaiból előre érezte, hogy megrázó jelenet készül. A szép oláh leány közvetlen egyszerűséggel, jóakarattal fejezte ki, amit óhajtott.

— Ma ő, holnap én veszithetek! Holnapután rajtad üthet a sors nehéz keze, damná! Ezért kell szövetségbe lépniük, hogy egymást szorosabban támogassuk, mint eddig. Aztán, ha elveszne nekem, ami a legdrágább, azt halva is visszahoznátok énnekem! Éppen úgy teszek én: előkeritem, megvédem a titeket! Hát fogadjuk? Szövetkezünk itt az első hantjainál?

— Fogadjuk, Flóra! — hallatszott a másik két nő ajkairól.

Ez volt az igazi szövetség. Három szív szövetségzett ünnepélyesen, hogy egymásnak, ami a legdrágább, azt életben és halálban közösen védik, oltalmazzák.

Néma csend következett az ünnepélyes fogadkozás után, csak az Eszter zokogása hallatszott, de őt is hamar megvigasztalta a »flore mundra«.

— Ne zokogj! Ne sirj! — biztatá komoly és erős hangon. — Inkább készülj a boszura!

Eszter csak reá bámult a barátnőjére.

— Vagy azt hiszed, hogy atyád Istennek böles elrendelése után szépszerével halt meg?...

— Nem?... — kérdezte fájdalmasan Eszter.

— Mi szövetkeztünk, fogadást tettünk, tehát első kötelességemet teljesitem, habár szomorú is!...

— Mit fogok hallani!?...

— Csak megtudod, hogy az atyád szívét nem a gutta érte, hanem oláh golyó furta keresztül! De bátyád kiméletből nem mondotta ezt meg neked!

— Oh, nagy Isten!...

— Amit mondtam az igaz!

Bárdyné kiméletre intette az oláh leányt, de Flóra tovább folytatta.

— Emlékezhetsz, mikor a damná lövést hallott és én palástolólág pinezeajtó csattanásának magyaráztam? Akkor oltották ki az atyád életét!... hogy bátyád megmaradt? én hazudtam érte! különben most két sirhalom mellett imádkoznál!...

Eszter összeroskadt.

Bárdyné gyorsan megfogta, a »flore munda« pedig hideg hóval dörzsölte meg barátnőjét, de az alatt sem kimélte. Beszélt szüntelen.

— Ez kevés volt Eszter!... még ezután következik a nagyobb rész... Légy erős! Most mutasd meg a székely virtust, mikor baj van!... hiszen háromszéki leány vagy!?...

Bárdyné rosszalólág rázta a fejét. Igen sietve, minden kimélet nélkül mondott el mindent a heves oláh leány. De azért nem hagyta félben. Oda hajolt az Eszter füléhez és bele sugta:

— Most a szép magyar legényen van a sor... hát még most is gyöngye vagy?...

A molnár leány erre tölemelkedett. A hideg hódörzsölés igen jól hatott rá, de ez az utóbbi megjegyzés, melyet Flóra a fülébe sugott még inkább megerősítették.

— Nem vagyok gyöngye! — szólt szinte büszke, daczos tartással, — mit tegyek?

— Ma éjjeltizenkétórákor hozzám jöttök. Mutatni fogok valamit, amit látnotok, hallanotok kell!

— Én ott leszek! szólt Eszter.

— Férjem tudhat róla, hogy elmegyek? — kérdezte Bárdyné.

— Nem. Ma csak az őrangyalok éjjele van. Holnap kell a férfiaknak talpon lenni! Ma még ne tudjanak semmit. A járást a damná tudja. Ügyességetekbe bízom, hogy el tudtok jutni hozzám feltűnés nélkül. Nekem még ma sok dolgom van, — folytatá Flóra, — most haza megyek, de erre, a kis erdőeske felé. És ti mit fogtok csinálni?

— Haza megyek, — szólt Eszter.

— Veled tartok én is, — mondá az urnő.

Megcsókolták egymást. Mikor elváltak. Megvolt kötve a három szív szövetsége.

Eszter vissza pillantott a frissen hantolt sirhalomra, de nem könnyezett többé. Nem birt könnyezni...

Az oláhbiró leánya még vissza kiáltott az erdőbe vezető ösvényről:

— Ne feledjétek el amit mondtam! Ma az őrangyalok éjjele van!...

Forr a világ.

A kis-székelyi oláh bíró portáján korán lecsendesedett minden zaj. Már szürkület után mindjárt nyugalom van ott. Hárhulla Péternek az ígéretei szerint látszanak a tettei. Ő valóban hűséges akar lenni az urasághoz. Lefekszik hatórákor, hogy ne legyen zavarója a falu csendjének és mint első embere a kis községnek, jó példával jár elől.

A kis-székelyiek hűségesen is követik a bíró példáját. Tízóra után csak itt-ott, gyéren lehet világot látni a szalmafedelű kunyhókban. Nemsokára hazakerülnek a fonóba járó leányok is. Flóra szintén közöttük van.

Tízóra után nemsokára a cifra festésű bírói kapuhoz érkezik. Kisérője is van a bíró leányának, aki nem más, mint Tódor a molnár legény, akit szíve ismét visszahozott Kis-Székelyre a »flore mundra« miatt. A molnár legény csakugyan csinálja a széptevés minden figuráját. Még hizelgő szavakat is mondogat a bíró leányának, de az ugyancsak kevésbe veszi az udvarlást. Nyiltan, hangosan teszi megjegyzését.

— Nincs szükségem a kíséretésedre Tódor! Érted? — kérdezi elutasítólag Flóra a legényt. — Csak azért nem küldtelek el mikor a fonóból elindultunk, hogy mások előtt ne szégyenkezz, meg a legények se gúnyoljanak érette. Most szépen megtudtad négy szemközött, hát jövőre kerülj el Tódor!

— Csak ne szeretnélek olyan erősen! — szolt a legény szenvedélylyel.

— Akkor várj, amíg én is szeretni foglak!

— Érted jöttem vissza Kis-Székelyre!...

— Itt jól van dolgod! De csak várj Tódor! Csak várj! De ne kísérgess engem! Jó éjszakát!

Flóra bement. Tódor kívül maradt. Az elutasi-
tott szerelmes lánghoz érezte arcát, majd úgy tet-
szett, mintha az egész teste meggyult volna. Ott
járált majdnem egy óra hosszat az oláh bíró por-
tája előtt. Nem tudott elmenni, mintha valami huzta
volna oda és össze-vissza gondolt mindenféle bolond
és okos dolgokat.

Mikor az idő úgy féltizenkettőre járt Hárhulla
Péter kijött az utcaajtóba. A fehér hó világánál
azonnal felismerte az ott járkáló szerelmes molnár-
legényt, kiről különben is tudta, hogy Flórát szereti.

— Menj haza már Tódor! Későre jár az idő!...

— Ugysem alszom én gazduram!

— Hát miért strázsálsz ezt a házat fiam!...

— Hej, gazduram!...

— No, mi bajod?...

— Ha én azt megmondhatnám gazduramnak?!...

— Légy okosabb, mint eddig Tódor!

— Meghalok én gazduram!

— No, no!...

— Nem élek sokáig!

— Háboruba készülsz? Most jó alkalom van
reá! Forr a világ Tódor!

A molnárlegény összerázkódott.

— Veszem észre gazduram! — és oda hajolt a
bíróhoz, hogy csendesen, sugva mondja el a töb-
bit, — azért költözött el a vén molnár?...

— Éppen azért édes fiam!...

— De jól tudsz czélozni domnulé! — dicsérte
Tódor halkán ejtve ki a szavakat.

— Hasznát veszem ennek is nemsokára fiam!
Az ember sohasem tanul olyat, aminek valamikor

hasznát ne vehetné. De most kotródj haza Tódor! Meglátod, hogy rajtad is segítek.

— Hej, gazduram! ha lehetne!

— Nagy urak lesztek! — biztatta a bíró.

— Csak egyet birhatnék!...

— Hát a nagy urasággal az is vele jár fiam amit kívánsz. Fődolog, hogy ember légy!

— Értem gazduram.

— Most menj haza! Aztán amikor hivatlak nemsokára, akkor helyt állj!

A legény csendes, jóéjszakát kívánt s elindult az urasági malom felé. A bíró lakásának ablakából pedig egy ököl fenyegetett utánna, de nem lehetett látni, mert sötét volt a szobában, még azt sem vette észre Tódor, aki ott állott az ablakban. A molnárlegény távoztása után Hárhulla még ott állott az utcaajtóban és várt...

— Apóka! — hallatszott egy kedvesen csengő hang a kapun belülről.

— Te vagy gyémántom?... — fordult vissza a bíró.

— A mécseket is meggyújtottam...

— Te gondos szép virágom!

— Mert itt az ideje! — magyarázta a csengő hang.

— Jól tetted édesem! — dicsérte Hárhulla Péter, — hanem inkább menj be nehogy megfázzál gyémántvirágom! — biztatta tovább.

Akit biztatott pedig nem volt más, mint a leánya a szép »flore mundra«, aki csupa gyöngédségből magával vitte az apját is, nehogy megfázzék.

— Jere be apóka! — hivatgatta, — mert én is fádom, aztán félek is egyedül. Fekete sötétség van abban a lyukban. Hagyd el, ne várd őket itt a kapuban. Majd bejönnek. Tudják a járást.

Hárhulla hallgatott a kedvencz leánya szavaira. Bejöttek a kapuból mind a ketten. Valamivel később több férfi jött be a nyitva hagyott kapun. Sötét arczu, nagy oláhok voltak valamennyien. Magas báránybőrkucesma fedte fejeiket, lombos szür (bobó) takarta testüket szárközépig. Az utolsó bejövők között egy feketeruhás alak is jött, aki a pópa volt. Nem beszéltek egymással, hanem mint valami sötét árnyak, pokolból kiszabadult, ijesztő elítéltek, — besurrantak a kapu alatt.

Mig ezek történtek a bíró portája előtt, azalatt a hazafelé tartó Tódornak nagy dolgok forogtak a fejében és ezekben a leendő nagyurasági eszmékben annyira belemélyedt, hogy észre sem vette a mellette elhaladó fátákat, csak akkor, mikor éppen közvetlen közelében haladtak el. Hogy helyre hozza mulasztását, utánok köszönt:

— Jó estvét szépek!

De azok a gyorsjárásu oláh leányok még csak vissza sem tekintettek a legényre.

— Nini! — beszélt magában Tódor és megállott, — ezek a szárikás fáták papucsban járnak! Kölönös!... Már csak utánok eregelek. Hej, hogy aprítanak fel a falun.

A két siető alak még gyorsabban lépdelt fel az utcán és közben visszatekintettek. Ekkor látták a váratlan kísérőt.

— Utat veszítünk!... — sugta magyarul az egyik.

— Nem ismerem az utcákat... — mondta rá csendesesen a másik.

— Csak kövess, — biztatta az elébbi. Ezen a sikátoron betérünk, a tulsón meg kijövünk, aztán éppen ott van a bíró háza és ott eltününk észrevétlenül.

— Milyen jól ismered az utakat!...

— Azt igen és nagy segítségünkre válik. Hanem ez a gazember szüntelen a nyomunkban van. Nem fáradtál el?

— Dehogyan fáradok! mikor ma az őrangyalok éjjele van.

— A pisztolyokra vigyázz. Ha elsülnek véletlenségből, még vesztünket okozza a láрма.

A két nő Bárdyné és Eszter volt, oláh ruhába. A nevezett sikátoron bementek, ott pedig a következőn vissza indultak és mikor vissza érkeztek újra az utra, ott valának a Hárhulla Péter portája előtt. A nyitva hagyott kapun, mint két tünemény, észrevétlenül besurrantak.

— Csendesesen!... — sugta az ajtóban álló Flóra.

A figyelmeztetés nem volt szükség. Bárdyné és Eszter, mintha csak a föld felett repülnének, oly csendesesen jöttek be a szobába.

Flóra kívül maradt. Talán várt még valamire. Mert azt, hogy a két látogatóját Tódor követte, meglátta még mielőtt a tulsó kis sikátorba betértek volna, de azt, hogy a két utoljára belépő a kaput betette, azt nem vette gyorsan észre a »flore mundra«.

Amint ott állott az ajtó előtt nemsokára az apja jött elé az udvaron.

— Itt vagy drágám?... — kérdezte gyönyörűséggel.

— A helyemen állok! — felelte Flóra.

Hárhulla a kapuig jött és csodálkozva látta, hogy az be van csukva.

— Ki tette bé a kaput? — fordult leányához.

Más valakit talán zavarba hozott volna ez a kérdés, de a »flore mundra« nyugodtan felelt:

— Nézz ki apóka és meglátod!...

A biró gyanus lépésekkel jött a kapuig. Fölnyitotta azt és előtte állott Tódor a molnár legény. Ekkor már haragos volt Hárhulla Péter, mert nem szerette egy parancsát kétszer mondani.

— Te vagy itt Tódor?!

— Én vagyok gazduram.

— Mit mondtam neked?! — hallatszott feddő hangja az oláhbírónak — amig nem hivatlak, addig itt megne lássalak! Tudd meg, hogy az alattomos, lesekedő embert a faluban nem tűröm! Indulj!!

— De gazduram . . .

— Egy szavadat sem akarom hallani adtaszaggatta! mert mindjárt eljáród az öreg molnár tánczát! Haladj!!

A kaput aztán betette Hárhulla Péter. Be is zárta, amint bejött s az udvaron hátra lépegetett. A leányához mégis volt egy szava, amint az ajtó előtt elhaladott.

— Bemehetsz édesem.

— Nem engedsz a társulatba apóka?

— Álmos vagy te gyémánt követem. Pihenj le inkább.

— De ha belátogatok, hát csak nem kergetsz ki apóka édes?

— Már hogy kergetnélek te . . . te gyönyörűségem . . . — És hátra ballogott Hárhulla a házvégénél levő pincelejárathoz. Lehaladt a lépesőkön. Ott még sötétebb volt, mert nem jutott el addig a hóvilág. Egy ajtót fölnyitott és a sötétben lépegetett tovább, de újra behuzta, amint eltűnt a pince elő részében.

Bárdyné és Eszter amig ezek történtek, addig a Flóra védelme alatt odabenn voltak az oláhbíró szobájában. Nem sokat beszélgettek, attól tartva,

hogy elárulják magukat e veszélyes helyen, de Flóra, amint az apja hátra ment az udvaron, azonnal visszatért vendégeihez. A kapubezárásról tudta, hogy több vendég nem fog érkezni.

— Van jó meleg ruhátok? — tudakolta Bárdynétól, meg Esztertől a „flore mundra“.

— Amint láthatod — felelt Bárdyné, — mi oláh szaríkába jöttünk, hogy könnyen föl ne ismerjenek.

Flóra suttogva folytatta beszédjét.

— Idefigyeljete! Én csak ezt a nehéz csergét viszem magammal, aztán kimászunk az ablakon mind a hárman. De csendesen, óvatosan mozogjatok, mert alig kétlépésnyire, amint leereszkedünk a kerítés mellé, ott van a rosszlelkek csoportja, amelyre mi, az őrangyalok, kell hogy vigyázzunk. Itt lesz az őrangyalok virrasztása.

Nagy ügyességgel, zaj nélkül nyitotta fel az ablakszárnyakat. Ez az ablak ugynevezett vakablaknak készült és a ház mögé nyilott.

— Utánnam lassan! — figyelmeztette barátnőit. Elsőnek ő lépett fel az ablak párkányára, aztán maeska ügyességgel leereszkedett a kerítés mellé, mely a ház töszomszédságában vala huzva.

Bárdyné és Eszter utánna csinálta. Előbb az urnő mászott ki az ablakon, utoljára Eszter, a molnár leánya. Olyan szűk volt a tér, hogy alig birtak oldaloslag haladva mozogni benne. Flóra elől ment és leterítette a magával czipelt nagy lomos pokróczot, melyet csergének neveznek, aztán figyelmeztette az őrangyalokat:

— Látjátok ezt a kis világos nyilást itt a lábam előtt?

— Igen.

— Az egyiketek innen, a másik tulról fekszik le a csergére. Magatokat jól betakarjátok és csak arra kérlek, hogy ha kedves az életetek, akkor bármit láttok, bármit hallottok, egy szavatok se legyen! Csendesen, mozdulatlanul viseljétek magatokat, amíg értetek jövök.

Egy erős mozdulattal újra visszatért az ablakba, ahol kimásztak és ott eltűnt az oláhbíró leánya. Ottbenn améset eloltotta és az ablakot is becsukta gondosan.

Bárdyné és Eszter óvatosan, vigyázva ereszkedtek le a lomos pokróczra. Előbb térdre, majd alább-alább, míg végre teljesen lehasaltak rajta. Fejeik szembe volt egymással és éppen ott találkoztak a kis világos pinceablaknál.

Mindenekelőtt betakaróztak jól a hideg ellen. Mikor ezzel készen voltak, csendesen oda dugták fejeiket a belülről kivilágított ablakhoz, mely egy-szinben vala a földdel.

»Odadugták fejeiket az ablakhoz...«

Mikor biztonságban érezték a fejeiket — a pinceablak sűrűn belepett pókhálói mögött — akkor még közelebb huzódtak a félhomályos üveghez.

És láttak!...

Láttak egy olyan társaságot, amelynek minden egyes alakja elég arra, hogy halálra rémítsen abban az időben egy magyar falut. Hosszu asztal mellett ültek. Legelől Hárhulla Péter a kis-székelyi oláhbiró, míg vele átellenben a pápa huzódott meg, nem a

legszentebb arczot mutatva a reátekintőknek, mert úgy nézett ki, mint egy rabló az elmúlt századokból.

Heves beszéd folyt a rémesemberek között.

»Heves beszéd folyt az emberek között...»

Majd az egyik, majd a másik állott fel és ökleivel fenyegetőzve bömbölt inkább, mint szavalt. Az arcz vadabb volt a beszédnél, a hang fenyegetőbb az ökleinél.

A kívülről betekintő két őrangyal elborzadva hallgatta az előadást. És néztek ők ott benn mindenre, amit csak a sűrű pókháló látni engedett, hanem egymásra nem mertek tekinteni az őrangyalok.

Most egyszerre erős reketes hang hallatszott ki a pinczéből:

— Számolj be, Hárhulla Péter, a küldetésekről!
— hívta fel az oláh birót az egyik gyűlési tag.

Hárhulla Péter nem vette komolyan. Csak oda-szólt félvállról a felhívásra.

— Arról nem szükség számolni! Az események számoltak be vele. Az öreg molnár eltűnt az élők sorából!...

— Saját kezoddel? — kérdezte a pópa.

— Miként határozva volt!

— De miért nem a fiát is?! — ordítottak közbe vadul a fekete kucsmások.

— Igaz! — beszélt a pópa és csendet intett a lármázók felé, hogy elhallgassanak. — Azt is kiadtuk volt neked!

— Vagy a fiatal erősebb volt?....

— Vagy gyáva voltál? — rivaltak föl gunyosan több oldalról.

Hárhulla Péter bosszankodva nézett végig a felszólalókon és azután felelt:

— Ha még egyszer a »gyáva« szót meghalom, elég bátor leszek a szőlőt föbe ütni, mint a kutyát! Érted? — förmedt a jegyzést tevőre keményen Hárhulla Péter. — Azt hiszem, hogy itt köztünk, ha tenni kell, én volnék, aki volnék?!.. Ha nem hiszitek, ám próbáljátok meg.

A hatalmas testű oláh biró erre feltúrte a kosókja ujjait, hanem a pópa közbe lépett és lecsilapította a kedélyeket. A személyeskedők elhallgattak és csend lett.

Ekkor oda szólott az oláh biróhoz:

— Mondd el az okát Hárhulla Péter. Meghallgatunk.

— Egyszerű oka van, hogy a molnár fia életben maradt. Mivel nekem csak ép eszű embereket van kedvem elküldeni az utamból, az a fiu pedig csendes bolond. No, hát a bolondoktól akkor nem félek, mikor gondolkozásról van szó.

A hallgató gyűlési tagok erre a kijelentésre ismét dühbe jöttek.

— Ki mondta azt?... Ki állithat ilyen ostobaságot?... Az nem igaz!!... Hát akkor hazugság! — Zugtak mindenfelől és a zaj tetőpontra hágott, mikor egy éles, csengő hang bekiáltott a zugolódók közé:

— Én mondtam és én mondom! — és ott állott meg közöttük az oláh bíró szép leánya, Flóra. — Ha nem hiszitek el, hát itt a bizonyítéka!!

— Flóra?!... a »flore mundra«?!

— Én vagyok, amint éppen láttok! — és odajött egészen közelébe a dühösködőknek. Aztán négy darab piros selyemkendőt tartott az asztal fölé, melyeket az alapszínen kívül a legrikítóbb színvegyülettel festett rózsák és más virágok tarkítottak.

— Ki ismeri ezeket?... — kérdezte harsány hangon, de az elégedetlenek nem igen beszéltek most.

— No, ha kendtek nem szóllanak, hát beszélék én!... Elmondom úgy, amint van! Ez a kendő a Morkán Mario jegykendője, melyet elcsesért a félbolond, de azért csinos magyar legénynyel. Ismeri-e kend Morkán Ilio?... — kérdezte gunyosan a »flore mundra« és odatartá a piros kendőt az egyik elégedetlen orra elé, aki a leginkább lármázott az elébb.

Morkán Ilio csak billentett egyet nagy kucsmás fejével, aztán elmordulta magát, mint a medve szokott, de nem beszélt.

Ujra folytathatta Flóra a beszédjét.

— Ez a másik kendő szintén csak jegykendő. A Zapiska Annáé volt, amig el nem cserélte a magyar legénynyel! Hát kend ismeri-e Zapiska

Juon?... — kérdezte a »flore mundra« odatartva a piros kendőt a másik zord alak elé.

Az is elmordult, miként az előbbi. Aztán megforgatta kezében a leánya jegykendőjét és kitört belőle a szó:

— Hiszen ez gyalázat!!... kiáltá amint felismerte a kezébe került piroskendőt.

— Miért lenne gyalázat? — kezdte Flóra. — Hogy egy csendes bolondnak adta négy leány egyszerre a jegykendőjét, az nem gyalázat, csak kaczagni való dolog! Azért máskülönben elég csinos, szemrevaló legény az ügyefogyott, csupán csak az esze nincs meg mind szegénynek! No, hát ez miért volna gyalázat. Inkább kaczagni való! Ők sem hitték el, hogy a legény boldogtalan volna, de saját kárukon és szégyenükön tanulták meg. És kendtek még a kisházassági bírót, Hárhulla Pétert tüzelik, biztatják egy ügyefogyott legény elpusztítására?! Hát ez csakugyan gyalázat lenne! Jól tette az én apám, hogy egy bolonddal nem kezdett ki, nem tartotta érdemesnek kezeit fölemelni reá! Itt van még a két másik jegykendő is, fogják kendtek!... — és visszadobta a »flore mundra« a két atyának s ezek közül egyik éppen a pápa volt.

— Az enyém is? — mormogta a szentember.

Flóra nem engedte a gyülekezetet bámulni, hanem folytatta:

— Ha már a leányok esztelenek, azon nem csodálkozom, mert fiatalok, tapasztalatlanok vagyunk, de mire valók ezek a nagykucesmákkal fedett fejek? Mit ér azokban az ész, ha csaknem annyit tudnak, mint a leányok? Atyám! — fordult Hárhulla Péterhez Flóra — helyesen cselekedté, hogy nem bántottad azt a nyomorékot! Most pedig, aki nem akarja,

hogya ez a négy jegykendő története szájról-szájra menjen, az velem tart! Szavazzunk, aki helyeseli a Hárhulla Péter eljárását, az álljon fel!

A felhívásra kettő kivételével mind felállottak.

Flóra gunyos megjegyzéssel kezdte:

— Kendteknek ninesen leányuk! Értem. Hát mi ellenvetések van? Hallom!

Erre aztán mind a kettőnek megeredt a mondokája.

A «flore mundra» ugy reájuk kiáltott, mint az állatszelistítő szokott a vadakra.

— Csak az egyik beszéljen a kuesma minde-nét! Még az asszony sem szép, ha kettő pereg egyszerre!

— Szégyen reánk, hogy férfi létünkre leány viszi a szót gyűlésünkön — tört ki a panasz az egyik elégtelen ajkain. — Szégyen reánk!

Erre a beszédre mozgás támadt a gyülekezet tagjai között, de Flóra nem rettent vissza. El volt készülve az oldaltámadásra.

— Nem az a kérdés, hogy ki? hanem hogy: mit teszen?! Akinek most erről jár a szája, azt kérdelem tőle, hogy mit tett ezideig? — Aztán gunyosan folytatta: — Eljött hűségesen a gyűlésbe!... No, ez nem valami nagyon veszedelmes dolog, mondhatom!... De ment volna el szétnézni, hirt hozni a kastélyba! Igen, oda is elment alázatosan talpat nyalni! És most még ő beszél!...

A pópa csillapította közbe a szép leányt, hanem azért ő csak kimondotta, amit akart.

— Amit akartam, azt kimondottam! De tenni ezután is én fogok, csak bizzák rám a dolgot a gyűlés vezetői. Az atyám küldetéséről a tények beszámoltak és azt hiszem, ennek az ügynek vége van.

— Helyes! Be van fejezve! — mondta rá a pópa és vele a gyülekezet tagjai. És Hárhulla Péter a kis-székyeli bíró büszkeséggel tekintett a leányára.

Azután a pópa felállott helyéről és egy írást vett elő a kabátja alól.

— Janku levele! — szólt, amint a papírlapot kihajtogatta.

A gyülekezet tagjai mind leemelték a kuesmákat, mintha valami szent pásztorlevél következne most felolvasásra. Pedig nem volt egyéb, mint egy izgató, lázító irat a fölkelésre a magyarok ellen. Hatását teljesen megtette. Egyes helyeken megrázkódott a pincze boltíves téglarakása a »vivát« kiáltásoktól.

Azután következett Axentye oláh népvezér vér-lázító körlevele. Ettől már a fejeiket is szinte elvesztették az egybegyűlt oláhok. A szemekkel aranyakat, kincseket láttak és veres lánggal égni vélték már a kis-székyeli kastélyt. A tetszés vadul nyilvánult minden erősebb szónál. Ahol magyar győzelemről vala említés, ott káromkodásokkal fűszerezve zúgott össze a vad harmonia.

A levelek felolvasásai után bezárták a gyűlést, elhalasztva másnapra az alakuló szervezkedést és azok előljárói választását. Ugyesztén a felkelés idejének kitűzését is a holnap éjjeli gyűlés tárgyává tették, mikor kikiáltják a vezéreket is.

Aztán szétmentek a sötét, mogorva férfiak, annélkül, hogy elbucsuhtak volna egymástól. Rémes alakjuk rendre jelent meg a pinczeajtó előtt, majd a kapunál...

Ez volt az őrangyalok éjjele...

VIII. FEJEZET.

Ur parancsol, de nincs szolga . . .

Bárdyéknál különös világra ébredtek másnap. Az uraság — szokása ellenére — durva, darabos volt minden eselédjéhez, amit sohasem tapasztaltak eddig.

Az urnő hajnali négyórákor került haza nagy titokban a parkra nyíló ajtón és egy óra múlva talpon kellett állani a kastély összes lakóinak.

Még sötét volt, mikor Vunturár Tódort, a molnárlegényt maga elé hívatta Bárdy Ákos ur a dolgozó szobájába. A molnárlegény szinte reszketett ijedtében a nagyságos ur előtt, mert az a béres, aki a malomból ide hívta, igen különös historiát beszélt a Bárdy ur megváltozásáról Mig a kastélyba érkeztek szüntelen beszélt a furesa viselkedéséről, meg szokatlan veszekedéséről, kiabálásáról a gazdájának és Tódort még inkább elfogta a félelem. Az erős molnárlegény még reszketett is mikor oda állott Bárdy elé. Az uraság jól végig nézett rajta, aztán megszólította:

— Hogy hívnak barátom?

Ez a kérdés nem is volt olyan veszedelmes.

— Vunturár Tódornak, — felelt a legény.

— Tudsz lovagolni? Ütél lovon?

— Igen . . .

— Jöjj be az öltöző szobámba!

Bárdy elől ment. Tódor szinte megkönnyebbült lélekkel követte az ijedelem után, mert amikor belépett valóban azt hitte, hogy menten felakasztja Bárdy Ákos ur, vagy hogy hamarabb végezzen vele, hát főbe lövi.

Az uraság fölnyitotta a ruhaszekrény ajtóját és leakasztott onnan egy pompás lovaglónadrágot.

— Gyorsan vetkőz le, Tódor fiam és huzd fel ezt a nadrágot! — szólítá meg a molnárlegényt.

Tódor engedelmeskedett. Nem is rossz, — gondolta magában és katonás gyorsasággal hányta le ruhadarabjait, majd fölhozta a pompás bőrnadrágot, melyen czifra zsinórozás vala.

— Talál reád, Tódor fiam?

— Igen, instálom! — felelte a legény és büszkén nézett végig feszes lábszárain.

— Ezt a csizmát is huzd fel Tódor fiam, de vigyázz, hogy sok lábrongyot rakjál bele, különben hideg lesz. Csavarj bőven a lábadra.

— Igen, instálom.

— Te a régi malommesternél is szolgáltál, ugy-e?

— Igen, instálom, négy esztendeig, — és tömte a szép csizmákat Tódor.

— Melyik tetszett jobban, te Tódor? — kérdezte Bárdy.

— Ez a Balog igen tisztességes, jámbor, jóember volt, az Isten nyugasztalja meg. Kár, hogy meglőtték.

— Te láttad, hogy ki lőtte meg?

»Büszkén végig nézett feszes lábszárain«.

— Ott állottam lenni a malomházban, mikor a vizre nyíló ajtócskánál megvillant a lövés, de hát kívülről jött be.

— Ugy?... Hát te sem láthattad. No kész vagy?

— Felhúztam instálom.

— Lásd, milyen csinos urat készítek belőled. Te tudsz magyarul is, ugy-e?

— Egy keveset tanultam Balogéktól.

Ezt már helyesen tetted. Hasznát veheted még. No, öltsd fel ezt a kabátot. Jó bőrös. Magyarul Attilának hívják.

— No, ebben megsem fázom, — jegyezte meg Tódor örömmel.

— Gombold be azokkal a zsinórokkal! Ugy. Pompás!

Tódor a tükörbe tekintett és nevetett örömében a szép ruhának.

— Még nem vagy készen Tódor. Tedd fel ezt a darutollas kalapot. Látod, úgy nézel ki, mint egy ős, magyar nemes.

— De jól is érzem magamot benne....

Ezt akartam én is Tódor fiam, hanem most reám figyelj, különben a fejeddel játszol.

A legény komoly arcot csinált a komoly szóra.

— Ezt a levelet a csizmád szárába leereszted és elviszed Kolozsvárra, ha tudod az utat. Jártál már Kolozsváron?

— Kétszer is voltam gyalog.

— Egyenesen a főkapitánynak adod.

— Értem, instálom.

— Mit gondolsz, jó paripával mikor érkezel meg Kolozsvárra?

A legény gondolkozott egynehány pillanatig, aztán felelt.

— Leszámítva az előre nem látható akadályokat, úgy délre ott leszek, ha jó paripát kapok.

— Helyesen számítasz, Tódor. Itt van a másik levél is. Ez arravaló, hogy ha az utadot valahol elállanák, vagy elfognának, hát előmutatod. Amíg ezen a levélen gondolkoznak, te addig igyekezz tovább-
szökni a másikkal a szeretődhez, ami nem egyéb, mint huszonöt darab arany. Hát azt a másik levelet el ne áruld, mert akkor elvesztetted a 25 darab aranyat.

Bárdy Ákos a hatás kedvéért lepengette az asztalra az aranyokat, aztán visszarakta ismét egy erszénybe.

— Ez a pénz a tied, Tódor, ha visszajöttél a válással Kolozsvárról. Ez a te szeretőd, légy hűséges hozzá. Ha elfognának, a másik levéllel szökjél meg. Érted?

— Értem instálom! — mondta rá Tódor s megsimogatta a eszmaszárát, hol a levél volt elrejtve.

— Most siess az ólba. Válaszd ki a legjobb paripát. Aztán ne feledd a szeretődet! — figyelmeztette Bárdy megrázva az aranyakat az erszényben. Utiköltségül elég lesz ennyi, — folytatá Bárdy, amint egynehány ezüsthuzast csusztatott az attila zsebébe.

Kevéssel később egy szép fakó paripán ült Vunturár Tódor, mely tánczot járt alatta, amint előnyargalt a kastély lépcsőjéhez bucsuzni az uraságtól. A cselédség még csak most bámulta meg a derékszál molnárlegényt. Mutató volt a díszes ruhában. Odaléptetett a lépcső aljához, ahol Bárdy várt rá.

— Tódor! — szólítá meg.

— Hallom, instálom!

— Ha valóban ügyesen jársz el a dolгодban, az öreg helyében te maradsz a malomban, mert Balog Izra visszaköltözik Háromszékre.

— Igyekezni fogok! — szólt a legény örömtől sugárzó szemekkel. És boldog volt ebben a perczen, mert azt gondolta, hogy akkor Flóra is szeretni fogja...

— A többi a te dolgod!

— Értem, instálom! Adj jót Isten! — szólt vissza könnyüjárásu paripájáról. Aztán elnyargalt a falu felé az uton. Paripájának lábai alatt csak úgy porzott a szép fehér hó.

Ez meg volt tehát. Most Bárdy a legöregebb béresét hívatta elő. Keményen reá nézett és hatalmasan parancsolt:

— Bemégy a faluba! Egyenesen a bíró házához és megmondod neki, hogy ide parancsoltam! Serényen jöjjön a kastélyba! Mondani valóm van az ő részére! Elmehetsz, de gyorsan járj!!

Az öreg béres elcammogott a falu felé, de mire beérkezett, már megvolt virradva.

Bárdy Ákos ur várta a bírót reggeli nyolez óráig, de hasztalan várta. Az idő telt. Már régen megvirradt és igen boszus volt.

Nemsokára a második bérest is elküldötte a faluba, de elébb jól megdorgálta, hogy féljen. Megígérte fenyegetései közben a verést is, ha félóra mulva ide nem teremti a bírót.

Bárdyné kedves szavaival csittította férjét, de hasztalan. Mióta nejétől egészen határozott tudomást szerzett a kitörésre kész lázadásról, nem tudott parancsolni dühének. Már elébb elhatározta beállani a honvédek soraiba, hová tisztí barátai őt többször felszólították, de nem tette a családja miatt.

Az utóbbi hetekben úgy határozta, hogy beköltözik Kolozsvárra családjával és elhagyja ezt a veszedelmes fészket, melyben valóban istenkisértés volt maradnia.

Most segítségért küldötte a városba Tódort, hogy a holnap kitörő lázadást szétveresse s egyuttal beköltözzék Kolozsvárra családjával.

A molnárlegény eltávozása óta is eltelt egy félóra, de a faluba küldött béresesek közül csak nem érkezett vissza egyik sem. Sem béres, sem bíró!

Bárdy Ákos ur izgatott volt emiatt. Átsietett feleségéhez.

— Most magam megyek a faluba a legmarkosabb hat legényemmel. Mégis elfogom hozni a gazembert!!

— Ákos! az égre kérlek ne hagyj itt. Félek nélküled! — esdekelt Bárdyné.

— Fényes nappal remegsz? Ugyan mitől?...

— Remegek Ákos. Mindenben az éjszakai alakok borzalmas képeinek árnyékát látom. Ne hagyj itt! Könyörgök maradj mellettem és gyermekünk mellett.

— Legyen óhajtasod kedvesem. Én maradok, de utánna küldök annak a rakonezátlan gazembernek! Kiáltok a cselédek után.

És kiállott Bárdy Ákos ur a kastély folyosójára. Harsány hangon kezdte hívni a legerősebb béresét

Az nem felelt. Ugy látszik, hogy nem volt elő, hát a másikat hívta.

Hangja szinte félelmesen kongott a kastély falai között. Rendre kiabálta a nevét hatnak, nyolcznak... végre mindeniknek... és hiába!

Nem jött elő hívására senki.

Ekkor korbácsot vett a kezébe az a hires, nagylelkű Bárdy Ákos, amit még sohasem tett a eselédjeivel és lejött a majorházhoz a béreslakok felé s ott a kis házikók mindenike üres volt.

... Egyetlen lakban sem talált otthon senkit! És az ur parancsolni akart, mert eddig, mint jólelkű ember, csak biztatta, kérte a eselédjeit, most akart parancsolni és nem volt szolga!...

»Ekkor korbácsot vett a kezébe...«

— — — — —
Mig Bárdy Ákos ur a eselédjeit kereste a majorház körül, azalatt a kert felől hir érkezett Bárdynénak.

Szomoru hir volt.

Eszter jött a malomból szaladva, hogy alig tudott beszélni a fáradság miatt.

— Hol van Bárdy Ákos ur? — kérdezte a futástól alig lihegve.

— Mi baj Eszter? Istenem! Te remegsz?!...

— Hol van a férjed, Irma? — tudakolta bizalmasan a székely leány.

— A béreseket hívja fel a majorból.

— Honnan?!

— A eselédházakból.

— Hiszen azok régen a faluban vannak, a keresztjáró néppel kerülgetik a templomot!...

Bárdyné csodálkozva nézett barátnőjére, az egyszerű székely leányra.

— Ki bocsátotta oda őket?!...

— Azt ezen az ünnepen nem kérdezik!

— Miféle bucsus ünnep van ma?

— A lázadás napja, melyet imádkozással kezdenek és öldökléssel végeznek be.

— Szent Isten!...

— Maradj csak itt Irma! Én leszaladok a férjed után, hogy hiába ne vesztegesse az idejét.

Bádyné egy székre roskadt. Eszter serényen haladt le a kastély lépcsőin az udvarfelé. A cseléd házikók között találkozott Bárdy Ákos urral és vissza jöttek, hanem Bárdy, amikor bejött a nejéhez, már többé nem volt bosszus, sem ingerült. Mint férfihöz illik, a legnyugodtabban kezdett a kastély megvédésének kiviteléhez.

— A kastélyt védeni fogjuk kedvesem, — szólt nejéhez, majd Eszter felé fordult. — A fegyvereket föl kell szállítani.

— De ki szállítja fel? — kérdezte remegő hangon Bárdyné.

— Mi magunk hordjuk fel, kedvesem. Alig tizenöt perc oda és vissza. A puskaaporos hordókat szintén elhozzuk.

— Nem bírjátok el!

— Majd csak elhozzuk talicskán. Meglátod milyen pompásan tudom tolni a talicskát! — biztatta Bárdy és szavaiban fájó keserűség érzett. — Aztán egyszerre csak egyet teszünk föl a kis hordókból. Eszter! segíts, hogy jól zárjunk be minden kaput, ajtót, mert csak a kert felé fogunk kijárni a malomházhoz.

— A kutyákat is engedd szabadon! — kérte Bárdyné.

— Igen, igen! — szólt vissza Bárdy és nem árulta el neje előtt, hogy valamennyit megmérgezték az elszökött gazemberek s csak azután öldötköztek kerekét a hajnali félhomályban.

Eszterre kevés szükség volt, azután eltávozott és Bárdy megígérte, hogy nemsokára követni fogja, lejön a malomházba.

Az uraságnak bőven akadt dolga. A kapuk bezárása és megtámasztása után Eszter elment, Bárdy pedig szabadon bocsájtotta az ólakban maradt állatokat, hogy ne éhezzenek. Ott voltak a kazalok a szérüskertben, volt mit egyenek. A patakból vezetett vízesatorna pedig bőséges italt szolgáltatott az állatoknak ebben a nomád rendszerben. Majd az éhség ösztöne megtanítja a szükségesek fölkeresésére, ha szabadon lesz valamennyi.

Mikor visszatért nejéhez, Eszter már megérkezett az első rakomány fegyverrel. És kezdetét vette a készülődés a kétes jövőre, a bizonytalanra!...

Ebben a nehéz percekben látszott meg, hogy milyen erős egy férfi, ha tudja, hogy egymaga van, most látszott meg, hogy mire képesek a gyöngé nők, mikor önvédelemről van szó!...

IX. FEJEZET.

Az »oláh báró«.

Hagyjuk el kevés időre a zavaros sietséggel folyó készülődést az urasági kastély belsejében és kövessük Vunturár Tódort, a segítségért Kolozsvárra küldött lovast, aki gyönyörűségesen nyargalt Kis-Székely felé fakó paripáján.

A molnárlegény szemei előtt képzeletben még csillogtak a neki ígért szép, sárga aranyak, de közbe nem feledte, rágondolni Flórára.

Hej, ha őt most meglátná ebben a nyalka ruhában, ezen a szép sugár paripán?!... Miért is küldötték őt el ilyen korán, amikor nincs fölkelve a kis-székelyi bíró leánya?!...

Ilyenféléket gondolt Tódor a vágató paripán, mikor az oláh bíró háza felé közeledett s már ugy tetszett a szemeinek messziről, mintha valaki a kapu előtt állna a Hárhulla Péter portájánál.

Az »oláh báró«.

A szerelmes legény így a tüzesen prüszkölő lovon ülve, a Flóra kellemetes alakját képzelte ott, deli természetével, ragyogó arczával, mosolygó szemekkel... és amikor közel érkezett, hát a bírót látta ott állani... Hárhulla Péter volt és nem a leánya!...

— Jó reggelt, gazduram! — köszönté a bírót és csendesítette paripáját.

— Jó reggelt, tisztelt uram...

— Nem ismer, gazduram?

— Ha közelebb megyek... talán?

És közelebb jött a lovashoz, ki az ut közepén megállott.

— Te vagy, Tódor?!... — csodálkozott Hár-

hulla Péter, — hát ugyan hová indultál ebben a diszes maskarába, hiszen nincsen farsang?!...

— Kolozsvárra sietek. Fölkelt már Flóra?...

— Hová? — kérdezte újra a bíró.

— Kolozsvárra. De Flórával is óhajtának egy-pár szót váltani, ha fölkelt...

Hárhulla Péternek egyszerre nyájas arcza lett. Hízegő hangon biztatta Tódort:

— Ha fölnem kelt, fölkeltem én! Várj meg itt édes fiam! Hát mi járatban vagy? Miért küldenek a városba? — kérdezte, amint a kapufelé haladott a bíró.

— Az uraság küld sietős ügyben.

— Csak megvárod Flórát? — tudakolta Hárhulla, aztán a szemeivel integetve folytatta hízegését: — ilyen szépen felöltözve még vőlegény korodban sem fog látni. Te ficzkó! még elbolondítod a fejedt az én gyémántos kedvenczemnek!...

Mig ezeket elég hangosan elmondogatta Hárhulla, már a kapun belül érkezett és hamar benyitott a szobába.

— Flórám! édes Flórám! — kezdte ébresztzeni alvó leányát.

— Ki az?... — kérdezte álmosan az ébredő.

— Én vagyok az édes apóka... Kelj fel édesem.

— Miért?...

— Mert baj van kedves gyönyörűségem.

— Mi történt? — kérdezte Flóra amint fejét a párnáról fölemelte.

Hárhulla majdnem suttogva kezdte magyarázni a dolgot:

— A ravasz kutya valamit megsejtett és Vunturár Tódort küldi sebesen Kolozsvárra.

— Az már baj!...

— Be kell, hogy csaljuk a ficzkót. Érted?...
A többit reád bízom édes gyönyörűségem!...

— Ez csakugyan nagy baj! — és fölugrott az ágyból a szép »flore munda«.

— Ugy-e te is annak találsz?...

— Menj ki apóka! — tanácsolta a leány: —
Menj beszélj vele, amíg én kijövök.

»Jó lovad van, Tódor!...«

— Ugy teszek drágám...

— Megkináljuk egy kis jó itallal, aztán elalszik, ameddig én akarom... Jó lesz?

— Több eszed van a nagy gyűlésnél. Én sietek beszéddel tartani, nehogy elszalasszuk a madarat!...

— és kijött a kapuba Hárhulla Péter.

— Még te panaszkodol, hogy nem kedvelnek

a leányok?... — kezdé tovább folytatni hizelgését, — te ficzkó te, akiért a meleg ágyból, érted? a meleg ágyból ugranak ki a leányok?...

— Igazán?... — örvendezett a molnár legény.

— Csak a nevedet mondtam és talpra ugrott az én gyönyörű Flórám. Itt is lesz ebben a pillanatban. Már egy-két percig úgysem a világ! Jó lovad van, kipótolhatod Kolozsvárig. Mi?...

— Tüzes vérű állat!... — dicsérte a legény megtapogatva a paripa nyakát és oly nagyon örvendett, hogy alig bírta a mosolygástól becsukni ajkait.

— Te ficzkó te, ugy-e többet ér egypár ragyogó szem, egy-két sarkantyuszurásnál? Mi?...

— De többet ám!...

— S még fogadok, hogy nem jön üres kézzel. Óh, tudják a leányok, hogy mikor minek van az ideje. Hallod?... Hogy döngeti a törő kupát? Édes ezukrot tör az italodba, már itt is külömb vagy a többinél! Neked elkészíti... S még te panaszkodol?...

— Nem panaszkodom én gazduram!

— Mondanád inkább: Péter bácsi! Már látom, hogy köztetek hiába vagyok bíró, mégsem parancsolok. Előttem duzzogtok, hátam mögött szeretkeztek titokba. Inkább mond Péter bácsi!...

— Hát édes Péter bácsi!

— Ugy, látod! Ez sokkal kollemetesebben hangzik a gazduramnál.

A legénynek igen tetszett ez a hizelgés (Hja, ez az emberiség esapdája, mely legbiztosabban fog minden időben.)

— Ni, ni! kit látok? — esengett a »floro mundra« hangja a kapuból.

A molnár legény örömében majdnem kiugrott a bőréből.

— Jó reggelt Tódorka! — köszöntötte a legényt.

— Jó reggelt Flóra! — viszonozta Tódor és úgy gondolta hamarjában, hogy mégis sokat határoz a szép ruha!...

— Tódorka én megkínálnám az utra egy kis édes, jó itallal, — kezdé Flóra, — de félek a lovától közel menni....

— Ne féljen Flóra, nem harap, — biztatta a boldog molnár legény.

— Mégis félek!... Hanem, ha a kezemből akarja elfogadni, akkor szálljon le egy perczre. Közel menni úgy sem merek a jó itallal. Hát leszál? — csalogatta a leány, — apóka megtartja a paripáját.

— Már hogyste tartanám ezt a szép állatot?!... — biztatta a biró.

Még kétszer sem kellett hívni a szerelmes legényt. Elfelejtette a sárga, fényes aranyakat és leszállott a lováról. Kantárszárát átadta — Péter bácsinak.

Flóra mégcsak szólani sem engedte, hanem tudva, hogy a szerelmes ember keveset tud beszélni, inkább ő beszélt, ő hízelt.

— Hej, de csinos legény lett kendből Tódor! Már ki hitte volna, hogy a lisztes zsák emelése mellett ilyen nyalka legény van?... Tessék egy-két kortyot.... No, a kalácsot odabenn felejtém!....

— Az nem baj! — vigasztalta a legény.

— De azt meg kell ám kóstolni. En dagasztottam, én sütöttem. Jöjjön be Tódor. Ott törjön belőle. Ejnye no, de megváltozott a formája, mintha kieserélték volna Tódorkát. Még elhiszi magát!?

Ezalatt meg fogta a legény karját és úgy vezette be, mint egy vőlegényt. Dehogy tudott volna ellentállni a szerelmes ember! Ugy érezte, hogy több vonзалom van két szép ragyogó fekete szemben, mint a 25 darab fényesen csillogó aranyban...

Hárhulla Péter, a bíró odakint fogta a lovat. A fiatalok benn a szobában édesen beszélgettek, de hosszasan tartott a csevegés.

Utoljára beleunt bíró uram a várakozásba és bevezette a paripát az ólba. Azért még sem ment be a szobába megzavarni a fiatalokat kedves együtt-létük alatt.

Nagysokára hívta a leánya:

— Apóka! jere be!

— Jövök, drága gyémántkövem.

— Minden jól van! — sugta örömmel a leány, — elvégeztem.

— Alszik?...

— Mélyen. A levelet is elvettem tőle.

Ekkor beléptek a szobába.

— Ni, ni! — csodálkozott a bíró, — az ágyba fektetted?

— Ki kellett kutatnom minden ruháját apóka, amig ráakadtam az elrejtett írásra.

— Több eszed van a falunál! Nos?...

— Ezt a levelet vitte Kolozsvárra, de ebben nincsen írva semmi különös. Azután tovább kerestem, amig meg nem találtam a másodikat. Ez a kapitánynak volt czimezve Kolozsvár városában.

— És mit irt benne?

— Segélyt kért.

— Sejtettem! hát mégis jól sejtettem!...

— De igen jól!

— El vagyunk tehát árulva!... Tudod, az éjjel

a gyűlésben az a két gazember, aki ülve maradt a szavazásnál!...

— Erre én is gondoltam! — mondogatá a »flore mundra«.

— Sebaj, édes virágom! Most mégis minden a kezünkben van!

— Megcsiptem...

— Mit ir a levélben?

— Gyorsan segílyt kér.

— Hogy megmentsék, persze...

— Bizonyosan azért!

— No, itt nem fog megszökni a kezeim közül...

— Mit csinálsz most, apóka?

— Intézkedem, hogy elállják az utat mindenfelé, ha menekülni próbál.

— Helyes. De hol kezded?

— Szaladok a paphoz. És te drágám?

— Elteszem láb alól ezt az izét, — válaszolt a szép oláh leány reámutatva az ágyon mélyen alvó Vunturár Tódorra.

— Jól tedd el gyémántkövem és még egyéb is történik.

— Micsoda?

— Ne félj! Nem rossz! Hanem e percztől kezdve én vagyok az »oláh báró!« A forradalom kitört Kis-Székelyen!!...

— Ilyen hamar?... — csodálkozott Flóra, de nem mert a késedelemre nézve tanácsokat adni az apjának.

— Miért hamar?...

Flóra feltalálta magát.

— Csak erre a heverő semmire gondoltam apóka. De bizd reám! Értem a módját. Nesze a két

írás, melyeket elvettem, de vigyázz és gyorsan végezz.

— Most már te siettetsz?...

— Igen, mert ha még egy lovas elnyargal a kapunk előtt, azt akarom, hogy itthon légy és a helyeden állj!...

— Értelek drága mindenem! gondos virágom! Futok, szaladok! — szólt vissza Hárhulla Péter, amint a kertjébe hátra indult. Repülni látszott a hadonázó karjaival, amint végig ment a hóval borított kerten, mely szomszédos vala a pópával, csupán a palánk választotta el a két portát hátul. De örömében nem is állotta meg, hogy vissza ne szóljon a leányához:

— Mi vagyok én?...

— Az »oláh báró!«, az én apókám.

— Éppen az!... az »oláh báró!«... az »oláh báró!«... — és ezt magában mondogatta tovább, amíg hátraszaladt a kertjében, hol a palánkot átlépve, a pópa udvarán termett.

Alig, hogy távozott Hárhulla, a leány papirdarabot vett elő. Sietve irt rá valamit, aztán elővezette a malomba járó számarat. Rávetett egy félig töltött zsákot a hátára, de megkötözte, nehogy leforduljon. A papirdarabot legfelül tette a zsákba és bekötötte szorosan. Ujra megnézte, hogy jól hozzáerősítette-e zsákját a csacsi hátához és mikor erről meggyőződött, belépett a szobába.

Lassu állat a csacsi, főleg, ha nem hajtja senki. Ezen akart segíteni az oláh bíró leánya. A művelet igen gyorsan ment végbe. Egy tüzeztaplót dugott a csacsi fülébe Flóra, de hosszú, vékonyat, hogy ne égesse nagyon. És a malomba járó számár ezuttal

hajtó nélkül szaladt a malomház felé a kis teherrel, mintha paripa lenne.

A kapuból visszajött Flóra. A postása úgy szaladt, amint kívánta. Most a mélyen alvó molnárlegényt begöngyölte takarókba. Majd átfogta izmos karjaival s mint egy fatuskót, hátra vitte az ólba. Jó helyen volt a marhák jászlába!... Aludhatott akár másnap reggelig. Sőt meg sem fázhatótt a diszruhás vitéz, mert az ólban nem volt hideg.

Ugy gondolkozott felőle a »flore mundra«, hogy másnap reggel már a Maros jege alatt fogja muto-gatni diszruháját Tódorka. Jó lesz neki ott, mert igen az utjába van minden dolgának.

Mikor előjött a szép leány, már Hárhulla Péter is visszaérkezett a pópától.

— Az ünnepi ruhámat add elő, leányom! Én vagyok az »oláh báró«. Az éjszaka kastélyban hálunk! Nem való az a kutya magyarnak! Mi vagyunk többen, mienk az ország. Ez a föld: oláh föld, mert oláhok lakják legtöbben!...

Flóra elgondolkozott ezen.

— Ne gondolkozz édesem. Add csak elő a ruháimat. Két óra múlva kezdődik az ünnep. Bucsúval, keresztjárással kezdjük, hogy a nép mind ott legyen.

Flóra némi zavarral hallgatta a dolgok gyors haladását. Közben előszedte atyjának ünneplő ruháit. Hárhulla Péter pedig előkerítette diszes lándzsáját, melyet Jankutól kapott és a második pinczében őrizett.

Mikor az oláh bíró talpig diszben öltözve az ünnepélyhez készen állott, akkor érkezett meg az első küldöttje Bárdynak. Az öreg béres elmondta, hogy az uraság maga elé rendelte a bírót.

— Fölvirradt már öreg! — szólt, a vállaira veregetve a béresnek Hárhulla Péter és megcsörgette fényes lándzsáját. — Ma én rendelem a lábaimhoz az uraságot!

A béres csodálkozva nézett a bíróra.

— Ma megérkezik Janku! Hallottad-e hírét?

— Beszéltük suttyomba egymás között...

— Az a mi urunk, királyunk, aki megsokalta szolgáltatásunkat és urrá tesz! Engemet bárótoknak nevezett ki!

— A felséges Ur-Isten sokáig éltesse!...

— Most pedig siess a pópához bűneidet legyónni öreg! ma van a kereszt bucsuja! Mond meg a pópának, hogy miért küldöttelek. Ma ő hallgat ki kegyesen titeket, mert én báró vagyok!!!

Mint mikor az elzárt fenevadal vért itatnak, — úgy hatott a szó az öreg béresre. Felüvöltött rikantva és szaladt a pópához. A szent ember megértette küldetését és megbizta az uraságnál lakó összes eselédok elhívására, mert a kereszt bucsuján úgy mondta a pápa, hogy valamennyiének ott kell lenni. Ez ünnep lesz. Azonban titokba történjen a dolog, különben az uraság elnem engedi őket!

Amint tudjuk, ez a cselvetés sikerült a lázadóknak. Bárdytól még a szopós gyermekeket is elvitték akkor hajnalban és nem maradt a kastélyban az uraság családjának három tagján kívül senki.

De a »flore mundrá«-nak is sikerült valami ürügy alatt leszökni a malomházhoz, hogy ideje korán beszélhessen Balog Izrával.

X. FEJEZET.

Székely virtus.

Téli időben, még reggeli hat órákor is sötét szokott lenni, hanem Balog Izrát már reggel négy-órákor a kastélyból Tódor után küldött cseléd is ébren találta. A derék székely legény lelkesen látott munkája után.

A Flóra által elindított csacsi, leszámítva a fáradsalmakat, meg a fájdalmat, mit az égő tapló miatt szenvedett, — szerencsésen megérkezett félóra mulva a malomházhoz.

Izra azonnal megismerte az állatot. Azt is tudta, hogy kié. Sietett leemelni a fáradt csacsi terhét. Azt is tudta, hogy nem hiába lett a számár küldve, mert a birónak van annyi lisztje, amennyi csak kell. Föloldozta a zsákot is, melyben legfölül volt a kis papir darab.

„A lázadás ma kitör. Tudasd Irmát azonnal. Ünnepegylyel kezdődik, nehogy csalódásban legyetek!”

— Én készen vagyok! — mondá magában Izra s beindult a rémhírrel Eszterhez.

Szép, csendesén kezdette beszédjét, nem látzott arcán a borzadalmas hirnek a legkisebb nyoma sem.

— Édes Eszter valamit akarok mondani.

— Látom az arczodról nyugodtságot, már gondolom mi lehet! — szólt a leány balsejtelemmel.

— Az látszik talán rajtam, hogy félek?...

— Nem. Az ellenkező. De jönnek az oláhok! Eltaláltam?...

— És te ilyen egykedvűleg bírod ezt kimondani Eszter?...

— Védelmünk egy éjszakára van, — szolt bátorítólag a leány.

— És azután?

— Ne tarts tőle! Minden jó lesz.

— Megfoghatatlan, hogy hová gondolsz, mikor olyan elbizakodottá teszen egy éjszakára való védelem!....

— Van nekünk egyéb is. Meglásd, hogy tizperez múlva itt lesz Flóra!

— És mit tehet a »flore mundra«?

— Azt meg csak ő tudja a legjobban!...

— Jól van. Ha biztok benne, az igen szép, hanem a hirt legelőbb vidd meg Irmának.

— Felöltözzem?

— Minek az ünnepélyeskedés? Minél gyorsabban ott légy. De előbb olvasd az írást és szaladj vele.

Még nem járhatott nagyon messze Eszter a kert felé, mikor Flóra betoppant a malomházba.

— Izra! Izra! — hívta a legényt.

A székely legény sietve jött a lakószoba felé.

— Itt vagyok.

— Édes góbém, jó reggelt! köszönté kedveskedve a szép oláh leány és tartózkodás nélkül megcsókolta a legényt.

— Jó reggelt, Flóra! Ez igen kedves dolog, — jegyezte meg a csók után, de rosszat sejtek. Olyan forrón csókoltál meg!...

— Csak nem lettél félénk, Izra?...

— Az nem, de nagy kérésed lehet.

— Nem nagy. Egy csöppet sem nagy, — kezdte mondogatni a »flore mundra«, mialatt a legény fekete bajuszán babrált. Csupán Kolozsvárra kell

lovagolnod és vissza, mert akit Bárdy küldött, azt elfogták az oláhok a faluban lovastól. Elvettem tőle a pecsétes leveleket is. Ez az egyik, a főkapitánynak szól. A másik csak félrevezetésnek van írva arra az esetre, ha a küldöttet elfogják az oláhok.

— Milyen jól tudod?!...

— Mert tudnom kell. De most rögtön indulj Izra, különben elkésel és nem juthatsz át a falun.

— Értem, édesem. Hol van a küldött paripája?

— Mit akarsz az-zal? Az nálunk van bekötve a bíró portáján.

— Másparipám nincs, tehát oda megyek érte.

— Izra, az Istenért, ne tedd!...

— Azon megyek és vége!

— Elfognak, megölnék a faluban, mert ünnepre készülnek. Hallod, hogy zúg a harangszó?...

— Mit bánom én?! Tudasd Bárdyékot távozásomról. Isten, veled! — és átkarolta a derék leányt. Meg is csókolta először életében. — Ugy gondold, mintha már elnyargaltam volna! Esztert várd be. Itt fog visszajönni a vizrenyiló ajtócskán a kastély kertje felől. Segélyre bizton számíthattok!

»Meg is csókolta...«

— Izra! Izra! te is vakon rohansz...

— Ez a székely virtus. Esztertől tanultam, aki a lázadás hírére még csak meg sem rezzent. Vigyázzatok mindenre, Flóra! Isten veled!...

A leánynak könnyek tolultak szemeibe s úgy kérte, hogy ügyeljen magára Izra. Aztán esdekelve, könyörgött összetett kezekkel az eget Urához, hogy őrkdjék felette a mindenszenteknek serege.

Négy erős ifju kar fogódzott össze ölelésre, az ajkakon czuppant a bucsucsók. Izra a tarisznáját nyakába akasztotta és elindult a falu felé.

A »flore mundra« utánna nézett, amig elhaladt a malomház udvarán. Aztán bezárt minden ajtót és rendre betámasztotta belülről valamennyit. Majd a garadra sietett és kilépett a kis vizi ajtón. A zsilipről lecsapta a vizet, hogy ne zakatoljanak hiába a malomkerekek. Ne zugjanak akkor, mikor a forradalom vad zsvaja tört ki.

Mikor mindezekkel készen volt, úgy tetszett, mintha elfeledett volna még valamit. De mit?

Gondolatban ott képzelte magát az apja udvarán.... Láta Izrát lelki szemei előtt. Bátran lépeget hátra az udvaron. Nincs otthon senki, aki útját állja.... Betér az ólba.... Eloldja a paripa kantárát.... Megigazitja a derékszorítót, meg a nyeret... Kivezeti az udvarra, ki a kapu alatt az utcára és ott felül reá.... A körülötte bámészkodók még köszöntik őt tiszteségesen, mert nincs ott Hárhulla Péter és a többi nem sejti, hogy azt a lovast le kell huzni a lováról.... Nincs aki visszatartsa, elvágtat és az emberek sietnek a harang hívogató hangja után a templom felé....

Képzletben ezeket látta Flóra s úgy érezte, hogy ennek megkellett valójában történni. Bizonyos,

megtörtént esetnek hitte az egészet és vágyat érezett még egyszer látni bármilyen mesziről Balog Izrát!

De hogyan?...

Egy-két pillanatig tétovázott, körül nézett, aztán fölsietett a malomház magas padlására. Nehány zsindelylapot feltört a fedélből és fejét az ott ütött nyílás közé dugta, így tekintett a falu felé.

Nézte merően, nézte erősen, hogy megtalálja tekintete azt, akit keresett. És meglátta. Szive hangoosan dobogott az örömtől... Ott nyargalt messze-messze a falu felső végén tull egy lovas, fakó paripán. Alakja el-eltűnt a csillogó fehér hóvilág fényétől.

— Székely virtus... — mondogatta Flóra magában. És hosszasan nézett a kedves után, kit végre a dombok eltakartak szemei elől az ut kanyarulatánál. Eltűnt a lovas, de azért nem tudott eljönni a zsindeľnyilástól a »flore mundra«, mintha várná, hogy csak még egy pillanatra láthassa, pedig jól tudta, hogy utja többé nem vezetí látható irányba.

* * *

Eszter visszatért a kastélyból. Először is az tűnt fel neki, hogy a szoba ajtóját zárva találta. Nem akart zörgetni, átkerült a másik oldalra. Ott is be volt csukva a bejárás. Már rosszat sejtett, mikor a vizen átvezető kis pallóra, onnan pedig a vízi ajtócskához jött.

Óvatosan, elővigyázva lépett be a malomba. A garadon széttékinített és olyan borzalmas csöndesség volt. A malomkerekek állottak, a garad nem zugott, nem zakatolt. Mintha mindent megöltek volna itt, még az élettelen malom járművét is.

A garadról lejött a malomház földjére, majd a

lakószobába sietett, hogy Izrával találkozzék, de ott sem talált senkit . . .

Egy pillanatra összeborzadt a leány. Lejött, — nem minden félelem nélkül a kamarába, hová a Háromszékről hozott pakocskát helyezték el. Ott állott a sok lőpor, a fegyverek. Aztán eszébe jutott, hogy ide már nem fog belépni üres kézzel! Eppen ezért leakasztotta az édes apja karabinját az ágy felül. Megnézte, hogy jól van-e töltve, rendben van-e a lövésre, s csak így előkészülve lépett a kamarába.

Mikor az ajtót fölnyitva betekintett, mindent rendben talált. Nem volt ott senki.

Most hívni kezdette Izrát, mert nem gondolhatta, hogy hová távozhatott.

— Izra! . . . Izra! . . .

Az üres malomház kísértetiesen kongott. Félelmes volt hallani a hang eloszlása után a mindig zugó malomház esőndjét.

— Izra! . . . Izra! . . . — kiáltott másodszor is Eszter, s várt, hátha felelni fog valahonnan a testvér. A padlásról léptekeket hallott.

— Te vagy ott Izra? — kiáltott fel a padlásra vezető deszkahágcsóról.

Semmi felelet, de a kopogás tovább hallatszik.

— Izra! te vagy odafenn? . . .

— Most meghalsz kutyafaj! — hallatszott le oláhu a padlásról egy tompa hang.

— Meghalsz te, ha századmagaddal volnál is! Jere le!!! — kiáltott fel Eszter keményen és sietve hozott ki a töltött fegyverekből egy öllel. Oda helyezte a hágsó mellé s egyet lövésre emelt.

— Utánam! Lándzsába kell huzni! — hallatszott oláhu ismét a tompa hang.

És egy nagy szárikás alak valóban megjelent a padláson a hágsó előtt.

Eszter czélt. A fegyver roppant és a szárika hosszú lombja szakadozva hullott szét a közepén, de az alak tovább látszott mozogni. Eszter másodszor is rálőtt a fejéhez czélozva, mire a fekete lomos bobó összeesett a hágsó felső végénél.

— Éljen a székely virtus! — kiáltott le csengő hangon Flóra a padlásról.

— Ott vagy Flórá? . . .

— Csak én vagyok itt, nehogy meglőjj! — figyelmeztette az oláh bíró lánya óvatosságból, s a fejét se merte a nyílás felé dugni.

— Hát akit meglőttem? . . .

— Az nem élő személy, hanem a Tódor lombos szárikája, meg az elnyűtt sapkája volt egy rudon lenyujtva. Jöhetnek már le?

— Te igen . . .

— Nehogymeglőjj! — kérte újból a „floremondra“. Derék leány vagy. Most nem csodálkozom, ha a bátyád is tőled tanult székely virtust! — És félve dugta fejét a lejárati nyílása elé.

— Talán azt hitted, hogy félek? — kérdezte Eszter a hágsón fölfelé haladva és a karabin a kezében volt.

— Csupán próbára akartalak tenni édesem, de jól tudsz löni! — folytatá a hágsón leinduló Flóra s fölemelte az előtte heverő szárikát.

— Nézd Eszter! a szárika közepe csupa lyuk. Keresztül lőtted.

— Hol van Izra?

— Valahol vágtat Kolozsvár felé.

— Ki küldötte?

— Tódort helyettesíti a szerencsétlen csámpást,

mert elfogták az oláhok a faluban. A leveleket én vettem el tőle, hogy Izra vigye Kolozsvárra.

— Te ujra tréfálsz, Flóra.

— Miért gondolod?

— Honnan van lova Izrának?

— Kerített bátorságával. Tőled tanulta a székelly virtust. Elment a Hárhullá Péter óljába. Kivette a Bárdy fakó paripáját, melyet Tódornak adott volt, aztán felült rá és elnyargalt rajta Kolozsvár felé. De még az éjszaka vissza fog jönni azt ígérte, mikor még eskölt . . .

Eszter szomoruan nézett barátnőjére.

— Elbucsuzott?

— Milyen bánatosan ejted ki . . .

— Mert tudod, nem szokása a bucsuzkodás . . .

És te miért jöttél fel a padlásra?

— Utána néztem míg elnyargalt.

— És láttad?

— Amig el nem tűnt a messzeségbe . . .

— Zörgést hallok . . . jegyezte meg a „flore mundra“.

— Bárdyék jönnek bizonyosan. Jer le édesem. Ne várakozzanak reám.

A malomházban csakugyan Bárdy Ákos volt. Megérkezett a viziajtócskán át és szedte össze a fegyvereket. A hágesón lefelé jövő leányokat elébb köszöntötte, aztán megkérdezte:

— Miféle lövéseket hallottam?

Kérdésére Flóra felelt.

— A székelly virtust tettem próbára, de megállott derekasan. A padláson voltam és a Tódor ködmönét egy karóra akasztva a sapkájával együtt eléje tartottam a nyílásnak, azonban a székelly nem ijedt meg tőle, sem a lándzsába huzással való fenye-

getésemtől. Kétszer lőtt rá, de oly keményen, hogy majdnem széthullott az ártatlan bobó lombja.

— Eljen a székely virtus! — tört ki örömmel Bárdy Ákos, aki ezek után egy igen ügyes közvitézét látta a székely leányban.

— De ez kevés! — folytatá Flóra, — azzal fenyegetett, hogy ha századmagammal volnék is, csak jöjjenek le!

— Édes Eszter! — szólt gyöngéden átkarolva a leányt Bárdy, még negyven ilyen harcos leány kellene és szembe szállanék a lázadókkal.

— Csak hárman leszünk és mégis meg kell, hogy tegye! — jegyezte meg határozott hangon Eszter.

— Ah, dehogy! Lovast küldtem Kolozsvárra segítségért.

— Derék legény volt! — dicsérte gunyosan a „flore mundra“, — elfogtuk. Leitattam és most ott alszik a Hárhulla Péter óljában a barmok jászolában! No az derék, érdemes lovas volt! . . .

— Mit beszélsz?

— Azt, hogy Tódorkát elfogtuk! Hárhulla csipte meg a hajnalba!

— Akkor vége! . . . Mindennek vége! . . .

— Nem kell megrémülni azon! Különb legény is van Tódornál! Aztán itt vagyunk mi is!

— Badar beszéd! Hol van Balog Izra?

— A fakó paripán nyargal valahol, messze Kolozsvár felé!

— Levél nélkül? . . .

— Pecsételt levéllel, amelyet Bárdy Ákos ur irt saját kezeivel!

— Hogyan?

— Ugy, hogy az oláhoknak jó volt az is, amit én írkáltam össze magyarul!

— De nem a pecsétetes levél kellett! . . .

— Hanem a másik írása csizmaszáraból! — egészíté ki a „flore mundra“, — amelyik a főkapitánynak volt ezimezve!

— Az, az! — helyeslé Bárdy örömmel. Tehát a gaz ficzko kijátszott!

— Nem ő az oka! — mentegeté Flóra, — hanem az, aki ilyen fontos ügyet rábizott egy oláhra! Azt vagy Izrára kellett volna bízni, vagy miközülünk az egyikre. Ezután tessék tanácsot mitőlünk kérni, mielőtt harezba fog. Mi a veszélyt is hamarabb és előre tudtuk!

— Jól állok! — jegyezte meg elkeseredetten Bárdy, — hát most mit tegyek?

— Azt hiszi gunyolódok? . . . Nem! Tehát mondd el Eszter, hogy mi most a teendők!

A molnár leány szinte katonásan kezdte beszédét:

— Te a legerősebb vagy Flóra, az egyik puska-poros hordót elbírod egy lepedőben a hátadon. Bárdy ur válallkozik a másokra? . . .

— Elviszem. És a harmadikat?

— Oh, az régen ott van a kastélyban. Sőt eédig föl van dolgozva nagy részben történyeknek, meg röppentyűknek.

— Ki készíti azokat? — tudakolta Bárdy, aki mitsem sejtett mindezekről.

— Irma, a kedves Bárdyné.

— Valóban meg kell hajolnom előttetek. Ezideig csak tréfáltam, de ez több a soknál.

— Esztert kell dicsérni! — kezdte a „flore mundra“, őt illeti meg leginkább. Szaladj Eszter, hozz egy lepedőt nekem a hordó elezipeléséhez.

Eszter felszaladt a lakószobába.

— Ne tartson minket éppen semmiknek Bárdy ur! — kezdte bizalmasan az oláh leány, mikor már Eszter távozott közelükből, — nálunk nélkül egy éjjelen fölmészárolták volna az egész családját.

— És ti megmentettetek, örködtetek . . .

— Ezt csak a parasztszerelemnek köszönheti. Az mentette meg.

— Miféle parasztszerelem?

— Az mikor Bárdy Ákos ur lejött parasztekében megtekinteni a Háromszékről hozott pakkocs-kát és megkínálta valaki, mint ismeretlen magyar legényt ropogós töpörtyüs pogácsával! Aztán megszerette . . .

— Eszter engem szeret? . . . kérdezte Bárdy halkabban.

— Ő szereti azt a parasztekés legényt, aki az ő titkolt szerelmére mindig büszke lehet! Ezt a „flore mundra“ mondja!

— Szegény leány! . . . nem volt kiszámított találkozás . . . én véletlenül találkoztam vele . . . Bámulom azt a leányt.

— Hallgat, de mindenre képes a parasztekés legény életéért, mert szeret . . . Küzd mellette a végső leheletig, ha úgy hozza a sors, ott hal meg érte, de szenvedéseiért nem fog panaszos hangot ejteni ajaka, mert szeret! . . . Nagyon fájhat neki a parasztszerelem, de elég erős azt rejteni.

— . . . A parasztszerelem! . . . mondogatá sajnálkozólag Bárdy.

— Csitt, — sugta Flóra, már jön. Neki nem szabad tudni a fölfedezésről!

Eszter csakugyan jött. Hozta az erős vászonlepedőket.

— Bárdy ur is a hátán viszi? — kérdezte kedvesen, amint a kamra felé jöttek.

— Ugy könnyebben fogom czipelni édes Eszter. Hanem ezután szólíts egyszerűen Ákosnak!

— Miért? . . . tudakolta a székely leány.

— Aki oly gondos a vész pillanataiban és annyi figyelmet fordít reám, de főképp családomra: az megérdemli, hogy keresztnevéen szólítsuk egymást. Te nagyon sokat tettél értünk Eszter.

Mig beszélgettek, azalatt Flóra az egyik hordót ráhengerítette a kiterített lepedőre és figyelmeztette mütétjére:

— Segítség nélkül fölemelem a hordót! — szólt közbe, hogy figyelmüket elvonja a beszéd tárgyáról.

— Ez az oláh virtus? — kérdezte elmosolyodva Bárdy.

— Nem ez! Majd később fogom bemutatni! Most az erőt teszszük próbára, később a virtust.

És anélkül, hogy segítséget elfogadjon, föl emelte a nehéz puskaporos hordót a hátára. A lepedő derekasan bírta a nagy terhet.

— Nem csak szép, de erős is vagy! — dicsérte Bárdy az oláh bíró leányát.

Majd utánna akarta csinálni a másik hordó fölemelését, de Eszter nem engedte, hanem segített fölemelni.

— Csak előre! — biztatta a molnár leány a két puskapor-vívőt, én itt maradok örnek. Üresen nem maradhat többé a malomház.

— Nem félsz? — kérdezte Bárdy gyöngéden.

— Én nem, mert van még harminceznyolcz töltött fegyverem, meg egy duplacsövű karabinom. Azonban ez utóbbi jó lesz neked Ákos! Igen jól

hord, többször próbáltam vele löni, — és átnyújtotta a fegyvert.

Bárdynak csak most tetszett igazán a székelyleány. Eddig nem figyelte meg ennyire. A karabint elfogadta, s úgy indult Flóra után, hogy egyik kezével a lepedő összefogott széleit, a másikban a fegyvert tartotta.

Egy jókora darab, négyszögre faragott fenyőborona képezte a pallót a víz felett és meghajolt a vastag fadarab a „flore munda“ lépései alatt. Bárdy megvárta, míg át nem ért, aztán indult el a vízi ajtócskából.

A távozók közül, kik a kastélyba siettek a kerten át, Flóra tért vissza hamarabb az üres lepedővel.

— Nehéz volt? — tudakolta Eszter.

— Le nem tettem volna a világért!

— Tüntettél.

— Hadd lássa, hogy van erőnk. Hanem Eszter nekem haza kell sietnem. Eddig kereshettek.

— Ugyan mit mondasz, ha hollétedről kérdezni találnak?

— Magam sem tudom. Hazudok. Nagy hazugság kell, amit ne csak elhiggyenek, hanem meg is lepje őket.

— Tudod Flóra, van egy jó tervem!

— Mi az?

— Ez is székelyleányvirtus!

— Csak jó legyen, mint a többi!

— Azt fogod mondani, hogy a malomházban lőfegyvereket láttál dugdosni és arra lestél, míg a csacsidot kerested.

— S mit érek vele? — az oláhok ide jönnek.

— Én pedig a malomházat fölégetem estére, mert ha a tájékozatlan helyre megérkeznek is este

a honvédek, ez a palló itt igen pompás átjáró lesz a malomháznál a kastélyba a felkelőknek! . . .

— Ez jó terv!

— Az utakat el kell zárni.

— A löszereknek meg robbani kell! — erre nem is gondoltál! — figyelmeztette Flóra.

— Legelső gondolatom volt az, mert ezzel is pusztíthatunk. A többi robbanó anyagot, mit atyám hozott, elviszem este a kis hid alá, mely a patakon átvezet a faluból a kastélyba és azt is levegőbe röpittem. Felerésze a malomházban fog dolgozni. A hid elrontásával el lesz zárva a szekérut teljesen a kastélyhoz, s a patak választóhelyet képez köztünk és a lázadók között.

— A terv pompás, csak sikerüljön!

— Még egyet!

— Hallgatom!

— A begyújtást a hidnál zsinórral fogom tenni. Ha éppen elkésem, te is segíthetsz a bajon égő pipával, ha már az oláhok átjöttek is. A hid kastélyfelőli részének a karja végén mindkétfelől zsinór lesz. Én a jobb oldalt gyujtom meg. Ha nem gyulna be, te a baloldal karfáján adj tüzet neki és távozz onnan.

— Ez igen jó elővigyázat.

— Én estig át fogok költözni a kastélyba, hogy a malom leégésénél ruhaneműim és a butor egyrészt megmentsem. Mikor jössz újra?

— Azt nem tudom kedvesem. Amint csak szerét ejthetem.

Megcsókolta egymást a két barátnő. Flóra elővezette a csacsit, melyet oly nagyon megkergetett az égő taplóval, s maga előtt hajtogatta vissza a faluba, Kis-Székelyre.

XI. FEJEZET.

Támadnak az oláhok.

Alkonyat előtt már a költözéssel is készen volt Eszter. Maga fogta be az igáslovakat és átvitette a megmenteni valókat a kastély udvarára. Minden szükséges ott volt, csak a malomház marad a tűz martalékának és ezt Bárdyék nem is sejtették. Szürkületkor a hidhoz is fölsiet Eszter. Aláásta a hid kőrakását. Az erős leány keményen dolgozott, mégis félórát tartott a gyors ásás, míg a kellő helyet elérte.

Már az atyjától látta, hogyan kell elhelyezni a zsinórt, hogy biztosan gyujtson. Fölvont a karfára mindkét oldalon egy-egy begyujtót s az egyiket nyomban meg is gyujtotta taplóval. A zsinór égett esendesen.

A Bárdyné által készített röppentyüket szintén fölállították a kastély kertjében, mely a falu felől volt és bizonyosan itt tartották lehetségesnek az első támadást.

Egyik fától a másikig volt kifeszítve majdnem a hóval egy irányban a gyujtó sodrony huzat, mely meghuzása által tüzet adott a röppentyűknek. A készítmények mind a falu felé és a kastélytól eltérő irányba voltak irányítva, hogy a tűzkigyók, tüzes szikracsoportok arra repüljenek le a fákról.

Igy szőtték meg a védőhálót szálankint és a kastélyhoz közelebb mindsűrűbben valának lerakva. A kastély pókhálózat alakjában teljesen körül volt véve. Míg a két nő odajárt serény kezekkel a hálót fonni, a röppentyüket fölállítani, azalatt Bárdy a fegyvereket töltötte meg és a kis leányára, Ilonkára

vigyázott, aki okos szavaival szüntelen ostromolta a papát.

Amint alkonyodni kezdett, zaj hallatszott a falu felől.

Jöttek az oláhok! . . .

Hiába intette őket csendességre Hárhulla Péter, a vad nép nem ismert határt borzasztó vérszomjában.

Flóra mindig az apja mellett mozgott. Biztatására előbb a malomházat rohanták meg, hogy az ott elrejtett fegyvereket kézhez kerítsék.

A szitkolózások, a káromkodások már egészen közel hallatszottak a malomházhoz, mikor Eszter belül felgyújtotta a malomház közepére rakott máglyát, aztán a kis pallón át menekült a malomból. A robbanó anyagot úgy alkalmazta, hogy az a bezárt ajtók feltörésekor beleessék a fölhalmozott tüzrakásba.

Nem félt, nem remegett. Az a tudat, hogy a halál több, mint bizonyos: erőt adott neki, sőt a bosszu megedzette tettekrekész karjait. Ha pusztulni kell, ne ingyenbe legyen a halála! Fizesse meg egy-nehány lázadó.

A lázadók táborától csak a patak választotta el. Itt a malom felől a legsűrűbb vala a hálózati. Nem is indult a kastélynak, hanem a patakparton a füzesek között fölsietett a hidig.

Ily közel sem félt a lázadóktól. Egy különös bizalom szállt szívébe. Bizott Istenben és annak a fölzaklatott baromesordának a vakságában.

Eszter a hid felé közelgett a patakon innen, a lármás lázadók a malom felé haladtak a patakon túl. A csapat élén haladó Flóra szívét már-már kétség szállotta meg, mikor egészen közel érkeztek a malomházhoz és az mégsem gyult ki. Magában

szepegve számlálta a perczeket, de amint közelebb érkezett, annál inkább biztatta a lármázókat, hogy nagyobb zajt üssenek. Hátha Eszter nem hallja meg közeledésüket.

— Mit akarsz? — kérdezte magában a „flore mundra“, hiszen, ha ezt is magamnak kell felgyujtanom; úgy elveszek . . . és mégis meg fogom tenni a rablás zavara alatt.

Kődobásnyira voltak a malomtól.

Hárhulla Péter szétbocsájtotta bizalmasabb embereit, kik az alvezérségi szerepet vitték a felkelők között. Meghagyta, hogy minden oldalról körülvégyék a malomházat, nehogy elmeneküljön az az egy kutya magyar.

Mint a méhek a méhkest, úgy dongták egyszerre körül a malomházat minden oldalról. Az ajtók bezárva, betámasztva valának, ami megakasztotta a berohanást.

Flóra a patak mentén letekintett . . . a vizen átvezető széles borona el volt véve! . . . Nagyon sóhajtott, szinte megkönnyebbült az aggodalmaktól. Eszter már végzett a malomházzal . . .

A szép leány volt az első, aki biztatólag, bátorítólag kiáltott a támadók között.

— Hurrá! hurrá! — tüzelte a lázadókat a „flore mundra“.

— Hurrá! hurrá! — zugott föl háromszáz torokból egyszerre.

Megrohanták az épületet. Fejszéikkel, botokkal beverték az ajtókat. Rövid volt a tusa, mert hiszen az épületben ellenállóra nem találtak, csupán az élettelen anyagot, az épületet rombolták abban a reményben, hogy a molnár családnak még életben levő két tagját ott találják.

Az ajtók bedültek az erős csapások alatt, de mintha csak arra várt volna a tágas malomház közepén összerakott famáglya, mely máris a gerendát nyaldosta lángjaival: a föld megrázkódott a robbanástól. Az égő máglyát úgy szétdobta a robbanó szere Eszternek, hogy egy percz alatt lángban állott

«A föld megrázkódott a robbanástól...»

az egész épület, azok pedig, akik vérszomjason legelsőeknek rontottak be a magyar ölésre, legtöbbjének ruhája meggyult, többen megsebesültek, kettőnek pedig a szemeit sütötték ki a szétszórt tüzes fadarabok.

Flóra elég korán visszatartotta különben vérmes atyját.

— Ne menj elől apóka, mert azok aligha meg nem szöknek. Várd meg itt kívül és lödd le. Külön-

ben ettől a csordától megszökhetnek, mert nem támadnak rendesen, hanem össze-vissza.

Hárhulla megfogadta leánya tanácsait. Ott maradt egy bizonyos távolban, a mint a vezérek szoktak.

A malomház ügyes felgyújtásán a „flore mundra“ is csodálkozott, de hallgatott róla.

Alighogy a robbanás elhangzott, a malom minden oldalról kigyuladt.

— Rosszul kezdődik! — jegyezte meg Hárhulla Péter.

— De jól végződik! — biztatta a leánya. Te ne félj apóka, csak mindig ezeket hagyd elől menni az ilyen kis dolgoknál.

— Igazad van gyémántom! jól kell, hogy végződjön!

— Biztos lehetsz a győzelmedben.

— A kastélyban! Az az enyém lesz még ma.

— De a hidon át kell kerülni.

— Hát arra megyünk. Elkisérsz odáig gyémántom?

— Nem apóka. Én hazamegyek. Nem akarom látni a vért.

— Félsz tőle?

— Nem félek én semmitől, de tudod apóka én mégis csak leány vagyok, megijedhetek. Megteszek sok mindent, de most mégsem megyek a kastélyhoz veletek.

Attól tartott a „flore mundra“, hogy a hid nem fog idejekorán fölrobbanni és akkor neki kell, hogy begyűjtsa égő taplóval a zsinórt.

A lázadók neki vadultak a lobogó lángok látára. Gyorsan vonultak fel a hid felé a patak mentén, hogy azon áthaladva a Bárdy kastélyát rohanják meg.

Flóra beszélt tovább az apjával.

— Óh, apóka, — folytatá aggódva, — a minden szentekre kérlek, vigyázz, nehogy ott maradj! Gondold meg, hogy te vagy mindenem. Nem akarlak visszatartani apóka! Vezér vagy, ott a helyed, csak vigyázz magadra! Hagyj itt engem, siess a rohanók után!

— Nem félsz egyedül hazamenni?

— Nem félek. Van egy jó karabinom.

— Honnan szerezted? — kérdezte Hárhulla.

— Tódor hozta a kastélyból, akit én . . . tudod a Marosba . . .

— Hadd uszszék a jég alatt az élhetetlen! Nem érdemel egyebet! — és megesókolta a leányát Hárhulla, aztán tovaszaladt a rohanó tömeg után a hid felé.

Flóra helyén maradt, ott a patak partjánál. Nézte az égő malmot és akaratlanul a mai nap lefolyása jutott eszébe. Egy rövid óra alatt üszök és hamu lesz az a ház, melyben Izrát megismerte. Milyen mulandó minden a világon. Az égő malom lángjai magasan fölcaptak az ég felé. Ropogott, recsegett a nagy faépület.

Háta mögött a lázadók lármája hallatszott és visszafordult Flóra. A hid . . . A hid!? Aggódott magában. Föltekintett a patak mentén és imádkozott.

Nézte, nézte . . . egyszer magas lángoszlop emelkedett a levegőbe s maga előtt sötét tömeget dobott szét a magasban . . .

A patak karfás hidjának nyoma sem maradt, csupán a széttörött fadarabok, meg a kivetett földtömeg jelölte helyét. A patak vizét szétesapta a robbanás, de csakhamar betelt a földben támadt mélyedés, aztán tovább folyt a víz lefelé.

A „flore mundra“ kacagni szeretett volna ropo-

gósan, hangosan, de nem tehetette, nehogy meghallják a lázadó testvérek, akik a robbanás miatt a hidon sem mehettek át és kénytelenek voltak a patak gyöngén befagyott jegét beverni, hogy átvonulhassanak.

*

A kis-székelyi kastély egyik ablakában ketten állanak. A kastélyépület sötét, belülről a legkisebb világosság sem látszik, csupán az ablakban álló két alak mögött szűrődik át egy kevés fény az oldalszobából a nyitva hagyott ajtón át.

A Bárdy-pár áll ott. A férfi átkarolva tartja nejét, belebámulnak a leszállott sötétségbe és hallgatják a lázadók moraját a távolból.

A nő szól előbb, de hangja nem élénk, erős, mint ezelőtt. Sugva ejti ki a szavakat, pedig nem félhet a férfi oldalánál.

— A malomház felől biztosítva vagyunk . . .

— És a patak hidja? . . .

— Mielőtt rálépnének, a levegőbe repül.

— Egész táborszerű eljárást rendeztetek a védelemre édes angyalom! . . . s esókolta nejének ajkait hosszan, szenvedéllyel.

— Ez is mind kevés, mert magunknak sem szabad tétlenül maradni . . .

— Ilonka alszik? — kérdezte halkán a férfi, s visszatekintett a félig nyitva hagyott oldalajtóra.

— Korán lefektettem a kis angyalt. Jobb neki, hogy ne tudjon semmiről.

Ujra szorosan karolják egymást és Bárdy merőn tekint nyugat felé az éjben.

— Mit nézel? . . . látsz valamit? . . .

— Csak őrület óhajtának látni. Tudod, minden perezben várom a honvédek megérkezését.

— Aztán velek megyünk Kolozsvárra.

— Velek! — mondja rá Bárdy és tovább figyel.
Szokatlan zaj hallatszik a malom felől.

— Milyen borzalmas az a lárma!

— A malmot ostromolják . . . Ugy látszik
nincs tudomásuk az Izra távozásáról.

— Pedig a falun ment keresztül.

— Igen, hanem éppen akkor minden mozogni
tudó lakos a kereszt bucsuján volt a templomban.
Igy sikerült a szerencsés terv neki.

— Milyen lárma ismét. Nem remegsz? . . .

— Bizom az Istenben! — feleli nyugodtan a férfi.

— Imádkozzunk Ákos! — biztatja Bárdyné. Olyan
sokáig marad el az az Eszter is!

— Az imádkozás nyugalmat ad és bátorít . . .
Imádkozzunk . . .

Csendes fohász volt, mit egyszerű szavakkal el-
mondottak. Szabadulást kértek a jó Istentől és a
gyöngye hangokat, miként a szent éneket az orgona
erős hangja, úgy kísérte a lázadók távoli moraja.

A vad zsvaj irtózatot fordulatot vett egyszerre.
Oda tekintettek, valami világosságot pillantottak
meg az éjben.

— Őrtüz lángja! — szólt örömmel Bárdy, amint
a malomház felé, mely nyugotra feküdt, világossá-
got pillantott meg a tető fölött.

— Igen, tűz . . . ég a malomház, — sugta esen-
desen a nő, — Eszter nem hiába költözött ki onnan.

A következő percekben hosszú tűznyelvek
esapdostak fel a nagy épületről. Bárdy Ákos némán
bámult a vörös lángóriásokra, melyek ötköves mal-
mát hamvasztották le rövid idő alatt. A faépület
hihetetlen gyorsasággal lobogott el. Régi volt és

nagyon száraz, ami csak a tűz erejét segítette elő pusztításában.

Valamivel később Bárdy újra megszólalt.

— Uj tűzozslop! — és észak felé mutatott a park lombtalan fái között.

— A hid repült a levegőbe . . . Nemsokára itt lesz Eszter. Működését bevégezte dicséretesen.

A föld alatt tompa moraj hallatszott. A hid robbanása okozta azt, mely megrázta a helyet bizonyos távolságig. Bárdy és Bárdyné még szorosabban karolták át egymást a kastély sötét ablakában és hallgattak . . .

*

A hid felrobbanását Eszter majdnem közelben várta be. Mikor megtörtént, a patakparton a fűzek mögött leindult az égő malom felé. Egyik kezében az apja kétesövű rezes karabinját, a másikban fegyverét tartotta, mely vállára volt a szíjjal akasztva. A derekát szorító övszíjba két éles kés vala dugva, az egyik keskeny tőralaku, a másik laposabb, de élesre, hegyesre köszörülve mind a kettő.

Vigyázva lépegetett el a bokrok és fűzek mellett. El volt készülve, hogy a közeledőt, amint észreveszi lelövi, mert az csak ellenség lehet. Hanem ez nem esett meg, mert a lázadók a patak tulsó partján vonultak el.

Az is előnyére volt veszélyes vállalkozásában, hogy a kis hó nem csikorgott, mert enyült az idő, tehát a hó ropogása nem árulta el őt. Legnagyobb szerencséje pedig csak az volt, hogy nem rendszeres ellenség mozgott odaát, nem katona nép, hanem lármás csoportok, lázadók, melyek előrsőkkel nem biztosították elvonulásuk helyét.

Mindezek daczára óvatosan bujkált Eszter a

sűrű parti füzek és bokrok mögött. Terve volt így az égő malomház közelébe lejutni, mivel a lázadók onnan eltávoztak és ott a tűz világánál könnyebben remélte átvonulhatni a röppentyű-hálózat között, nehogy maga-magát kerítse belé a tüzes esőt szóró sodrony kelepczébe! . . .

Mikor elért a kellő világosság irányába, a patak tulsó partján Flórát pillantotta meg. Egymagában állott az oláh bíró leánya, de tartott Eszter, hogy meg-szólításával elárulhatja őt, a szövetségest.

Csak pillanatokig aggódott. Azután elővette taplóját és tűzütő szerszámját. Hátat fordított a pataknak, nehogy a tüzkő szikráját észrevegyék oda át.

A tapló a második ütésre égett.

Az így meggyújtott taplót jobb kezébe kapva gyorsan leírta vele a sötétben a Flóra nevet vagy háromszor, és eldobta a taplót.

Ugy számított, hogy ezt a „Flore mundra“ éles szeme bizonyosan megpillantotta és válaszolni fog, ha csak lehet. És várt a bokrok mögött Eszter, mert úgy gondolta, hogy esetleg megismétli ezt a műtétet, ha az első sikertelen maradna.

Odaát Flóra szétttekintett maga körül, amint a nevét rejtő jelt megpillantotta. Beszélni még sem mert. Hátha kilesik. Ugy segített végre, hogy énekelni kezdett magában, előbb csendesen, majd hangosabban. Az oláh dal közé magyar szavakat vegyített, de a melyek nem éppen oda tartoztak.

Végre tisztán hallhatólag magyarul énekelte a román dallamot:

*„Ne várjátok őt hiába ma estére,
Megülközött nagy Jánkunak táborával,
Ég a malom, ég a híd, ne féljete, bizátok,
De löjjetek, mert átuszzuk tiz felé a patakot.“*

És újra csak magában dudorászva folytatta dalolását a „flore mundra“, sőt a pataktól is eltávozott, annélkül, hogy megszólította volna Esztert. A dal szövegét pedig tudta, hogy nem érti meg őrajta kívül senki.

Eszter aggódva indult a kastély felé. Tehát Izra nem fog megérkezni ma este a felmentő honvédekkel. Ez nagy baj! . . .

Óvatosan, ruháját fölszedve folytatta útját a kastély felé. A láрма mindig távolabb halatszott, nemcsak azért mert ő ment, hanem mivel a fölkelők csapatja is visszafelé tartott a faluba. Ekkorteljesen megértette a „flore mundra“ dalának szövegét, s annak jelentését. Az oláhok visszavonulnak és csak tizóra után jönnek át ismét a patakon, akkortámadják meg a Bárdy-kastélyt valóban.

A rövid ut majdnem egy félóráig tartott Eszternek az óvatos lépkedés miatt, azután szerencsésen megérkezett, nem történt semmi baj a röppentyű-hálózatot keresztül.

Bárdyné figyelmesen nézte az irányt, honnan Esztert várták és legelőbb észre is vette a közeledőt.

— Te vagy Eszter? — hallatszott le az urnő hangja a sötét ablakok egyikéből.

— Jövök édes!

— Oh, hogy vártalak! Miért késtel?

— Talán féltettél Irma? . . .

— De nagyon! Csak nem ért valami baleset tégedet? — kérdezte az urnő remegő hangon.

— Baleset? Ugyan mi? hiszen ugy fel vagyok fegyverkezve, mint egy oláh hadsereg. Az ajtót bezártad! — figyelmeztette a székely leány, ki nem tudott bejönni a kastély kertrenyiló nagy tölgyajtóján.

— Nyitom már! — és feltárta a nehéz vasalt ajtószárnyat Eszter előtt.

— Tíz óráig nyugodtan lehetünk! — kezdte megnyugtató jelentését Eszter, amint belépett. — A lázadók az első támadás után visszavonultak a faluba. Az első próba rosszul sült el, amit velem tettek. Hanem a másodiknál ugyan ti is otthagytok!

— Addig itt lesznek a honvédek! — vigasztalta Bárdy és átment a megnyugtató jelentésre a lámpa után a szomszéd szobába.

Eszter még hallgatott a jelentésének szomorubb feléről.

— Az Istenért Eszter? — csodálkozott Bárdy — ez a sok fegyver mind nálad volt amig járkáltál? — s a kezében kihozott lámpával megvilágítja a székely leányt.

— Én csak ennyit vittem, de többet is elbírok, ha szükség!

— Egy kis tábornak való felszerelés!

— Teljes védelembe kell helyezkednünk. Éppen ezért kiadom a parancsokat az előkészülethez jó előre. Tíz órára előszedünk minden fegyvert és lehordjuk azokat a kertbe, hol a röppentyű-hálózat mögött védeni fogjuk magunkat, amig csak bírjuk.

— Ugyan minek tennők? . . .

— Mert rá vagyunk kényszerülve.

— És a honvédek?

— A segélyre ne várj Ákos! . . . Nem fog az ma jönni!

— Mit mondasz? . . .

— Azt, hogy sem Balog Izra, sem a honvédek ma nem fognak megérkezni!

— Miért? . . .

— Harczban állanak a lázadókkal tőlünk távol és nem jöhetnek ma . . .

— Ki hozta a hirt?

— A „flore mundra“.

— Szent Isten! Ne hagyj el! — sóhajtott Bárdyné.

— Beszéltél Flórával? — kérdezte Bárdy.

— Távolról értesített, de amiket mondott, az bizonyos, hogy úgy van.

— Segély nélkül!? . . . — Magunkra hagyatva?! . . . sóhajtott Bárdyné.

— Erős a kastély fala, — nyugtatta meg Bárdy.

— Óh, Ákos! . . .

— És te bíztál a segélyben? — kérdezte komoly hangon Eszter Bárdynétól.

— Abban volt minden reményem . . .

— Lásd én nem bíztam, de nem is számítottam rá! Azért minden intézkedésem arra mutat, amit mondok. Ugy intéztem a védekezést, mintha saját erőnkre lennénk utalva és a támadást egymagam vertem vissza először. A malmot ott a szemeik előtt borítottam lángba, de úgy, hogy egynehány vérszomjas oláh otthagyt a szemevilágát! . . . Azzal is kevesebb!! A hidat nem bírtam elég pontosan kiszámítani. Nem ölt a fölrobbanás alkalmával, de mindamellett meg volt a kívánt siker. Ott repült a levegőbe az orruk előtt. Ebből láthatták ébrenlétünket! Láthatták, hogy van erő a kezeinkben és az eszközöket tudjuk hol kell alkalmazni. A mai napra még igen sok van hátra. Az ami elmúlt, csak a kezdet volt. Ha te is kezdesz remegni édes Irma, akkor szépen állunk! Különben nekem mindegy! Én egymagam is kiállok újra az összes lázadókkal szembe!!

Bárdynak véghetetlenül tetszett a bátor székely

leány beszéde, buzditása, és gyönyörködésére még inkább tüzelni akarta.

— Csak nem képzeled Eszter, hogy nóm harczolni álljon?! . . . — kezdte nejét kimélni, de ezáltal csak Esztert lelkesítette.

— Azt sem hiszem, hogy összekulesolt kezekkel oda-boruljon a világ moesakai elé kegyelemért!? — folytatta fenhangon Eszter. Nincs más választás, mint a harez! Küzdelemmel védelmezzük magunkat. Vagy elbukunk, vagy dicsőség lesz! Ha Isten velünk: még győzhetünk is a rendetlen esorda fölött. De én összedugott kezekkel nem várom be a vést. A tizórai rohamra van negyven fegyver, az negyven lövés! Ha csak kettővel találtam: felényire meg van fizetve a halálom.

— Édes Eszter az igen szép, de én most éhes vagyok. Irma! — szólt nejéhez Bárdy, — a vaesorát add fel, már ami van, mert üres hassal nem lehet nagy dologhoz fogni.

Bárdyné távozott, a férfi pedig tovább hallgatta a heves, harcziás székely leányt, de közbe nem szólott többé.

Hideg sült került az asztalra.

Eszter bort is kért utána s olyan jóízűen evett, hogy Bárdyék is megkivánták tőle.

Közbe bort is töltött a székely leány, de kijelentette:

— Egyedül nem iszom! Nem vagyok szász, hogy magamnak éljek. Csak úgy esik jól, ha koczint-hatok valakivel.

Az ur és urnő engedtek a felhívásnak. Hja, a szükség egyenlőkké teszi az embereket, a nyomorban a veszélyben ha közös, mindenki együtt érez. A poharakat szintén megízlelték, de kevesett ittak.

Eszter alig falt egy-kettőt, újra megtöltötte a poharakat.

— Mikor a hazáról van szó, nem szeretem a szomoru, csüggedő arcokat! Nálunk Háromszéken több tűz van egy asszonyban, mint máshol egy férfiban! . . .

— Ez nekem szól Eszter? — kérdezte Bárdy csendesen és nyugodtan. Titokban pedig kimondhatatlanul jól esett a székely leány magavisetete, szava.

— Személyeskedni nem szeretek! — kezdte Eszter, — de aki a hazáját igazán szereti, az fenéig üriti poharát a szabadságért!

A fölemelt poharak összeesendültek. Kiitta mind a három az utolsó csöppig.

— Az oláhok támadtak és támadnak. Az első próbát kiállottuk, hátra van még a második, — beszélt Eszter, amint letette az üres poharat. — Ebben a másodikban kell, hogy bátrak legyünk! Itt kell megmutatnunk, hogy mit tud a magyar, legyen férfi bár, vagy nő! Én előre megyek oláhot lőni és ki fog követni? . . .

XII. FEJEZET.

„Flore mundra“.

Bárdy és Bárdyné felelni akartak Eszter kérdésére, de megelőzte őket valaki.

— Flóra fog követni! — hallatszott be egy esengő hang a kert felől nyitva hagyott ablakon.

— Jöjj be kedves! — kiáltott Eszter örömmel, és fölugrott az asztaltól, hogy eléje menjen.

Nem lehet bemeni! — szólt vissza Flóra.

— Miért te szép virág?

— Egy katonát látok itt! . . .

Eszter az balakhoz szaladt, hogy azt a katonát megtekintse. Bárdy és neje szintén édes reménnyelelve siettek az ablak felé az újdonság megtekintésére.

A kastély tölgy ajtója előtt csakugyan ott sétált egy katona föl és le. Fegyver volt a vállán, csákó a fejében.

Az öröm leirhatatlan volt az ur és urnő között.

— Irma édes! — szólt Eszter — hívjuk be ezt a vitéz urát.

— Lehetséges? . . . valóban megjöttek volna a honvédek? . . . — kérdezte örömmel Bárdyné.

— Nem lehet tudni mi történhetett! Menjünk eléje! — biztatta Eszter komolyan, pedig ő már tudta hányadán áll a dolog.

Fölnyitották a tölgyajtó egyik szárnyát. Bárdy a lámpást tartá és a legjobbat remélte megtudhatni a katonától, aki csak honvéd lehet.

— Ne hivassa magát vitéz ur! — szölitá meg Bárdy — tessék bejönni!

A derék honvéd katona tisztelegve lépett be és Eszter elmosolyodott, mert az első pillanatra fölismerte a honvéd ruhában Flórát. Hogy el ne árulja még az örvendezők előtt a dolgot, kiszólt az ajtón.

— Flóra édes! te is bejöhetsz! A katona bácsi már itt van! — hivogatta a senkit.

— Honnan jön vitéz ur? — tudakolta Bárdy a honvédtől s letette a lámpát az asztalra, mialatt fölsem tekintett a honvéd arczára, vagy talán a kezében tartott lámpa fényétől nem láthatta azt, hogy föl nem ismerte az első pillanatra.

— A Hárhulla Péter táborából érkeztem, felelt tisztelegve a „flore munda”.

— Flóra!? — csodálkozott Bárdyné.

— A „flore munda?“ . . . — mondá majdnem ezzel egyszerre Bárdy.

— Testestől-lelkestől itt vagyok! há! há! há! — nevetett jókedvvel az oláh leány.

Eszter segített a nevetésben.

— Lásd, annyira örülnek neked, hogy től sem ismertek! — szólt a székely leány.

— De te fölismertél ugy-e Eszter?

„Honnan jön vitéz ur?...“

— Egy idegen katonát csak nem bocsátok be ide! akár, ha honvéd ruhát viselne is! — és össze-ölelkezett a két jó barátnő. — Te velem tartasz a védelemnél? . . .

— Melletted leszek! Én képviselem a honvédséget! — válaszolt Flóra.

— Tehát másodmagammal vagyok. Mégegyszer akkora csapatom van, mint az első támadásnál!

— Mi is veled tartunk Eszter! — szólt Bárdy

határozott, komoly hangon. — Csak lelkes tüztől áthatott szavaidat csikartam ki elébb tőled, és megvallom: jól esett hallani ettől a háromszéki vadvirágtól azokat az tüzzel mondott biztatásokat, jól esett látnom, azt, hogy egymagára maradva sem csüggedett, hanem megmaradt határozata mellett, vagyis ki akart állani egymaga a lázadókkal! Szavamra mondom — végezte a székely leány felé fordulva Bárdy, — hogy büszke vagyok reád Eszter!

— Igy megváltoztál édes vitézem? — inceselkedett Eszter.

— Ne neheztelj jó leány, de szavaid a lelkemet gyönyörködtették. Intettem Irmának is, hogy ne szóljon, hagyjon beszélni, sőt adjunk alkalmat arra.

— Ne busulj Eszter! — biztatá Bárdyné megcsókolva a székely leányt — úgy leszünk, mint eddig: szövetségesek!

— Erre esendülhet a pohár! — szólalt meg emelt hangon Eszter. — Légy jó házigazda Ákos! Ne szomorkodj azért a malomért! Még a kastélyod is vigan lobogó lánggal követheti a malmód példáját! De azért bort az asztalra!

— Kedvesen hangzó biztatás! — bizonyíthatá Bárdy Ákos.

— Inkább mi igyuk meg, mintsem az oláhok elprédálják.

— Eszternek igaza van! — helyeslé Flóra is, mert igen czélszerűnek tartotta, hogy a harez előtt némi frissítőt használjanak.

— Ez a bátorság! — szólott Eszter összeütve poharát, melyet Bárdy igen szívesen töltött meg újra.

— Az itt is megvan! — szólott bele Bárdyné, aki szintén kiürítette a poharat, — de majd meg-

látjuk odalenn a fák alatt, mikor ropognak a puskák!

— Nem azért megyünk mi oda, hogy meglőjjenek! — biztatta Flóra. — Az oláhoknál alig van egypár rozsdás fegyver. Az is rosszabb egyik a másiknál. A mi feladatunk csupán az lesz, hogy aki nagyon közel hozza az orrát a kastélyhoz, azt ellássuk golyó bizonyítvánnyal, hogy otthon megmutathassa a többinek. Arra kell törekednünk, hogy észre ne vegyék a röppentyük ártatlan voltát, mert ha megtudják, hogy az a nagy ropogás csak gyerekjáték, akkor igazán hiába ropog a levegőben. Célunk, hogy egynehány bukjon el közülök is. Ha ti benn maradtok, mi ketten kimegyünk Eszterrel.

— Csak nem pártoltok el Flóra?

— Sőt ellenkezőleg elől járunk!

— De a szövetség mégis egymás mellé köt minket, remélem nem hagynátok ki a küzdelemből? — kérdezte Bárdyné.

— Együtt leszünk! — és ölelkeztek újra.

— Honvédruhában harczolsz? — kérdezte Bárdy, Flórától.

— Igaz biz a! Jó öreg vagy a háznál Ákos. Majdnem elfeledtem levetközni. Pedig erre a ruhára nagy szükségünk van. Ha magamon hagyom, még meglőttek volna esupa ijedtükben is.

— Tehát van köztük jó fegyveres?

— Van.

— Jó lövő is akad? . . .

— Csupán egy. És én éppen attól kaptam volna meg az enyémet.

— Talán az lőtte meg az öreg Balogot is? — kérdezte Bárdy.

— A bizony. Ma is meglövi ezt a honvédruhát, de kitömve!

— Miért kitömve?

— Mert jobb, ha kitömve lövi meg, mintha rajtam! Érted?

— Kezdem érteni.

— Van egy zászlód Ákos?

— Egészen új. Még nem is használtam, amióta vettem.

— Nem baj. Tisztességesebb harcban ugysem kezdheti meg zajos utazását, mint a mai lesz. Még csak egy óránk van! — figyelmeztette a „flore mundra“.

— Valóban, — szólt Eszter az órára tekintve. Hogy telik az idő.

— Éppen azért tölts Eszter! Szeretem az üveget üresen az asztal alatt, az oláhokat a föld alatt! Hozd elő a lobogót Ákos! De elébb egy pohárral a zászló-szentelésre!

A poharak összeesendültek. Már az ötödik járta, de kicsinyek voltak a poharak. Csupa jókedv-gerjesztésre valók.

— Irma! — kezdte a „flore mundra“ — van neked valami jó álló guzsalyod a régi jó időkből?

— Van édesem.

— Hát kender, vagy még jobb a csepüs szálhulladék?

— Nagyon sok van a kamrában.

— Hozd elő édesem. Egy guzsalyat és sok csepüt. Eredj Eszter! kísérd Irmát és segíts!

Mindez parancesszóra történt.

Bárdy a lobogóért távozott. Az urnő Eszterrel a csepüért és a guzsalyért ment. Alig léptek ki, Flóra gyorsan kezdett levetkőzni a honvédruhából,

melyet még Esztertől vitt volt el a pakoeska közül. Vissza sem tértek, már levetkőzött a „flore mundra“ a katonaruhából.

Az első visszatérő Bárdy volt. Érdeklődve tudakolta az oláh leánytól:

— Honnan kaptad a honvédruhát Flóra.

— Ez a háromszéki pakkoeskából került ki.

— Ugy még ez sem volt harciban.

— Lesz ennek ma melege! Meglátod milyen keresztűzbe fog kerülni ártatlanul! Hanem te Ákos! — folytatá bizalmasan a „flore mundra“ — mi van veled?

— Miért kérded?

— Az a parasztlegény igen gyöngén viseli magát! Hol van a férfitűz? . . . Az a másik sem igen lehet büszke a paraszt-szerelemre! . . .

— Ti nem értitek azt Flóra. Lassan, de erősen fölhevülni! Nem férfinak való a lobbanás.

— De a se hideg, se melegség sem! . . .

— Majd később beszéljünk erről Flóra! Előre ne igyál áldomást arról, ami még hátra van. De ott leszünk mind!

Nemsokára Bárdyné is visszatért a kamrából Eszterrel. Elhozták a lábon álló guzsalyt, meg a kendereseput. A Flóra parancesszava nyomban megcsendült. Mindenkinek munkát adott.

— Töltéshez! Egyik a nadrágot! A másik a kabátot kezdje tömni! . . .

A munka gyorsan ment. Öt percz alatt egy hatalmas honvédruhás alak állott a lábas guzsalyon. A nadrág aljára czipőt vartak, fejére csákót tettek, azt is odaakasztották, hogy el ne hulljon. A zászlót is a kezéhez erősítették, de Flóra ennek nem jót jövendölt. Azt mondta: kár a zászlóért.

Végre nem varrták a honvéd felső ujjához a lobogó nyelét.

Mikor ezzel készen voltak, Flóra tovább intézkedett.

- A fegyverek mind meg vannak töltve?
- Valamennyi! — felelte Bárdy.
- Hány van?
- Negyven darab! — volt a katonás válasz.
- Tehát mindenikünknek tiz.
- És külön tiz darab pisztoly.
- Abból szintén osztozunk! Irma!
- Mit akarsz édesem? — kérdezte az urnő.
- Hozd elő a kézből vethető röppentyűket!

Fegyver és minden elő legyen rakva!

Bárdyné elsietett. Bárdy pedig a szép oláh leányt nézte.

— Ne bámulj reám nagyságos ur! — szólt Bárdyhoz Flóra, — ma én parancsolok a „flore mundra!“ Hozd elő a fegyvereket!

— Nekem nem adsz dolgot? — kérdezte Eszter.

— Ragadd meg ennek a bus vitéznek a lábait! — szólt a „flore mundra“, — ne félj tőle, nem rugós! Én a derekát viszem. Jöjj utánnam.

— Készítsetek elő mindent! — kiáltott az ur és urnő után Flóra, — mi nemsokára visszajövünk!

Egy fegyvert és táskát a nyakába akasztott, aztán távoztak a kertre nyíló ajtón. Vitték a kitömött honvéduhát a háboruba. Amint így czipelték, körülbelül száz lépésnyire lehettek a kastélytól, mikor Flóra intett Eszternek, hogy tegyék le.

— Pszt . . . sugá halkán a „flore mundra“ — nem látsz ott jönni valakit? . . .

— Messze van az tőlünk édes. Túl a fákon, a rét szélén.

- Mégis ide látszik?
- Hó világ van. Az család a szemet.
- Jer, menjünk közelebb.
- A fegyver meg van töltve?
- Jól megvan, csak öleld át ezt a vitézt és hozzád.

Ujra folytatták az előrevonulást. Csendesen, vigyázva jöttek tovább-tovább a kastélytól a fák között. Az az ember alak ott mozgott a hidon innen, de a röppentyű-hálózattól még távol állott.

Mikor elérkeztek a hálózat határáig, Eszter figyelmeztette Flórát.

- Megállj, itt vannak a röppentyű-sodronyok!...
- Ördögöt?!...
- Csak tedd le ezt a vitéz urat.
- Azzal sem érünk semmit, hanem a lámpás!...
- Van lámpád?
- Még pedig tolvajlámpa.
- De mivel gyujtod meg?
- Ég az most is, mert olajjal van a kis méceses
- vigasztalta barátnőjét és szoknyája alól leakasztotta a kis világító szerszámot, mely csak lefelé világított.

- Ez pompás dolog, — dicsérte Eszter.
- Igen, de ki tartja.
- Fogd a kezédbe és világíts! — szólt Eszter a vitéz urat a hátára fölkapva, — menj elől Flóra. Ügyelj. Minden fától a másikig van a vékony sodrony. No, ha bele akadunk lesz ropogás!
- Hány szálon lépünk át?
- Harminczon.

Flóra a kis mécesest tartotta, Eszter pedig vigyázva czipelte utána a kitömött vitézt, de a beszédet suttogva folytatták, míg Flóra meg nem unta.

— Ez már mégis sok!

— Mi édesem?

— Hogy mi csak suttogva beszélgessünk egy erre járkáló valaki miatt!

— Bizonyosan oláh kém. Lőjj reá! — biztatta Eszter.

— Hiszen éppen azt akarom. Vigyázz és nézzed a járkálót!

Az az alak még most is távol volt tőlük, de a fehér hóvilágban ki lehetett venni mozdulatait.

A leányokat aligha láthatta a fák között, a gyöngéfényű tolvajlámpás pedig csak lefelé világított, nem árulta el ottlétüket.

A „flore mundra“ lőtt, de nem talált.

Az ott járkáló alak szaladni kezdett a patak felé.

— Megállj Flóra! — szólt Eszter — fogd meg ezt a vitézt egy percze, hadd lövök utána én is.

Flóra megfogta, hogy fel ne düljön a guzsaly-lábra állított honvéd, Eszter ezalatt gyorsan újra töltötte a fegyvert a tarisznya készletéből.

— Most te nézzed Flóra! — biztatta barátnőjét, — és ezélezott a székely leány.

A futó mintha megállott volna egy pillanatra.

— No most! — figyelmeztette Flórát.

A fegyver eldőrdült.

— Elbukott! — szólt örömmel a „flore mundra“.

— Csak teszi magát!

— Nem az! — bizonyítá Flóra. — Nézd a földön van.

— De ismét fölállott. Látod?

— Most ujra lebukott! . . .

— Mondtam, hogy teszi magát!

— Várj Eszter! . . . Ugy-e nem mozdul többet. Kedvem volna megnézni a pofáját.

— Csak nem akarod veszélybe sodorni magadot kíváncsiságból? Megnézzük majd holnap.

— A nyomát. Addig elviszik onnan.

— Hadd vigyék. De megállj Flóra. Itt van a hálózat közepe. Itt elhelyezzük a honvédet.

— Helyre legény! — kezdte Flóra igazítani a guzsalyra állított honvédruhát.

A zászlót a kezébe illesztették, de a feje fölött kinyuló faágához erősítették, nem pedig az attilához.

— Ennek a háta mögé aztán ne állj Eszter! ha kedves az életed. Nehéz ütközete lesz ma neki. Sok lövést kap.

— Ugy kössük hozzá a fához is, nehogy elesék a golyótól a mi zászlótartónk.

— Mint az a másik ott a havon.

— De látod Eszter, hogy most sem mozdul.

— Pihen. Gyűjti az erőt, hogy tovább menjen később.

— Isten mentsen minket az olyan pihenéstől! Te jól tudsz czélozni Eszter!

— Hát eltalálom, — mondta rá Eszter, amint visszaindultak a kastély felé.

— Hol tanultál löni.

— Nálunk Háromszéken úgy megülik a leányok a lovat, mint a huszár. Löni pedig a bátyám tanított. Izra jól lö.

— És én fegyver nélkül küldtem Kolozsvárra!...

— Ha azt hiszed, hogy annélkül elment, akkor csalódol Flóra!

— Ugyan hol kapott volna? . . .

— Vitt ő magának fegyvert.

— Talán van fegyver nálatok?

— Van apókának több darab.

— Akkor biztosítalak, hogy ő a lovat fegyver nélkül nem vezette ki az udvarról.

— És azt nem kellett erőszakkal tenni, mert apóka nem volt otthon.

— No, akkor nem is egyet vitt el, hanem kettőt. Ismerem én az Izra fegyverkedvelő természetét.

— És én otthon nem vettem volna észre a hiányt? hogy lehet az?

— De az atyád bizonyára észrevette. Csak elfeledte neked említeni a nagy zavarban.

— Meglehet, — hagyta rá Flóra. — A zavarról jut Eszter eszembe, hogy Irmáék megijedhettek a lövések miatt. Nini ott jönnek! . . .

— Honvéd! — kiáltá Eszter jó előre a jelszót.

— Honvéd! — válaszoltak vissza Bárdyék és nemsokára a kerti fák szélénél találkoztak össze.

— Miféle lövések voltak? — tudakolta Bárdy.

— Utánatok indultunk, — mondta Bárdyné.

— Megjött a virtus! — jegyezte meg Eszter Bárdy előtt.

— Az van most is, ami volt Eszter, de a lövés zajára ki kellett jöjjünk utánatok. Ki lőtt az elébb?

— Én ijesztettem reá egy ott bolygó emberre! — felelt Flóra Eszter helyett, — de a czélozásom esütőtököt mondott és az a valaki csufságra még szaladni kezdett . . .

— S a második lövés? — tudakolta Ákos ur érdeklődve.

— Éppen azt akarom mondani. A második lövést Eszter tette. Megecélozta jól, mert felbukott az illető, aztán ismét felállott, de újra elbukott és ott maradt a havon heverve.

— Közelebb akart csalni titeket! . . . — jegyezte meg Bárdyné.

— Én is azt mondtam, hogy teszi magát ravasz-ságból — mondá Eszter.

— Meglátjuk azt ott holnap is Irma! — erősíté a „flore mundra“. Megnéztem én jól a felbukását, de nem úgy dült, mintha jószántából akarna. Azután pedig erőlködött, mozgott, felállott, de visszaesett. Aztán az ilyen eselvetéshez nincsen bátorságuk a lázadóknak, tudományuk még annál is kevesebb.

Akközben visszaérkeztek a kastélyhoz.

Itt a „flore mundra“, mint a vezér elkezdte parancsoló hangon.

— Még negyedóra van, amig a tábor elindul a faluból, itt az ideje, hogy gondoskodjunk kellő védelemről! Minden harczos közöttünk biztosítsa magát!

— Mi ellen? — kérdezte Bárdy.

— A lövések, vagyis a golyók ellen!

— Azoktól csak a jó Isten oltalmazhat meg, biztosítás nincs máshol.

— És a mi törekvésünk Isten segítségével! — folytatá Flóra. — Hallod közvitéz Ákos! bemégy a fegyvertáradba és kihozol a bivalybőrös paizsok legnehezebbjéből négy darabot!

— De azokat őseimről . . .

— Semmi szó! most a „flore mundra“ a vezér. Én parancsolok! Az utódok vegyék föl az ősök fegyvereit és kövessék elődjeiket illőképpen! Előhozod a paizsokat, de megválaszd, mert a leggyöngébbet neked hagyjuk és a te bőrödöt járja át a golyó a bivalbőr helyett!

Bárdy Ákos ur meggondolkozott és úgy találta, hogy a hatalmas bivalybőrből készült ősi paizsok védelme golyó ellen nem tréfa dolog. Engedelmes-

kedett a vezérnek. Kihozta a négy leghatalmasabb bivalypaizst és megkérdezte a „flore mundrá“-tól:

— Hol foglalunk állást vezér?

— Az még a vezér titka, mit el nem árul! — volt rá a felelet. — Hanem a kicsi Ilonka alszik-e?

Bárdyné utána nézett. A kis angyal a bal-sejtelemnek legkisebb részét sem érezte. Pihent és aludott esendesen.

— Tehát megkezdjük a felvonulást! — folytatta Flóra. Eltávozásunk előtt a kastély ajtaját meg kell, hogy erősítsük. Van-e még sodrony és röppentyű Irma?

— Van.

— A kertbe le kell vinni, hogy távozásunk után fölállítsuk.

Bárdy és neje a sodrony után néztek. Eszter Flórával a fegyvereket hordották le a kertbe. Mikor a kellő előkészületekkel rendben voltak, a kastélyt körülhúzták néhány sodrony-szállal a kert felől, mely biztosította őket a meglepetéstől. A kertre nyíló ajtó elé már több sor került. Mikor a biztosítást a hátuk mögött befejezték, a falu felől moraj hallatszott.

— Milyen pontosak azok odaát! — jegyezte meg Flóra, — már jönnek. Az elindulás idejében történt.

— Isten segits! — fohászkodott Bárdy Ákos, átkarolva fiatal nejét. Aztán rövid ideig tartotta kebelén, — egy csók fejezte be a fohászt, mellyel kezdetét vette egyszersmind az ünnepélyes felvonulás.

— Áldjon meg az ég leányok! — szólt ismét a másik kettőhöz fordulva. Eddig ti biztattatok, most én bátorítalak. A jövő perczek eseményei félelmes borzalommal tölthetik el sziveiteket, de bátoritson a

szent ügy érzete a lázadó tömeggel szemben. Bámulom azt a bátorságot nálatok, mint leányoknál, mely csodával határos, de egyszersmind üdvözöllek benneteket a nagy megpróbáltatás előtt! Egyenlők vagyunk, egyenlő sors vár reánk, ha jó, ha rossz lesz, abban mind osztozkodunk. Most pedig jertek egy csókra mely köztünk, jó hazafiak között a tisztelet jele!

Előbb Esztert, azután Flórát csókolta meg.

— Flóra, hát csakugyan nem jönnek a honvédek? — kérdezte az oláh leánytól.

— Ma nem! — felelt a kérdezett határozottan, — a honvédeket mi képviseljük Eszterrel. Hanem a vezérséget kérlek hagyd reám! Nem azért, mintha parancsolás után vágyakoznám, hanem csak azért, mert az én saját fajomat mégis csak én legjobban ismerem. Beleegyeztek?

— Megteszünk vezérnek!

— Ugy hát ma én vezetlek titeket! Én az oláh legények beczézt kedvence, a „flore mundra“!

— És engedelmes alattvalóid leszünk — folytatá Bárdy. A harcban kitartunk. De most halljuk a tervet!!

— A jó hadvezér nem árulja el tervét. Hanem nektek annyit megmondhatok a jelszavamból, hogy belenyugodhattok.

— Hallom a jelszavakat!

— Előre vonulj! Jól czélozz! De a biztos védelem mögül, hogy téged ne lássanak. Akit czéloztál találj is! A kitömött honvédhez és zászlójához közel menni nem szabad! Lehetőleg guggolva a bivalybőr-paizs mögött maradj. Rohamot az ellenség teszen. Mi a hálózatiig bevárjuk és a röppentyük ropogásait megduplázzuk fegyvereinkkel. Őt fegyvernél több egyikünknel sem szabad kilőve legyen,

hanem újra töltünk. A helyet az ellenséggel szembe én jelölöm ki. Nos? Engedelmeskedtek a tervezet után?

— Éljen a „flore mundra!“ — kezdte Bárdy Ákos és a többi utánna mondta.

— Indulhatunk! — hallatszott a vezér hangja. Öt fegyvert és a paizst fölvenni! Utánnam! . . .

A többi fegyverért, meg a töltényes tarisznyákért még egyszer visszajöttek és kihordották a röppentyű-hálózat kezdetéig a fák alá.

XIII. FEJEZET.

Harcz a lázadókkal.

A faluban tíz órakor keletkezett moraj mind közelebb-közelebb hallatszott. Hogy mit éreztek négyen a kastély kertjében? . . . azt nem lehet tudni, de hallgattak és bátran, remegés nélkül várták az oláhok csorda-módon való átkelését a patakon. A vad nép valami borzalmas hangvegyületet hozott össze, mely messziről hallva már velőtrázó vala.

— Ugy vágyom eléjök rohanni, hogy már löjjem őket! — tört ki Bárdy.

— Várj! Most én parancsolok! — szólt a „flore mundra“, mialatt éles szemeivel fürkészve tekintett körül a harcztéren.

A patakon átkelők csoportjából egynehányan előre jöttek a kerti fák felé.

— Ez rossz jel! — sugá Eszter Flórának, — ugylátszik kémkedni jönnek.

— Ne remegj! — csitította a „flore mundra“ — az én dolgom, hogy mit tegyek velük.

Bárdy és Bárdyné nyugodtan, csendben várták

a vezényszót. Jó meleg ruhát öltöttek ez alkalomra valamennyien, a fázásra nem volt ok. És valami reményt nyújtó bizalom szállott szíveikbe, ha a „flore mundra“ erős termetére néztek és egyszerű, de óvatos vezényszavát hallgatták.

A patak szélétől előre jövő egynehány oláh egyenesen a kerti fák alá tartott. Elég gyorsan jöttek előre és már-már a röppentyük hálózatahoz érkeztek.

Eszter csendesen imádkozott.

Flóra suttogva, de azért hallhatóan beszélt.

— Ott megálljatok! — szólt, mintha csak a közeledőknek parancsolna és a jövők, mintha engedelmeskednének: megállottak.

Beszélgettek, körültekintgettek, de nem folytatták tovább az elővonulást, hanem visszaindultak a tábor felé.

— Mitsem vesznek észre! — beszélt tovább a „flore mundra“. Nem merészkednek ellenem tenni, mintha tudnák, hogy én parancsolok itt.

Amint a körültekintők visszaérkeztek a táborhoz, ott rendezni kezdték az előrevonulást. Elszéledtek hosszan. Ugy látszik, hogy a kert felől félkörbe kerítik be a kastély épületét és a kerti fák alatt támadnak. Egyes alakokat még nem lehetett kivenni a hóvilágnál, de a tömeg mozdulatai igen jól látszottak, ahol elsötétítették a fehér havat. A főbb emberek a középen tartottak a csoport zömével és közvetlen a fák előtt ismét megállottak.

A parancs-kiosztás hangosan ment odaát és Bárdyék a legkisebb szóig mindent hallottak.

— Rend legyen! Fegyver a kézbe! A létrások a mászók előre! Zapiska!!

— Parancsol báró?

— Tied a malomfelőli oldal! Érted?

— Értem báró.

— Morkán!!

— Itt vagyok báró.

— Te a Maros felől jössz fel az ablakokra, hanem a fegyveredre vigyázz!

— Ugy lesz báró!

— Indulás a kastély alá! — hallatszott az általános vezényszó.

A tömeg nem tudta fékezni tovább a száját. Erre elordította az egyik:

— Sze treászke Janku! Sze treászke báró lui nosztru! (Éljen Janku! Éljen a mi bárónk!)

A tömeg utánna ordítva rohamra indult. Valami borzalmas vadsággal tették ezt a rohamot, melybe nemsokára beleropogott a röppentyük sortüze.

A fák közé felhuzott sodronyhálózattól sokan felbuktak és erre a Bárdyné által készített és a fákon elhelyezett röppentyük ropogva szaladtak szembe a támadókkal.

— Jól czélozz! Tüzet!! — vezényelt a „flore munda” ideát s a röppentyük ropogását fegyverdurranásokkal, meg golyósüvitésekkel is megtoldották.

— Czélozz! Tüzet! — ismétlé Flóra s ujra négy lövés dördült el egyszerre.

A lázadók táborából földetrázó ordítás hallatszott a lövések után és eszeveszetten kezdettek szaladni visszafelé.

Meg sem állottak, amig a patak széléhez nem érkeztek. Ott is csak azért, mert a hidegvizbe beleugrálni félték.

A bárónak szolított vezér itt leszidta őket alaposan, akik megszaladtak a semmitől. Előhívatta a vezéreit és ujra szervezte a hadát. Csupán a fegy-

vereseket választotta ki és azokkal újra rohamra indult.

Legelől az oláh vezér jött, egy szálas, magas alak, mely kivállott a többi közül.

A „flore mundra“ újra tölteté a kilőtt fegyvereket és meghagyta, hogy az oláh vezért ezélozni nem szabad! Mikor azokat az elébbi csatahelyhez közeledni látta, újra hallatta csendes, de érthető vezényszavát:

— Féltérdre ereszkedni a paizs mögé! Minden töltött fegyver jobbfelől a láb mellett! Amit kilövíünk az balról kerül a lábunk mellé! Jó ezélzás!! A vezért nem bántjuk! . . .

A másodszor közeledő lázadók csak 50—60-an lehettek, de fegyverrel valamennyi. Már beérkeztek a fák közé, hanem ott az elsőknél már nem vala háló, mert az első ropogásnál elszakították.

Az oláhok vezére a fegyverét magasan tartva vizsgálozni kezdett, széttekintett a fák alatt, hogy merre az ellenség?

Egyszerre balra indult.

— Ott, ott! mondogatá halkan Flóra, — ott a zászlós vitéz, azt lödd le. Jól puffants reá! . . .

— Fegyvert fel! — kiáltott hátra az oláhok bárója! és harsány hangon ordította a tüzelést.

A sorbaállított oláhok kitünően tüzeltek, de nem előre, ahol Bárdyék a paizsok mögött rejtöztek, hanem balra tölük, ahol a kitömött honvédvitéz állott a guzsalyon.

Flóra már aggódott a röppentyüdrótok végett, mert az oláhok nem jöttek közelebb és e miatt elmaradt a ropogás. Hanem ezen is segített az ellenség egy alantjáró, eltévedt golyója, mely vaktában elszakított egy sodrony-szálat a támadók előtt és

sortüzet zuditott reájuk. Több, mint tíz repülő tűz-kigyó csapott az oláh csapatra.

Flóra minden alkalmat felhasznált. Amint egy sodronyszál szakadt és a röppentyük ropogni kezdettek, oly nyugodtan vezényelte a tüzet, mintha gyerekjáték lenne.

Az oláh vezér neki bősztülve előre akart rohanni és neki rontott a sodrony-hálóknak. A „flure mundra“ ötször vezényelt tüzet.

Mikor az oláh báró a hatodik, vagy hetedik sorhoz ért, a drótba hirtelen beleakadt a lába s elesett . . .

A „flure mundra“ megrezzent és gyöngé, visszafojtott sikoltást hallatott:

— Az atyám! . . .

A másik pillanatban már bosszusan ugrott fel az oláh vezér. Nem történt semmi baja, csak elesett. A röppentyük fénye megvilágította arcát. Tul akarta ordítani a ropgó sortüz lármáját.

Vállához szoritotta fegyverét, hogy az előtte alig negyven lépésnyire álló honvéd-zászlóst lelőjje, aki a sortüzelés után is ott állott rendithetetlenül, mintha csak gunyolná az erőlködőket.

Az oláh vezér fegyvere nagyot roppant, de a honvéd vitéz meg sem rázkodott. Csupán a zászlója lendült meg a golyó szelétől. Az oláh vezér kitarthatóan viseli tisztjét. Ujra töltet és lövet a fák közé. Minden újabb röppentyű-sodronynál elbukik egyszer, miáltal sortüzet zudit csapatjára.

Amint erőlködve közeledik, mindig dühösebb, bosszúsabb lesz. Végre a hatodik lövés után puska-tusával rohan a zászlótartóra, de rohanása közben egy tűz-kigyó elsurran sapkája mellett és meggyújtja a bárányszőrét ott a füle mellett. A sapka lángot

vet. Hárhulla káromkodva üti földhöz fejfedőjét, de ez sem tartja vissza!

Rohan a zászlótartó honvédre. A lázadók remülve nézik küzködését s már-már futóféliben vannak a reájuk zuduló röppentyük és tüzkigyók égető tüze miatt.

El is szaladnának, de a vezért nem akarják ott hagyni. A tudásvágy tartja még ott, hogy vajjon mi lesz? . . .

A vezér orditva rohan előre, sértetlenül van ő maga, pedig mellőle hullottak el szép számmal.

Még csak egy ugrás választja el céljától, aztán leüti a zászlóst.

A „flora mundra“ csak másodszor vezényel tüzet. A röppentyük zajával egyszerre ropogtak ideát a fegyverek, nehogy az oldalról való lövöldözést észrevegyék az oláhok és arra is forduljanak.

Flóra a vezérre célzott a másodiknál, de aztán megváltoztatta az irányt. A csoportba lőtt.

— Mit akarsz? — kérdezte Eszter, amint látta a „flora mundra“ céllozgatását.

— Kilőni a vezér kezéből a fegyvert.

— Hagyd, hadd pusztuljon az a honvéd — nyugtatta meg Eszter.

— Meghalsz!! — orditja az oláh vezér, de újra elbukik.

A ropogások ismétlődnek. Röppentyük szelik át a levegőt. Még tart az erős sortűz, mikor az oláh báró fölugrik és végre célzott ér. Puskatusájával leüti a kitömött honvédruhát.

— Cél! Tűz! — vezényel Flóra a tömeg felé tartva fegyveresövét, azonban szemeivel mégis a küzködő oláh vezért nézi, aki majdnem husz lépéssel elébb van, bennebb hatolt, mint a csapatja.

A „flore mundra“ egyik fegyvert a másik után löveti ki, nem tartva be a rendet, hogy csak ötöt kell kilőnni.

Már a kilenczediknél vannak.

Az oláh vezér diadalmámorában ordítva öleli át a földre esapott honvédet s mint egy örült visszafelé kezd szaladni vele.

A zászló azonban ott marad a fa ágaihoz erősítve, mit a tűzbe jött hős talán nem vett észre.

„Ordítva öleli és viszi a honvédet.“

A vezér után a tábor is szaladásnak indult. Ott szaladtak vissza Bárdyék előtt egy kődobásnyira.

Flóra tizedikszere vezényeli a tüzet. Majd az előtte elvonuló legközelebbi sodronyszálat rugja meg, mely úgy kezdi szórni röppentyűit, mintha egy ezred tűzérség löne.

A levegőben folszaladnak a röppentyűk és hulló tüzeső alakjában esnek vissza az elvonuló lázadók fejére.

A „flore mundra“ fölhasználja az alkalmat. Olyan vezér ő, aki kiaknázza a kedvező pillanatokat. A karabinokkal és pisztolyokkal is lövet a közelükben elfutó ellenségre, míg végre ki nem fogy minden lövésből.

Közbe pedig elszakít egy-egy sodrony-hálót a leghátsók és legerősebbek közül. Ez a csatazaj rémületes volt.

Már tudja a vezér, hogy kevés röppentyű-hálózat van épen, de azért csak tovább szakgatja azokat. Majd szoknyája alól egy trombitát akaszt le és átadja Eszternek.

— Fújjad a rohamot!

A trombita messze hallatszó hangját a következő percekben elnémitotta a lövések lármája. Flóra neki tüzülve rendre szakgatta a sodronyokat, míg csak egyet talált. A ropogás zaja iszonyu volt.

Később takarodót fuvatott Eszterrel. De ezt már igen messziről hallhatták az oláhok. Azonban azt beszéltek egymás között, hogy ideát legkevesebb ezer katona védte a kastélyt!

Pedig csak a Bárdyné röppentyűi voltak . . .

Lefuvatás után csakhamar letette a vezérséget a szép román leány.

— A fiastyuk magasan jár az égen — szólt Bárdyékhoz — itt az éjfé!l, nekem otthon kell lennem. Átruházom a vezérséget Eszterre.

— Köszönöm édes Flóra! most már könnyű vezérnek lenni!

— Nekem van okom a hálálkodásra Eszter! Te nem engedted, hogy atyámra, a vezérre czélozzak balga módon, hogy a fegyverét kilőjjem a kezéből. Ha a golyó eltévedt volna! . . .

Bárdy és Bárdyné elesodálkoztak. Tehát az a

vakmerő vezér, kit bárónak hívtak az alattvalói: Hárhulla Péter! . . . a földön esuszó jobbágy?! . . . az alázatos bíró?! . . .

A csata színhelye felől nyögések, jajgatások hallatszottak. És Flóra nem engedte oda közel az ápolni akaró Esztert és Irmát.

— Nálam van az engedély-levél, mely arról szól, hogy a honvéd-ezredes megengedi a sebesülteket a csatatérről elvinni.

A fővezér aztán letette tisztjét az Eszter kezébe. Összeecsókolózott három közvitézével és azt ajánlotta, hogy Eszteren kívül pihenjenek le. Nincs mitől tartani. A kastélyt az éjjel meg nem támadják a megremült oláhok.

„Flore mundra“ a vezér távozott.

Azután Bárdyék behordották és ott újra töltötték a fegyvereket. A kastély meg volt mentve. A lázadók meg voltak verve és mindezek daczára nem sebesültek meg.

Eszter a kastély körüli sodronyokat nem engedte elszakítani reggel előtt. Az jó szolgálatot tesz az örködésnél és megkönnyíti a figyelést.

Bárdy és Bárdyné hiába óhajtottak a nagy fáradalom után pihenni. Minduntalan felriadtak álmaikból. Eszter pedig reggelig tartotta az örködést felettük.

XIV. FEJEZET.

Szomorú hírek.

Hárhulla Péter az oláh báró átgázolt a patak hideg vizén, a partokat diszitó jégkérgek betörték lábai alatt és csak azután tért magához, mikor a hideg, mondhatni fagyos víz lehűtötte forróságát.

Méginkább lehült, mikor ragadmányát közelebből megvizsgálta.

— Egy csepü-ember! — kiáltott fel bosszuságában és vicsorgatta fogait.

A körülállók, minden szomorúságuk, levertségük daczára elmosolyodtak, hanem a szájukat eltakarták az oláh báró előtt. Bizony furesa dolog vala egy csepü-ember! . . .

A kastély felől áthallatszott a trombita hangja. Takarodót fújtak. Az oláh báró meggyújtotta a csepüt és elégette ott a falu előtt, hanem a honvédruhát magával vitte. A falun kívül rendbe szedték a futókat. Alvezérei siralmas arcot mutattak a megszámlálás után. Sokan estek el a harcban . . . Tízennyolcz emberük hiányzott!

A faluból szembe jöttek a siránczó, jajgató asszonyok, leányok. Szomoruan fogadták a lázadókat, mert a rossz hír hamarabb szárnyalt előre, mint a vert sereg.

Az utcákon jajveszékelő oláh asszonyok, siró gyermekek futkostak ide-tova. A hidegtől is reszketve, rémületes volt hallani kiabálásukat. Az elmaradottaknak neveit kiabálták széltében-hosszában.

Mikor a kétségbeesés a tetőpontjára hágott, akkor érkezett meg a „flore mundra“ a leégett malom felől.

— Ne jajgassatok! — biztatta őket, — hazahozhatjuk az elesetteket. Itt van az engedély a kebelemben a honvéd-ezredestől!

Még csak ez volt az igazi szomorú örömhír. Valamennyien egyszerre akartak a csatatérre rohanni.

— Megálljatok! Mert meglőnek! Hova rohantok megint eszeveszetten? Csak hat ember mehet át egyszerre a csatatérre. Azoknak sem szabad fegy-

vert vinni, csak lepedőket, amelyben elhozzák az elesetteket. A patakon túl hangosan beszélni nem szabad, és ha hatnál több megyen, azt lelövik!!

Igy maradtak vissza a futó sirlamasok. Később hat erős embert Flóra választott ki. Azok fehér lepedőket vittek a kezeikben, lobogtatva a béke jeléül. A harcztéren elébb a jajgató sebesülteket szedték össze. Egy deszkapallót alkalmaztak közbe a patakon át és úgy hordozták haza sebesülteiket, halottaikat.

Reggel négy órakor minden részletet tudtak a lázadók.

Volt tizenhárom halottjuk. Öt súlyosan sebesült. Akik csak könnyű és viselhető sebet kaptak, azok eltagadták a szégyen miatt. Otthon gyógyították, titkolt fájdalmaikat.

A kastélybeliek között nem sok baj volt. Mikor a „flore mundra“ szemlét tartott a csapatja fölött, mindössze három golyót találtak az ősi bivalybőrpaiszokba furódva és mondhatni azok is csak eltévedt golyók valának. Ezen az eredménytelenségen nem lehet csodálkozni és okát nem abban kereshetjük, hogy az oláhok talán rosszul lőttek volna, hanem abban, hogy oldalra nem lőttek, hanem előre a honvédszászlós felé. A kastélybeliek valamennyi lövésüket a röppentyük esattogásának pokoli lármája közben tették meg, ami által figyelmen kívül maradtak és a komoly támadástól megmenekültek a „flore mundra“ egyszerű furfangja által. Így történt az, hogy Bárdyéknak a legkisebb sérülésük sem esett, míg az ellenségben a legnyugodtabb ezélozással hetven lövés pusztított és olyan közletről, hogy a golyó eltévedése mondhatni ki volt zárva.

A „flore mundra“ jó gondját viselte vitézeinek...

— — — — —

Viradatkor még egy szomorú-örömhír érkezett Kis-Székelyre. Három oláh legény hozta a hírt a havasok felől. Mikor beértek a faluba, száguldozva mentek fel az utcákon a pópa lakására. Ott leszállottak törpe mokány lovaikról. A falu népe kíváncsian tódult a templom felé utánnuk, hogy valami jó hírt halljanak az érkezőktől.

Hárhulla Pétert nyomban hívatta a pópa. Az éjjeli harcztól bágyadtan, de azonnal indult a hívásra Hárhulla. Flóra pedig nem maradt el az apjától. Mindenütt nyomában járt az éjszakai hazatérése óta és szüntelen vigasztalta a bosszus vezért.

Most mikor az apját bekísérte a pópa udvarára a szép „flore mundra“ és meglátta a három havasi mokány lovat; hát ő is elsápadt.

Az atyja előtte lépdelt s nem vette észre a leányán történt változást. Ez volt a szerencséje, különben lehetetlen, hogy fölne fedezte volna ijedelmét.

A mokány lovakról borzasztó sejtelem szállott a szép oláh leány szívébe és amint beléptek a pópához, azonnal megvalósult annak igazsága is, hogy az ijedelem, a félés nem volt hiábavaló. A három havasi oláh legény, vagyis mócz-legény, ahogy őket nevezik, üdvözölték az oláh bárót. Egyik előállott szószólónak:

— Üdvözlünk domnule báró, a mi nagy vezérünk, Jankunak, a havasok királyának nevében, aki már az este messziről gyönyörködve nézte a neki előre meggyújtott fényes világítást. (A világítás alatt a kastélyt értette, de csak a malomház égett valójában.) Előre küldött minket hadai éléről és tudat domnule báró, hogy ma este személyesen

teszi látogatását. A Maroson innen azonban, ha teendője nem akadna, akkor átkel a folyón.

— Áldás királyunknak! Béke nektek! — válaszolt Hárhulla Péter az oláh báró. — Visszatértek ma hozzá?

— Itt bevárjuk — felelt az oláh ifju.

— Ugy válaszomat neki mondom el. Munkánk akad ott is, de áldás nevére! éppen jókor jön. Ma legyetek az én vendégeim!

A szóvivő ifju szép szavakban köszönte meg és elfogadták az oláh ifjak a meghívást. Ez kitüntetés volt az oláh báró részéről. Oldaltekintettel pedig oda pislogtak a szép „flore mundra“ el-el halványuló, meg újra kigyuladó arczára.

Flóra most nem tettetésből, de valójában rosszul volt. Arczán meglátszott a betegség, a fájdalom, mikor oda szólott atyjához.

— Apóka szívem! vezess háza! . . .

— Mi az? . . . Mi bajod gyémántom? . . .

— Szédülök apókám! . . .

Hárhulla gyöngéden karolta át kedvencz gyermekét. És az az erős ember reszketett.

— Drágám te . . .

— Pihenni vágyom apóka . . .

Hárhulla haza vezette leányát. A három mőczlegény követte az oláh bárót.

A szédülést nagy forróság követte félóra mulva s az atya nem tudta mit tegyen gyermekével. Azután elszunnyadt rövid időre és mikor fölébredt még rosszabbul volt, de azért felelt az apja kérdéseire.

— Mondd mit tegyek? . . . Mithozzak neked? . . . Amit kívánsz mindent megteszek neked! — beszélt az oláh bíró.

Flóra oda tekintett lázas szemeivel.

— Te vagy itt apóka?

— Én drágám . . .

— Nem keresett valaki? . . .

Hárhulla Péter nem tudta mit feleljen.

— Nem, . . . azaz hát, hogy ki kereshetett volna gyémántom? . . .

— Senki . . . senki — mondogatta a leány. Hát hoztak-e orvosságot? . . .

— Nem, de hozatok drágám.

— Te nem tudod apóka . . .

— Mit nem tudok gyémántom?

— Azt, hogy honnan kell nekem orvosság . . .

— Honnan édes gyöngyöm?

A beteg elhallgatott. Nem mondta meg mindjárt, hogy honnan kell neki orvosság. Bágyadt szemeit atyja felé fordítá és reá nézett fájdalmasan. Oh, hogy vonaglott a halovány arcz. Eltűnt róla minden szépség, minden élet és Hárhulla Péternek, az erős embernek kicsordultak a könnyei. Elfordult az ágytól. Nem mert reá nézni beteg gyermekére, a falu gyönyörűségére a „flore mundrára“ . . .

— Honnan hozassak orvosságot édes gyermekem? . . . hát miért nem mondd?

— Esztertől! — szólt nagykesőre a beteg.

— Ki az az Eszter gyémántom.

— Nem tudod apókám? . . .

— Vagy igen! — felelt a kétségbeeső atya és inkább reá hagyta, hogy tudja.

— Tőle hozass, Esztertől! . . .

— Hol lakik? . . . kérdezte Hárhulla.

— Te azt sem tudod! hát a malomházba! . . .

Az atya félrefordult és letörülte könnyeit, azt gondolta, hogy a leánya félrebeszél.

— Tőle hozass apóka . . . Onnan hozass . . . Ő adni fog, csak üzend meg, hogy nekem kell, a „flore mundrának“ . . .

A beteg elhallgatott, de látta, hogy az apja még mindig mellette áll.

Hát mégsem küldesz orvosságért? . . . — kérdezte fájdalmasan.

— Gyémántom, a malomház leégett. Hiszen te is láttad . . .

— Leégett? . . . csodálkozott a beteg.

— Tegnap este égett le gyémántom . . .

— Az nem baj! . . . Akkor küldjél el Irmához apóka. Ott lesz Eszter is! . . .

— Hát Irma hol lakik? . . . kérdezte az oláh bíró, aki nem tudta Bárdyné keresztnévét, — én mindjárt futok oda gyémántom!

— S te azt sem tudod, apóka? . . .

Hárhulla tagadólag rázta fejét.

— Nem én! . . .

— Tul a malmon . . . arra . . . arra . . . inté a beteg, aztán leejtette karját.

— Ott a Maros foly, gyémántom.

— Talán árviz van? . . .

— Nincs édesem . . .

— Akkor ott nem lehet még viz. Ott a kastély kell legyen . . . Vagy talán az is leégett? . . .

— Oda nem lehet menni a víztől, édesem.

— Ugy? . . . hát mégis árviz van . . . különben el lehet menni a kastélyba víz nélkül . . . No, de az nekem mindegy! . . . beszélt a beteg tovább, csak azt mondd meg apókám, hogy te szeretsz-e engem?

— Hogyne szeretnélek gyémántom! mindenem! Miért kérdezel ilyet?! . . .

— Mert ha szeretsz még, akkor tűzön-vizen hozass nekem orvosságot! . . . Van ott ezerféle jó fü, én tudom, hogy van. Én inkább leirom neked a nevét, hogy el ne felejtsd, mert csak magyarul tudja meg Eszter, másképp nem érti . . . de te nem hozatod el! . . .

Hárhulla Péternek ezek valának a legszomorubb percei. Ott feküdt betegen életének minden remény-sége, a vidék legszebb rózsája és az olyat kívánt tőle, amire képtelen . . . Az ellenségétől, akit elhatározott megöletni, attól kívánt orvosságot . . . Oda nem mehet el . . . Nem . . . azt nem teheti Hárhulla Péter! . . .

— Óh, apóka! — hánykolódott a beteg, — hát te sem szeretsz? . . . Ugy látom meghalhatok tőled! panaszkolta Flóra keservesen és befordult a fal felé.

Az oláh báró fel és alá járt a szobában. Hosszu haját tépte keservében. Tehetetlen volt.

Rövid idő mulva ismét előre fordult a beteg, hogy láthassa Hárhulla Péter azt a vonagló arcot.

— Hát mégsem mentél el apókám? . . . Oh, Istenem! . . . Te se mégy orvosságért, pedig hogy fáj nekem?! . . . Mindenem fáj! . . .

Hárhulla már nem birta tovább. Oda huzott egy széket az ágyhoz és tintát, meg tollat vitt oda, hogy papírra írja a beteg amit kíván.

— Ird le, hogy mi kell, drágám! . . .

— Te nem akarod elvinni apóka!?

— Elküldöm drágám . . .

— De azt nem ismerik, mint téged. Nem adnak neki orvosságot . . . Oh, Istenem, te nem akarod elhozni! . . .

— Gyorsabban jár a legény, gyémántkövem. Annak könnyebb a lába, tud futni.

— Jó, nyugodott bele végre a beteg, hívd be azt a legényt, majd megmondom én, hogy mit mondjon a czédula mellé . . .

Az oláh báró kezeit tördelte, majd behívta a Janku egyik előreküldött legényét a három közül. Vagy hazudnak és máshonnan hozat orvosságot, vagy legyen ami lesz, különben meghasad a szíve egyetlen gyermekéért.

— Téged nem ismerlek! — kezdte e leány a mócz legénynek mondani.

— Az nem baj!

— Nem baj. Ide leirom a nevét a gyógyfünek és leírta a székfűvirág nevét oláhhul is, magyarul is, aztán megmagyarázta a legénynek, hogy miféle. Azt is megírta oláhhul, hogy nagyon beteg, hát jöjjön el hozzá az az Eszter. Végül alája írta a nevét, mit a falusiaktól kapott: „Flore mundra“.

— Olvasd el! — biztatta a mócz legényt, de az nem tudott olvasni. Majd az apókát kérte meg, hogy elolvassa neki.

Hárhulla Péter elolvasta a kis levélkét. Mikor a végén volt, a beteg megdicsérte.

— Ez így éppen jól van. Ha nem akarnak beengedni, kiáltsd a nevemet, tudom beenged Eszter tégedet.

— Értem.

— Ott kérdezd meg bátran, hogy melyik a malmos Eszter? Nem felejtet el? . . .

— Nem én!

— Elmegy a kastélyba? . . .

— El én!

— Ugy áldjon az Isten? . . .

— Ugy segítsen az Isten! — mondotta reá komoly fogadkozását a legény.

— A leégett malomnál találsz egy boronát pallónak a patakra. Azon menj keresztül. De siess! hamar járt! . . . Oh, Istenem! Istenem! — sóhajtott a beteg leány és visszavágta fejét a párnái közé.

Hárhulla Péter kikísérte a legényt az eresz alá.

— Mit teszel most?! Miért esküdtél meg a lázas beteg előtt!?

— Elviszem a czéduláját . . .

— De hová? azt nem kérdezed?

— Megvan az a malom?

— Leégett, tegnap este gyújtottuk fel. A hamuját megtalálod.

— A kastély is? . . . tudakolta szomorkodva a mócz legény.

— Az megvan, de tegnap éjjel visszavertek onnan az ott tanyázó honvédek.

— Akkor elmegyek.

— Miért esküdtél meg, te szerencsétlen, agyonlőnek, amint meglátnak! Tegnap tizenhárom halottunk volt a harez után! . . .

— Mégis elmegyek én!!

— Ne légy gyerek! Egy betegért, aki félre beszél? . . .

— Eskümet birja, amig él és nekem menni kell, ha nyomban levágják is a fejemet! — szólt határozottan az ifju.

— Nem tudlak lebeszélni!?

— Ne is próbáld domnule báró. Jer mutasd meg az utat.

— A malomig elkísérlek, ha már csakugyan szándékos megöletni magadot. Onnan a kastély nincsen messze, aztán az Isten legyen neked irgalmas! . . .

Eljött a mócz legénnyel a leégett malomig. Megmutatta a kastélyt a fák között és visszajött

onnan Hárhulla Péter. A mócz legény átment egy borona segélyével a patakon.

A visszatérő Hárhulla még nagyobb kinok között találta gyermekét, akinek mindenik siettető szava csak a szívét szurta az atyának.

A czédulát vivő mócz legény hamar átlépdelt a kastély kertjén. Aztán ott volt nemsokára a kastély kertrenyiló ajtója előtt.

Ez tíz órakor történt délelőtt.

Éppen Bárdy sétált ott fegyverrel az oldalán. Látva, hogy a paraszt legénynek botnál egyéb nincs a kezében, egész közel hagyta jönni.

A mócz legény már, amint megpillantotta, leemelte kalapját nagy alázatosan.

Mikor tíz lépésnyire volt, megállott és a malmos Eszter felől kérdezősködött, a kis levelet mutatva.

— Talán ismered? — tudakolta Bárdy.

— Nem, domnule — felelt a legény — hanem egy sietős írást hoztam. A „flore mundra“ küldi, aki igen-igen beteg.

— Te nem erről a vidékről való vagy! — jegyezte meg Bárdy és elrejté megdöbbenését a Flóráról halott szomoru hír felett.

— Nem domnule.

— Hová való vagy?

— Várj, domnule, megmondom, ha felakasztotok is, de előbb ezt a levelet át kell adnom a malmos Eszternek, mert megesküdtem rá. Nehéz esküvel fogadtam meg ezt a beteg előtt.

Bárdy kezdette sejteni a szomoru valót! . . .

— Eszter! jöjj ki egy szóra! — szólt be az ablakot megkopogtatva fegyverével.

A székely leány kijött az ajtóba.

— Mit akarsz mondani, Ákos?

- Nem én, ez az oláh legény keres.
- Mit akar?
- Egy irást hozott Flórától, aki nagyon beteg.
- Szegény Flórám! — sóhajtott Eszter sajnálkozva.

Aztán a legényhez lépett, aki még mindig néhány lépésnyi távolban maradt.

„A „flore munda“ küldi . . .“

— Add ide jó legény és átvette a mócz ifjútól a kis papirdarabot.

Aztán alig pillantott reá, odafordult Bárdyhoz.

— Hiszen oláhul irta! Én pedig alig tudok valamit ezen a nyelven kifejezni. Olvasni sohasem próbáltam.

Bárdy ajánlkozott az elolvasásra. Elolvasta a levelet és Eszternek könnyekkel teltek meg a szemei. Mikor Bárdy befejezte a levélolvasást, a további

magyarázatért a legényhez fordult Eszter, úgy törve az oláh szavakat, amint csak tudta.

— Mit mondott még neked a beteg? — kérdezte a mócz legénytől.

— Ugy mondotta, hogy a malmos Eszternek adjam a kezébe. Ő tud orvosságot. Aztán sirt, jajgatott.

— Kedves Flórám! . . . sóhajtott Eszter.

— Nincsen mellette ápoló kéz, senki.

— Én veled megyek a beteghez.

— A bizony igen jó lesz, mert emlegette, hogy a malmos Eszter elhozza az orvosságot.

— Te nem fogsz-e bántani? — kérdezte Eszter jól a szemei közé tekintve a legénynek.

— Ott azzal ijesztettek, hogy engemet itt fognak a katonák főbelőni, de megesküdtem a betegnek, hogy elhozom a levelet, hát eljöttem a vesztőhelyre . . .

— Itt nem lesz bántódásod, hanem ott felelsz-e érettem?

— Ma estig ott maradhatsz. Nem lesz bajod, mert ügyelek reád, biztatta a mócz legény.

— És ha tovább kell maradnom a betegnél? . . .

— Én tovább lehet, hogy nem maradhatok Kis-Székelyen.

— Miért?

— Nem oda tartozom.

— Hát hovávaló vagy?

— A Janku táborából jöttem előre jelenteni, hogy megérkezik ma este a havasok királya. De most már siessünk, nehogy itt találjon vagy egy magyar katona, mert akkor csakugyan betelik, amit jövendöltek. Főbelőnek, hogy sohasem megyek haza többé, mert ezt már az oláh báró megmondotta . . .

— Ha nagyon félsz, csak menj előre a malompallóig, ott várj meg engem!

— De biztosan jöjj malmos Eszter! — kérte a mőcz legény.

Eszter még egyszer megigérte és az oláh ifju serényen távozott a veszélyes helyről.

Amint az ajtón beléptek Bárdy felsóhajtott:

— Mi lesz belőlünk? . . . Mi lesz a családomból? . . .

— Nem kell csüggedni Ákos, — biztatta Eszter, van még másfél hordó puskaaporunk a harezra.

— Nem tudod mit beszélsz, Eszter!

— De tenni tudom mit tegyünk.

— És a nagy tábor? a Janku tábora? . . .

— Arról még van időnk gondolkozni estig. Most készülök Flórához.

Bárdyné mindent hallott, de nem mert fölajdulni keservében. A tulsó szobában játszadozott leánykája és az ártatlan gyermeket nem akarta rémiteni. Egy-két könnyesepp lecsordult arczán, de sietett letörülni, nehogy meglássa a gyerek.

Eszter föl kérte, hogy segítsen gyorsan elkészülni neki a látogatásra.

— Először is édes Irma adj egy palaczk ó-bort. Én boreczetet töltök egy másik üvegbe. Van mandulád, kedvesem?

— A kamrában találsz.

— Ott a gyógyfüvekből is szedek össze. A tollkésedet ne feledd átadni édes Irma. Lehet, hogy eret kell vágjni rajta. Vértolulása lehet.

A kamrában Eszter föl pakolt. Sok mindent kellett vinnie, tehát egy átalvető tarisznyába rakta be s harmincz perez mulva már utban volt a leégett malomház helye felé.

Ott várakozott rá a tulsó parton a mócz legény, de Eszter átkiáltott hozzá:

— Jer! jer! segits, ha legény vagy!

A mócz legény ugrándozott jókedvében és úgy szaladt a leány elé. Eszter az ifju vállaira tette az átalvetőt, hadd czipelje. Azután elővonta felső szoknyája alól a kétesövü karabint és megmutatta az oláh legénynek.

— Én hozzátok megyek, de aki bántani merne azonnal lelövöm! Még téged is, ha nem viselkedel tisztességesen!

A legény megrázkódott e szavakra.

— Te olyan szép vagy, mint a „fiore mundra“, s mégis veszedelmes. Tudsz löni legalább?

— Majd meglátod, ha szükség lesz. Most pedig beszéljünk Flóráról. Mikor lett beteg a szép leány?

— Ott lett beteg a pópánál. Éppen akkor, amikor a Janku királyunkról elmondottam a hirt a domnu bárónak.

— Siess! lépjél nagyobbakat! — biztatta Eszter a legényt. Még ebédre ott akarok lenni Flóránál.

A legény vállain emelte az átalvető tarisznját és Eszter többet nem kérdezett az oláh táborról. Ebéd előtt elég volt ennyi a rémhírből. Majd, ha ott lesz a „fiore mundra“ mellett: ő többet fog mondani, sőt a menekülésről is gondoskodik bizonyosan a jó leány, a szövetséges társ.

XV. FEJEZET.

A beteg.

Hárhulla Péternek nehéz perezek voltak azok, míg az orvosságot várta, mert valójában nem remélt. El sem képzelhette, hogy az ő leányának betegségében való félrebeszélésére akadjon magyar leány, aki átjön az oláh lázadás fészkébe. Az oláh báró nem találta helyét. Járkált, de nem merte egyedül hagyni kedves betegjét. Homlokán nehéz gyöngyök mutatkoztak, aztán ha betegjére pillantott, a könnyei is megereedtek, de elfordult, hogy ne lássa a kedves, az egyetlen gyermeke.

A pópát is el akarta hivatni vigasztalónak, hanem a beteg nyugtalanul fogadta az említését. Azt mondta a szép „flore mundra“, hogy elkergeti a szent embert.

Százsor nézett ki az ablakon a kastély felé, ezerszer gondolta el, hogy azalatt küldöttjét, a mócz legényt főbelőtték, vagy keresztül szurták, s még ami ezeknél is hamarabb megtörténhetett: fölakasztották nagy sebessen. És mégis várja, mert kétségbeesésében, tehetetlenségében nem tudott mást az oláh báró.

Mikor végre az ablakából megpillantotta a közeledő Esztert és a mócz legényt, nem tudta a reszkető apa, hogy miként adja tudtára beteg gyermekének. Oda fordult a beteg felé és arcza megvidult, megelkomolyodott egymásután egy nehányszor s mielőtt szólhatott volna, a beteg kitalálta.

— Jönnék! . . . Ő is jön! . . . Ugy-e apóka, hozzák már az orvosságot nekem? . . .

— Igen drága angyalom!

— Ki hozza? Te hallgatsz apóka?!

— Akit küldöttünk, édesem.
 — Más valaki nem jön? . . .
 — Nem, — szólt Hárhulla és eltagadta, hogy a székeley leány is jön, nehogy a betegje kiugorjon az ágyból.

— Csak az orvosságot küldi?! . . . beszélt magában a „flore mundra“. Hát ő mért nem jön? . . .

— Nem tudom, drága gyermekem . . .
 — Apóka, nem te üzented, hogy ne jöjjön?! . . .
 — Ismét engem vádolsz, drágám? . . . minde-nem? . . . Csak nem gondolod, hogy ellened teszek valamit? . . .

— Nem. Nem apóka, mert te szeretsz engemet. De valaminek lenni kell itt, különben Eszter eljött volna. Ő nem marad el tőlem . . . Nem lehet, hogy elmaradjon, ha otthon van.

— Hogy bízol benne gyermekem?! . . .
 — Benne lehet bizni! . . .
 — Régen ismered?
 — Nyolez hete. Csak nyolez hete, -de nagyon jól ismerem Hallod?

— Mit édesem?
 — Ez az ő hangja! Itt van! Mégis eljött, hiába tagadod, apókám! . . .

— De azért csak maradj csendesen gyermekem. Nehogy felkelj; . . .

Az ajtón csakugyan Eszter lépett be. Nyomába jött utánna a fölpakolt mócz legény, hozva a telera-kott átalvető tarisznját.

A székeley leányon borzongás futott végig, mi-kor közletről meglátta Hárhulla Pétert, aki az ő édes apjának gyilkossa volt. De elég ereje vala eltitkolni érzelmeit.

Odarohant a beteg ágyához. Megölelték, meg-

csókolták egymást a szövetségeseik, aztán kérdezgette a székelly leány:

— Hol fáj édesem? . . .

— A fejem, a lábam . . . mindenem fáj, Eszter.

— De mégis hol fáj leginkább?

— A forróság, a láz, amely mulni nem akar.

Olyan szomjas vagyok és apóka nem akar vizet adni, csak kanállal, csak kicsit . . .

— Mit ittál eddig?

„Hol fáj édesem? . . .“

— Vizet, de keveset.

— Elég rossz. Még azt fekszed meg.

— De ha szomjaztam és szomjazom még most is?! . . .

— Hoztam én neked édesem. Itt van az átalvetőben a jó, édes mandulatej. Ezt törött mandulából készítettem neked.

Elővette a tejszínű italt az üveggel.

Előbb ő ivott belőle, mert így szokás az betegnél, hogy lássa az orvosság használatát s ne undo-

rodjon tőle. Amint megízlelte a székely leány, átnyujtotta Flórának.

— Igyál édesem. Izleld meg, hogy milyen jó ize van!

A beteg hosszan ivott a különben is kellemes ízű mandulatejből.

— Ez meglátod, igen jó hatással lesz. A fejed fájása is elmulik. Teszek reá eczetes kendőt. Hoztam finom borecetet egy üveggel. Ez egyszerre elveszi a fájdalmat. A lábaidat is be fogom dörzsölni jó erősen. Te jobban leszel édesem.

— Hát azt tudtam én, csak abban kételkedtem, hogy eljöss-e hozzám? eljöhetsz-e hozzám?

— Eljöttem Flóra, de a kurát rögtön megkezdhetjük. Minden perc késső. Első a bedörzsölés. Azután pihensz és én ezalatt orvosságot főzök, amely megerősít. Hanem magunkra kell maradnunk, édes Flóra.

A beteg megszólította atyját.

— Apóka, hagyjatok magunkra, mert Eszter bedörzsöl. Én akarom, hogy jobban legyek.

— Hol kapok egy vastag kendőt? — kezdte Eszter az oláh bárótól.

— Az ajtóra is van akasztva — válaszolt Hárhulla Péter, amint kiléptek a beteg szobájából az eresz alá.

Eszter kezébe vette a durva kendőt és figyelmeztette, hogy az ajtót be fogja zárni, amíg a beteget dörzsöli és ha valamit ki akarna hozni, most hozza ki Hárhulla . . .

— A kucsmámat! — kérte az oláh báró.

Eszter átnyujtotta a bennmaradt nagy, fekete báránybőr süveget és elgondolta magában, hogy éppen ez lehetett a fején Hárhullának akkor is, mikor Balog Jánost, az ő édes apját meglőtte.

Az ajló bezárult. Magukra maradtak a jó barát-nők, a szövetségesek. Eszter a boreczetbe megnedvesített kendővel jött a beteg felé és csodálkozva nézett Flórára, aki azalatt felkelt és mosolyogva állt eléje.

— Nem vagyok én olyan nagyon beteg . . .

— Föl akarsz kelni édesem ? . . .

— Nem akarok lefeküdni. Egy kis gyöngeség volt az egész, de hát csak valakivel tudatnom kellett a szomorú hírről, mely elé néztek. A betegség aztán alkalmat csinált reá.

— Feküdj vissza ! — parancsolá Eszter komoly hangon. Reád még szükségünk lesz az éj folyamán és én azt akarom, hogy jobban légy.

Flóra engedelmeskedett. Visszafeküdt ágyába pihenni. Eszter pedig legelőször a fejét dörzsölte meg boreczettel az izgalmak miatt kimerült leánynak.

A bedörzsölés után megnehezültek szemei a „flore mundrának“. Szempillái lecsukódtak, de a teljes bedörzsölést mindamellet ébren tartotta ki, hanem azután mindjárt elaludott. A kura elbágyasztotta, de nem csoda. A derék székelv leány oly erővel vonogatta végig rajta a kezeit, hogy az erős Flóra sziszegett a szoritástól.

Az alvót aztán bennhagyta Eszter. Kijött a konyhába, mely az eresz alatt volt. Hárhulla ott állott és alig várta már, hogy gyermeke után kérdezghessen.

— Hogy van a drágám ? — tudakolta Esztertől.

— Elbágyadt. Alszik, de egy-két óra múlva fölébred. Addig elkészítem az orvosságot.

Hárhulla tovább kérdezősködött, tovább beszélgetett a székelv leánnyal.

— Jó gyermek ! — és megsimogatta Esztert, — úgy ápolod a leányomat mintha édes testvéred lenne !

— Hát mi testvérek is vagyunk! de csak ketten,
— jegyezte meg Eszter.

— Van sok katona odaát a kastélyban? — fordította komolyabb tárgyra tudakolózásait az oláh báró.

— Nem láttam őket! — válaszolt Eszter, és igazat mondott, mert nem akart hazudni.

— Hogyan? . . .

— Nem törődöm velők.

— Talán elmentek már onnan? . . .

— Van nekem egyéb dolgom, nem érek rá a katonák után lesni. Nem leshetem a honvédeket, most is egy óra mulva otthon kellene, hogy legyek és csak kettő mulva indulhatok Flóra miatt, aki beteg.

— Talán sajnálod az időt?

— Ha sajnálnám, nem volnék itt a kedves Flórámnál, de a kötelesség parancsol. Hozasson egy kevés száraz fát a tűzre! — szólt az oláh báróhoz.

Hárhulla kiment ő maga fát hozni, és visszaneézett jóakarólag a leányra, aki az ő drága gyermekét oly nagyon szerette. Elhozta a fát. Ő csinált vigan lobogó tüzet és nézte a székely leány ügyességét, hogy miként készíti az orvosságot százféle illatos virágból.

Azután keveset beszélgettek másról mint a betegről.

Flóra csakugyan kitartotta pontosan a két órát. Akkor fölébredett. Arcza ismét a régi volt. Szemei élénkek, frissek. Ujra a gyönyörű „flore mundra“.

Szobájába nem volt szabad belépni Eszteren kívül senkinek. Mikor fölébredett legelőször is barát-nőjét látta ágya mellett és kedvesen mosolygott . . .

— Meg fogtok menekülni édesem! — szólt biz-

tatólag, — és ezt álmomban jelentette ki a jó Isten, aki reátok őrködik kegyelmesen. Késő van már?

— Két óra mult délután.

— Még nem késő tehát!

— Azt mondd meg legelőbb, hogy miként vagy? Hogy érzed magadat a kura után?

— Teljesen jobban!

— Az igen örvedetes. Hanem ebből a findzsából igyál kedvesem minél többször. Talán keserű lesz egy keveset, de használ.

— Jobban vagyok, minek még orvosság?

— Hogy erős is légy édesem! Én azonnal távozom. Tudod mi sors vár reánk ma, Irma kétségbe esett eddig miattam.

— Ne csügedjete. Meg fogtok menekülni!

— Olyan határozottan mondod?! . . .

— Erről álmodtam és biztos menekvés. Hat órákor ott leszek legkésőbb. Addig pedig készüljete elő mindazokkal, amiket neked elmondok.

— Hallgatlak édesem.

Flóra csendesen, sugva folytatta beszédjét, nehogy kihallgassák, habár nem igen értettek magyarul, mégis egyetlen szó is bajt okozhatott volna.

— Ami értékes, drágaság a kastélyban van, azt mind hordjátok le a pinczébe. De ne a kastély alattiba, hanem a boros pinczébe, melynek lejárója az udvar alá vezet.

Az épület alatt mi sem volna biztonságban. Értsd meg édesem! Az arany- és ezüstneműt legelőbb, azután a drága ruhákat, fegyvereket, a képtárt és ugy tovább rendben, amig csak az idő engedi minden megmenteni valót.

— Aztán ezzel csak a drágaságok vannak elrejtve édesem.

— Jön sorra a többi is csak figyelj! A pineze bejáratát össze robantsátok és elsimitsátok felette a földet, hogy nyoma se maradjon.

— És mivelünk mi lesz? . . .

— Ezek csak a vagyon megmentésére szólottak édesem. Most következtek ti. Hanem igen jól hallgassd meg, amiket mondok. A ti menekülésetek úgy kezdődik, miként azt álmomban a jó Isten kijelentette. Felöltöztök jó meleg ruhákba, hogy a hűvös levegőn meg ne fázzatok, mert tudnod kell, hogy szabadban töltitek az északát. Alkonyatkor magatokhoz veszitek a két legerősebb gabonaszárító nagy lepedőt és kellő fegyvert, meg töltéshez valókat. Van a park közepén egy óriási cserfa, az alá hordatok minden szükséges dolgokat. Bárdy fölmászik a nagy tölgyre és annak sárga lombsátora közé fölerősíti kötelekkel a két lepedőt, úgy, hogy ti abba belefekhessetek kényelmesen.

— Már kezdem érteni . . .

— Eledelről szintén gondoskodjatok bőven. Bort vigyetek fel, hogy legyen erősítő.

Egyáltalán úgy készüljétek el, hogy a honvédek megérkezhetnek ma este, vagy holnap reggel, vagy holnapután! . . . Az bizonytalan és ti onnan meg nem mozdulhattok. A sárga lombsátor eltakar, megvédelmez a felfedezéstől. Oda kötél segítségével szállítsatok fel mindent. Azt Bárdy mikor legelőször fölmászik, vigye a derekára csavarva. Kötélhágesót aztán csináljatok a felszállásra. Fegyveretek, ha bőven lesz, annál jobb, mert a kastélyból semmit sem remélhettek, ha egyszer kirabolták azt.

— Értem, értem!

— Magam is ott leszek, de jobb, ha ti is tudjátok előre rendezni magatokat, nehogy megkéssem.

— Elkészülünk édesem.

— Mert az oláhok legfőbb vezére éhezik a Bárdyak kincsére, de ha az apámnak nem engedem át, akkor a másik ennyit kap ni! — és körmét a fogánál megpattintotta a „flore munda“. Ha az apámé nem lett, miért legyen a másé az a sok vagyon, az a temérdek kincs? . . .

— Ebben igazad van Flóra.

— Te most siess. Jól végezzetek mindent. Csokolom Irmát és a kicsikét. Nehogy elkéssetek a meneküléssel!

Megesókolták egymást a szövetséges barátnők, azután előhívták a mőcz legényt, aki a malomház romjáiig kísérte Esztert.

XVI. FEJEZET.

Mit ér egy kastély?

Csendes időben igen sokat ér egy kényelemmel berendezett uri lak, hanem a magyar szabadságharcz ideje alatt Erdélyben sok nagy urnak festették ki a vérével az aranyozott falak padlóját és a gyönyörű kastély csak eszköz volt, melyért megölték a benne lakókat irgalom nélkül a föllázadt oláhok.

Bárdy Ákos egyike volt Erdély leggazdagabb földesurainak. Családi vagyona arany- és ezüstnemükben meseszerű! Ezért sietett az oláhok főcsapatja oly serényen Kis-Székely ellen, hogy a fővezér majd megosztózzék a bárónak tett Hárhulla Péterrel a zsákmányon.

Ezt a nagy halmaz kincset rövid három óra alatt kellett volna lehordani Bárdynak, ha a mőczlegénytől nem értesül délelőtt. Azonban amint megtudta, hogy Janku közeleg nagy seregével és estére ide

érkezik, ismerve e rablócsorda után járó borzalmas esetek sokaságát, serényen hozzálátott a munkához. Amint Eszter és a mőcz legény eltávoztak, Bárdy és neje hordani kezdték az udvar alatt levő nagy pinczének egy rejtélyes helyiségébe a drágaságokat, a a megmenteni valókat. Tele zsákokkal mentek, üres zsákokkal jöttek föl a lépcsőnélküli folyosó lejtőjén. Bárdyné csodálatos módon, kitartóan bírta a nehéz munkát.

A gyöngé nőnek talán ez a kétségbeejtő helyzet adott annyi erőt. A kastély rejtekhelye gyorsan telt meg. Bárdy Ákos erős tüztől tartva még földdel is eltakarta az arany és ezüst edényeket, nehogy megolvadjanak a nagy hőségben. A pincze e tágas rejtekhelye boltívesen hatalmas kövekkel vala borítva, ezektől a kövektől féltette Bárdy a kincseit, nehogy átmelegedjenek.

Ide került le minden a fényes kastélyból. A képtárt legutoljára hagyták és azokat a festményeket Bárdy az oldalhelyiségek közepére akasztotta fel, hogy a falhoz ne érjenek, s ezáltal meglegyenek óva a romlástól. A kisebb tárgyakat még a kis Ilonka is segített leszedni a falról. Egész halmazokat rakott össze, amíg a tata és mama a pinczében jártak. Az arany és ezüst edényeket szépen begöngyölte ruhadarabokba, hogy össze ne ütődjenek a tata és mama zsákjában.

Minden levitt zsák ott maradt. Azokat nem üritették ki, hogy az időt vesztegessék. Volt elég zsákja Bárdynak.

Még nem volt délután három óra, mikor Eszter visszaérkezett a kastélyba.

Ekkor már a „flore mundra“ rendelete a meneküléshez félig végre vala hajtva.

De az intézkedés fontosabb része, az életmentés már több gondot okozott. Bárdy nem talált más módot, mint a fegyveres önvédelmet. A „flore mundra“ menekülési terve nagy örömet szerzett.

A magas szállás miatt agódtak ugyan, kivált a föl- és lejárás nagy gondot adott, hanem a vezér arról is gondoskodott. Miért nem gondoltak ők reája? Ez igen természetes. Aki a bajban benne van, sohasem tud oly nyugodtan intézkedni saját veszélye ellen, mint ahogy egy távolabb eső. A „flore mundra“ egyszerű esze, de inkább az álmában előre meglátott menekülési terv igen czélszerűnek tetszett Bárdy előtt.

És készülni kezdettek a menekülési terv második részének, az életük megmentésének keresztülvitelére lázas sietséggel.

Oh, ezek borzalmas percei voltak a kis-székelői kastély lakóinak! . . .

*

Napnyugtakor sötét pontok mutatkoztak és vonultak le a nyugoti hegyekről, de nem a lemenő naptól a hegyekre szóródó sugarak árnyékai voltak azok, mert hiszen ezek a sötét pontok, mint valami óriás foltok mozogtak a hegyek oldalain több irányban.

A kis-székelői kis falusi toronyban fölállított őrnemsokára jelentette Hárhulla Péternek, az oláh bárónak, hogy a havasok királya közeleg. Lejött a toronyból és oda állott az oláh bíró-báró elé levett kucsmával a kezében.

— Domnule báró, Janku a nyugoti hegyekről most ereszkedik le táborával.

— Hurrá! Hurrá!! — ujjongottak a közelállók.

— Két órá mulva itt lesznek! — fejezte be az őrnemességét.

— Eléje megyünk a havasok királyának! — jelentette ki Hárhulla és intézkedett, hogy serege gyorsan összegyűljön a tisztelgő kivonulásra. »

Ugyanekkor az északi hegyekről is jött le egy sötét hosszú vonal a hegyoldalon, de azt a Hárhulla toronyba állított őre nem figyelte, mert neki csak az oláhokat kellett hirül adni.

A nyugoti hegyekről leereszkedő tábor nem rendes had, hanem csak csorda volt, melynek kegyetlenség és vérpatak járt a nyomában minden helységben, ahol átvonult.

Az északról jövő hosszú sötét vonal a magyar honvédek fáradt csapatai voltak.

Bárdy Ákos mindkettőt látta a kastély tornyából, hová felment széttekinteni. Aztán lejött, hogy tudassa nejével és Eszterrel.

— Isten legyen velünk drága Irma! — szólt nejéhez. A hegyekről most jönnek le az oláhok és a honvédek.

— Foly a harc? — kérdezte Bárdyné.

— Nem. De az éjszaka vége szakad ennek a kétségbeejtő helyzetnek, melyben annyit remegtünk.

— Közel vannak már.

— Meglehetős távol. Sőt azt hiszem nem is tudnak még egymás közeledéséről.

Bárdyné előhívta a székely leányt s nemsokára hárman állottak ki a kastélytorony erkélyére.

Bárdy Ákos északra mutatott elébb.

— Ott a hegyoldalon látjátok azokat a mozgó vonalakat?

Bárdyné és Eszter figyelmesen néztek a mutatott irány felé.

— Az elébb csak egy vonal látszott, most már három. A tulsó hegy árnyéka, amint ide vetődik, annak a közepe iránt vonul az első.

— Látom már! — szólt Eszter. Az első vonal most kanyarulatot teszen.

— Én is látom már! — szólt Bárdyné.

— Azok a honvédek! — biztatta Bárdy Ákos őket.

— A szabadtók! — mondta lassan Bárdyné.

— És az oláhok? — kérdezte Eszter.

„Azok a honvédek! . . .“

— Igen, az oláhokat is mutasd meg Ákos — kérte Bárdyné.

— A lenyugvó nap sugaraitól alig látszanak. Ott mozognak a nyugoti hegyek oldalain.

— Milyen sokan vannak! — jegyzé meg Eszter.

— Én is látom már! — szólt Bárdyné.

— Majdnem három hegynek az oldalait sötétítik el! — tette utánna Eszter.

— Te Ákos!

— Parancsolsz édesem?

— Hány órajárásnyira lehetnek az oláhok? — kérdezte Bárdyné szomoruan.

— Körülbelül kettő — kettő és fél.

— Akkorra a honvédek is itt lehetnek? . . .

— Lehet, de nem bizonyos! — felelt Bárdy szüntelen észak felé tekintve, míg a két nő nem fordult el nyugot felől. Valami borzalmas látvány volt a távoli oláh esorda, mely tarka birkanyáj módjára elborította, elsötétítette a nyugoti hegyek oldalait, és közeledtek.

— Készen van a vászon? — kezdte kérdezősködését Bárdy.

— Munkában van, — felelt Eszter.

— És a kötelek elő vannak szedve?

— Alkonyatra teljesen elkészül.

— Mind a ketten azzal dolgozzatok! — szólt Bárdy, — nehogy elkéssünk éppen azzal! . . . Inkább hamarabb vonuljunk ki a kastélyból.

A két nő lesietett a toronyból. Bárdy Ákos még ott maradt néhány perczre. Északfelől nemcsak a honvédeket látta meg a távoli hegyeken, hanem a falu alatt a kis-székelyi felkelők táborát is észre vette, amint gyülekeztek.

Nem tudta mit jelent?! . . . Kijöttek a falu-végére Hárhulla Péter vezetése alatt. Ott állott a vezér, az egykori alázatos kis-székelyi bíró az élükön. Lóhátra ült, mint vezér és tisztelegni kezdettek előtte az elvonuló oláh felkelők.

Még csak azt várta meg Bárdy, hogy merre indulnak? . . . A támadástól remegett. Ha most hirtelen megtámadja Hárhulla Péter a kastélyt, marta-lékul esik minden, nyársra kerülnek a benne lakók.

Szive elszorult a véstjósuló moraj hallatára Bárdynak, mely az oláh tábor felől hallatszott Kis-Székely alól. E nagy láрма, kiabálás a vezér üdvözlétére volt.

Majd eléjek került a tisztelgőknek Hárhulla Péter. Szép fekete ló volt alatta, és Bárdy kétségbeejtő pillanatokát élt át. Vajjon merre indul az oláh báró? . . .

Nemsokára még egy földet rázó bődülés, aztán megindultak a vezér után . . . nyugotra . . .

Bárdy Ákos föllélekzett, megkönnyebbült egy borzalmas sejtelemről és akkor is a szép „flore munda” jutott az eszébe, akinek mindezekben része volt. Védő keze őrködött a szövetséges társai felett.

Az oláh báró derekasan megülte lovát, úgy vezette táborát nyugat felé, hogy üdvözöljék a közeledő havasok királyát, Jankut.

Bárdy lejött a toronyból és magában sóhajtva mondogatta el gondolatait:

— Van még két óránk, — sóhajtá, — aztán elhagyom a kastélyomat családommal együtt. Felköltözöm egy óra múlva az óriás tölgyfára.

Mit ér a fényes, a nagy kastély nekem, vagy családomnak? . . . Semmit! — sóhajtá rá a feleletet önmagának . . . Milyen jó, hogy a tölgyfának lombjait csak a tavasszal fakadó új rügyek taszítják le, nem hullanak el a sárga levelek ősszel. Az öreg óriás tölgynek száraz lombkoronája több védelmet nyújt egy kőépületnél . . . többet ér egy öreg cserfa egy kastélynál!

XVII. FEJEZET.

Borzalmas perczek.

Szürkület lett.

A napnak alig látszott gyöngye utófénye nyugot felől a hegyek fölött. A öreg tölgyóriás ágai közé Bárdy Ákos fölhuza a kettős vásznat. A lombsátor közé felkötözte és örömeire úgy eltudta rejteni, hogy abból semmi sem látszott ki a tölgy máskülönben is dús lombjai közül. A vöröses-sárga levelek eltakarták a föltekintő elől.

Mig a két nő az élelmiszereket és a fegyvereket hordotta fel a rögtönzött kötélhágesón, azalatt Bárdy Ákos a kis leányát próbálta elaltatni a kastélyban. Megállott a kicsike ágya előtt és beszélt vele, hogy elálmosodjon.

— Kicsi papa!

— Mit akarsz gyermekem?

— Miért tettetek ma külön lepedőre engemet?

— Mert így irta meg nekünk a tulipánt királyurfi! — válaszolt a mesebeli tulipánt királyurfira háritva az okot Bárdy, pedig azt a lepedőt azért tette előre a kicsike alá a papa, hogy könnyebben és szorító átkarolás nélkül a lepedővel kiemelhesse ágyából a kis angyalt majd, ha elaludt. Aztán fölviszi a nagy cserfára kis Ilonkáját.

— Jó, hogy eszembe juttattad kicsi papám!

— Mit angyalom.

— Azt a tulipánt királyurfit, mert az öreg malmos bácsi egyszer mondott volt nekem erről a tulipánt királyurfiról egy gyönyörű szép mesét. No, hát az igazán szép volt. Te nem is hallottad kicsi papa.

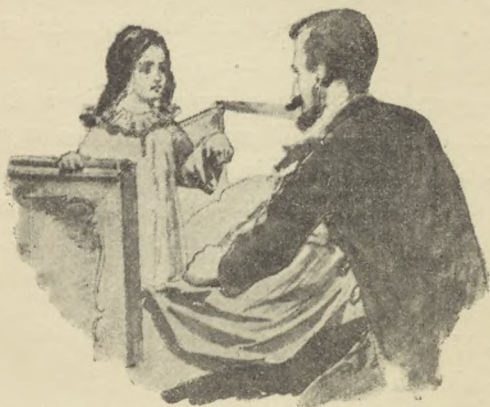
— Már hogy hallottam volna édesem.

— Emlékezel, mikor nekem arany-gyűrűt hozott a malmos bácsi tulipánt királyurfitól?

— Arra emlékezem.

— Látod kicsi papa! most is itt van az ujjamon a gyűrű, hanem az öreg malmos bácsi többé nem jön hozzánk.

— Sok dolga van kedvesem! — mentegette ki a halottat Bárdy Ákos, mert Ilonkája nem tudott arról, hogy mi az a halál, tehát a malmos bácsival

„Kicsi papa, itt a gyűrű az ujjamon!”

sem tudta, hogy mi történt, mert nem mondták el neki.

— Látod kicsi papa, azért én megőriztem ezt a kis aranygyűrű emléket, mert szép mese volt ám! Te nem tudod ugy-e?

— Már honnan tudnám édesem!? . . . szolt Bárdy és hagyta beszélni kis lányát, hogy annál hamarabb elfáradjon és elszenderedjen édes álmra.

— Hát én elmondom. Egyszer volt, hol nem volt, szép Virágos országnak volt egy öreg királya,

akinek a születésére nem emlékezett vissza senki a világon. No, ugy-e öreg volt kicsi papa?

— Hófehér szakálla lehetett.

— Még annál is fehérebb, úgy mondotta az öreg malmos bácsi, mert az az ősz király tovább élt kétszázasztendőnél három héttel, kilencz nappal, de azért mai nap is él, ha meg nem holt. No, ugy-e szép mese kicsi papa?

— Nagyon szép, kedves angyalom! — hagyta rá az apa és nem a mesére figyelt valójában, hanem arra gondolt, hogy azalatt minden perezben megérkezhetnek az oláhok.

— Igen, de két szép gyermeke is volt az öreg királynak. A nagyobb, az fiu volt és úgy hívták tulipánt királyurfi. A kisebb leány volt. Azt úgy hívták: tulipánt királykisasszony. Hiszen emlékezel ugy-e kicsi papa a reszelt aranyból sült pogácsára?

— Igen, igen.

— Ugy-e milyen jó volt?

— Finom izü, édes.

— Hát az arany gyűrűre?

— Arra is.

— Mikor Balog bácsi megkapta a rojtos tarisnyájába, pedig én már ott megkerestem volt.

— Igen, igen! — hagyta rá Bárdy Ákos és gondolatai minduntalan a rémes oláhokon jártak.

— Tudod kicsi papa, azt a mesét én úgy akarom elmondani neked, amint a malmos bácsi nekem elmondotta. Nem bánod? beleegyezel kicsi papa?

— Hogyne egyezném bele, kedveském? . . .

— Akkor ülj le ide szépen a kicsi székre az ágyam elé, mert én is azon ültem, mikor a malmos bácsi elmondotta.

Bárdy megtette a kis Ilonka kívánságát. Odaült a kis ágy elé a piczi székre.

— Most aztán hallgass! — figyelmeztette a kis mesemondó, — ne szólj bele a mesébe, mert elfelejtem.

— Nem, nem!

— No, látod már belekotyogtál!? pedig nem volt szabad, mert a malmos bácsi is így mondotta el. Többet nehogy beleszólj kicsi papa, mert te nem vagy gyermek! . . .

A kis Ilonka most várt egy keveset, hátha biztatni fogja a papa és újra belekotyog, mint ő tette kíváncsiságában a malmos bácsival.

De Bárdy gondolataiba mélyedve hallgatott. Nem beszélt. Aztán, hogy látta a kis leány hiában való várakozását, hát elkezdett mesélni.

— Virágos országnak Rózsa városában igen nagy szomorúság esett egyszer, mert a szépséges tulipánt királykisasszony, amint a mezőkön járkált, megszeretett egy kis pásztorfiut.

Mikor aztán nemsokára az ősz király férjhez akarta adni a leányát, a szépséges tulipánt kisasszonyt az aranyországi király fiához, akkor a szépséges tulipánt királykisasszony sirva-riva megvalotta, hogy nem megyen ő férjhez soha, soha! . . . De ha csak ez történt volna?! Hanem történt ott egyéb is.

— Ugyan mi? — kérdezte a megfélemedezett papa.

— Nem megmondtam, hogy ne kotyogj bele kicsi papa! — figyelmeztette a mesemondó Ilonka. Várd a végét. Lásd, én is így kotyogtam bele a malmos bácsinak, hanem te már nagy gyerek vagy, papa.

— Jól van jól! — jelentette ki Bárdy, — nem fogok én többé szólni, ha százszor szebb is lesz a meséd!

— Majd elválík a végéig. Hanem most hallgasd tovább kicsi papa. Tulipánt királykisasszony igen nagy beteg lett azután, mert nemesak az aranyországi királyfi, hanem a gyémántországi is eljött megkérni a kezét. Az aztán ezerszer szebb volt az előbbinél. De tulipánt királykisasszony ahhoz sem ment férjhez, hanem arra kérte királyi atyját, hogy engedje őt kinn lakni illatos mezőben, kis báránycák között, furulya-szó mellett. Oda vágyik a lelke, azért fáj most olyan nagyon a betegség neki, s ha el nem bocsátja, úgy érzi, hogy meghal.

Az öreg királynak mit volt mit tenni beteg leányáért kétségbeesésében? Elengedte tulipánt királykisasszonyt illatos mezőre, kis báránycák közé, furulyaszó mellé, úgy, amint volt — betegén.

Tulipánt királykisasszony alig hogy meglátta a kis pásztorfiut, mindjárt jobban lett. Aki pedig a mezőre jött vele, a kísérijét visszaküldötte az örömhírről az ősz király atyjához Rózsa városába.

Azalatt a királykisasszony magához édesgette a kis pásztorfiut. Azt mondotta: jöjj ide, jöjj mellém te kis pásztorfiu. Hallgasd meg, mit mondok és figyelj reám, mert csak neked mondom. Tudod-e ki vagyok?

A kis pásztorfiu nem találta ki, hogy a szép leány egy királyleány. Azt mondotta, hogy ő nem kérdezi, nem is akarja tudni, hanem ha szereti őt, hát legyen a felesége.

Báránycákat fognak egész nap őrizni. Ha le száll az éjjel, akkor bevezeti kicsi kunyhójába, de ha félne valamitől, hát akkor inkább ő ott alszik a

kunyhó kis ajtója előtt keresztül feküdvé, hogy ne tudjon se bemenni, se kijönni az ő tudtán kívül valaki.

Tulipánt királykisasszonynak még inkább megtetszett a kis pásztorfiu és úgy gondolta, hogy a felesége lesz, a király atyjához pedig többé nem fog visszatérni. Hiába várták az aranyországi királyfi, meg a gyémántországi királyfi. Tulipánt királykisasszony csak a kis pásztorfiut szerette.

Akközben az ős király elindula a legszebb leányát, az egyetlent fölkeresni, meglátogatni. Megtudta, hogy a kis pásztorfiut akarja szeretni és ezért börtönbe dobta a kicsi pásztort, hogy többé sohase láthassák egymást. A leányát pedig vissza vitte Rózsa városába.

Erre olyan beteg lett tulipán királykisasszony, hogy a táltosok halálát jósták. Az apja nem bánta, de mégsem engedte a kis pásztorfiuhoz. Mégis mikor a halállal küzdött, arra kérte ős atyját, hogy engedje még csak egyszer láthatni a kis pásztorfiut, mert nem tud meghalni.

Az ős király ekkor igen elbusula. Büszkesége törött és engedte, hogy a kis pásztorfiut fölvezessék a börtönből. Hanem aki utánna ment, egyedül jött vissza, mert a pásztorfiu elmenekült a föld alatt.

Mit tegyen az ős király? Nem merte elmondani haldokló leányának, hanem kidoboltatta az országban, hogy ahol megtalálják nyomban elővezessék a kis pásztorfiut.

Két napig nem jött hír a pásztorfiuról. Harmadik napon pedig az ország határáról jelentették, hogy ellenség tört be hófehér paripákon és pusztitanak, amit érnek, mert ők bosszulni jönnek.

Megrémült az ős király a veszedelmes ellen-

ségtől, akikről azt sem tudta, hogy miféle vitézek. Másnap egy vén anyóka jött, aki jelentette, hogy ő tud a kis pásztorfiuról. Az ős király kikérdezte a vén anyókát, aki azt mondotta, hogy a kis pásztorfiu éppen az ellenség vezére.

Kérdi a király: honnan tudod? Feleli az anyóka: onnan, hogy én vagyok az édes anyja a kis pásztorfiunak.

Elküldé hát az anyókát ajándékkal gazdagon megrakva követnek a veszedelmes ellenség táborába, hogy sebessen jöjjön a kis pásztorfiu, ha még életben akarja látni tulipánt királykisasszonyt.

Aztán jött a vitéz kis pásztor fiu, sebes paripákon gyorsabban a szélnél, de még a madárnál is. A királykisasszony, amint meglátta, ismét jobban lett és az ős király megáldotta őket, akik oly nagyon szerették egymást.

— Ugy-e szép mese, kicsi papa?

— Ez igen szép volt angyalom . . .

— Még tovább van, mert a lakodalmon ott volt az öreg malmos bácsi is. Akkor küldötte nekem tulipánt királyurfi a jegygyűrűt, hogy elvigye szép Ilonkát, de most álmos vagyok, kicsi papa. Majd holnap elmondom az én mesémet . . . Az is gyönyörű szép, mert a malmos bácsi mesélte . . .

Az utolsó szavakat már csak lassan mondotta a kis Ilonka. Aztán nemsokára elnyomta az álmom. Szépen lezárta angyali szemeit és aludt . . .

A földalatti lejárati ajtócskáját, mely ebből a kis szobából huzódott le, megkopogtatta valaki.

Bárdy figyelt, de nem hitt saját füleinek. Csak nem lepték meg az oláhok? . . . Akkor itt pusztult! . . . Gyorsan kapott fegyveréhez.

A kopogás ismétlődött és Bárdy felelt:

— Szabad!

— Nyisd fel Ákos! — hallatszott lenn a pincéből, — én vagyok, Eszter! . . .

Bárdy a hangot fölismerve, gyorsan fölnyitotta a pinczébe vezető külön rejtek-ut lecsapó ajtóját.

Eszter állott előtte.

— Jer segítsd ezt a hordót a hátamra emelni, Ákos, szólítá Eszter.

— A puskaport?

— Igen, igen! Az udvarra viszem át. Flóra várja.

Bárdy segített és Eszter izmos alakja meggörbült a nagy suly alatt, de azért kiczipelte az udvarfelé, ahol várt rá a „flore mundra“.

— Már itt vannak! . . . — sugta a „flore mundra“, én a hordó nyílásához alkalmazom a begyűjtőt. Te addig szaladj és huzd fel a sodronyt a lépcsőfeljárat előtt, suttogta Flóra, — de ott a kerítésen ugorj át és szaladj a parkba a fára . . .

— Bárdy benn van még! — figyelmeztette Eszter.

— Bízid rám, én kiszólitom. Ott megyek keresztül a kertbe, — nyugtatá meg a „flore mundra“.

A hordó nyílásától két sodronyt akasztottak a feljárat elé, melyeknek bármelyikétől, ha meghuzódik egy arra járó által, kinek okvetlenül bele kell botolnia, — nyomban felrobban a temérdek lőpor.

Mire elkészültek, mozgásszerű zaj hallatszott a sötét udvar felől. A palánkot egyik jobb, másik bal felől a kastélyépület végénél ugrotta át és a kertben újra találkoztak.

— Szaladj Ákosért, Flóra! — suttogá Eszter, — én a tölgyfára sietek . . .

— Még két rövid perczünk van . . . mondogatá a „flore mundra“ és bement a kastély kertre nyíló ajtaján Bárdy után.

Eszter fegyverét a kezébe szorítva, gyorsan menekült a fák sötét törzsei között a nagy tölgy felé. Flóra beszólott Bárdyhoz :

— Jöjj ki hamar Ákos! — hívta suttogó hangon.

— Az Istenért mi van? . . .

— Semmi-semmi, csak gyere gyorsan! — és magával czipelte az erős leány Bárdy Ákost. A gyors hívásra kijövő atya nem gondolta, hogy többé nem térhet vissza gyermekéhez, kit aludva hagyott kis ágyában, mert hiszen az oláhok támadásáig majdnem egy órányi idő volt, ahogy Bárdy számította, Azonban az esemény nem úgy jött.

Mikor harmincz lépésnyire lehettek a kastélytól, a föld megrázkódott és egy borzalmas dördülés hangzott el a hátuk mögött.

— Sodoma ég! a kincseidet nem találják meg! szólt a „flore mundra“ elfojtott nevetéssel.

— De az én gyermekem benn van! — kiáltott fel rémülten Bárdy Ákos, — meg kell mentenem!

— Megállj, Ákos! — és visszatartá Flóra a derék férfit. — Te szaladj Irmához, én kihozom a gyermekedet! Védelmezd a feleségedet! Ha én ott veszek a lángok között, csak egy oláhval lesz kevesebb! . . .

Hiába akart Bárdy, az erős leány ráparancsolt és ő viasszaladt a kastély felé a kis Ilonka után.

A földetrazó robbanást több apró ropogás követte. Az elsőnek toronymagasságu lángoszlop és óriási füstgomoly jelölte helyét. A kastély egyszerre gyuladott ki mindenfelől. Ezt a „flore mundra“ rendezte így, minden szobában gyújtó készüléket al-

kalmazva, hogy onnan a tűz kiütésétől semmit el-
vinni ne lehessen, hogy a Bárdyak ősi vagyona ne
kerüljön idegen kézre, ha nem maradt az oláh báró-
nak, az ő apjának . . .

Ezek a pillanatok a legrémesebbek, a legbor-
zalmasabbak valának a kis-székelyi események között.

XVIII. FEJEZET.

A p u s z t u l á s.

A robbanások és előkészített gyújtók által láng-
tengerbe borított kis-székelyi kastély környéke csak-
hamar egyike lett a legvéresebb csatamezőknek.

Az egyesült két oláh csapat, mint észrevétlenül
közelgő rablók, óvatosan, láрма nélkül rohanták
meg az épületet az udvar felől, hová a „flore mundra“
az emberi szenvedélyek legveszedelmesebbje — a
gyilkolás elé sodrony szálát huzott és aknát tett.
Mikor az elől jövők felrohanásuk közben a kihuzott
drótot elszakították, megakadtak benne s egyszersmind
megásták sirjukat.

A kastélynak nehéz kőlépesői alá beszorított
puskaporos hordó oly szerencsésen, vagy szerencsét-
lenül talált szétrobbanni, hogy a kastélyépület nagy
lépesőjét a közvetlenül mellette emelkedő vastag falak-
kal együtt ledöntötte.

A Flóra által minden nagyobb szobában elren-
dezett gyújtókon átfutott a veszedelem és oly gyor-
san borítá lángba az épület belsejét, hogy abba csak
a tűznyelvek között juthattak be a kinesszomjaikat
kielégíteni.

Az észak felől leégett malomház irányából
csakhamar fegyverropogások hallatszottak.

A honvédek elég korán észrevették a kastélyra rohanó oláh csordát és ha a kastély épülete egyszerre föl nem gyul, talán megmenthették volna ugy a benne levő butorneműt, mind a lakóit, de mindez kétséges föltevés. Hátha megkéstek volna a kastély lakóinak életére nézve? . . .

A magyar csapatok meglepték a kastélyra rohanó oláh csordát. A harez elkeseredett véres tusává fejlődött, mert az északról jövő honvédek az elővigyázatlan oláhcsapatoknak elzárták az útját visszafelé, s e miatt a felkelők iszonyu dühvel estek a honvédekre, hogy a visszavonulás útját kierőszakolják.

Az udvarfelőli támadással majdnem egyszerre Hárhulla Péter is támadott a kert felől, azon reményben, hogy innen hamarabb behatolhat a kastélyba és kezét tehet sok értékes holmira a havasról jött oláh csapat előtt. A foga csak most fájt igazában a Bárdyak kincseire.

A honvédség igen ügyesen két helyen támadott, mert Balog Izra teljesen ismerve a helyet a kert felől, Hárhullával szembe személyesen vezette a honvédeket.

Mikor a „flore mundra“ kihozta a lángba borult házból a kis Ilonkát, már égett odabenn minden. A gyermeket ölbekapva kiszaladt vele a kert fái közé. Onnan tekintett vissza, mikor Balog Izra a honvédek élén előjött és látta kedvesét. A kastély nagy épületének lángjainál fölismerte őt. Az ölébe tartott gyermek össze volt égve, nyöszörgött és Flóra e borzalmas pillanatban nem tudott másra gondolni, másra tekinteni, mint ő reá . . .

A következő másodperczekben oláh kiáltások hallatszottak a park keleti része felől. Mint az ára-

dat, rohantak elő a kis-székelyi oláhok, Hárhulla Péterrel az élükön.

Az oláh báró amint megpillantotta a szép szálas székely legényt a honvéd sorok élén, mint vezetőt: célba vette fegyverével.

Dördült a puskája és Balog Izra élettelenül bukkott arezra a szép fehér hóban . . .

A fák közül szivetrázó sikoltás hallatszott, de ezt nyomban elnyomta a két egymásra rontó ellenségnek csatakiáltása, fegyvereiknek ropogása.

A „flore mundra“ leejtette a félig összeégett gyermeket a hóra és ő maga összeroskadott. Csak néhány másodperc után állott fel ismét az erős leány a fák között.

Amint magához tért, először is fület sértő hangon kezdett káromkodni, de szavait nem hallotta senki a csatazaj miatt.

Majd egy borzasztó gondolattól üzetve fölemelte a kis leányt. Előbb meghallgatta, de nem lélegzett, nem nyöszörgött szegényke . . . angyal volt már!

Aztán föltette egy törpe koronájú fának galyai közé és fogait esikorgatva szaladt a „flore mundra“ be a kerti fák közé, az öreg tölgy alá. Odafenn az apa és anya gyermekéért remegve, Eszter pedig barátnőjét várta, mikor a közeli puskaropogások zaja között hallották a kiáltást a nagy tölgyfa alól.

— Eszter!!! — és esikorgatta fogait.

— Te vagy, Flóra?

— Hozz le két jó fegyvert! a legjobbakot, mert vadászni akarok menni!! Hozzad sietve!! — s olyan vadul kaczagott utána a szép „flore mundra“, hogy a fán levők megborzadtak tőle . . .

— Flórám! mi történt veled?

— Semmi! csak a fegyvereket hozzad!

Eszter leindult a fegyverrel és a karabinjával a kötélhágcson, s amig leérkezett, azalatt a „flore mundra“ tombolt, káromkodott, szörnyűséges dolgot vitt véghez idelenn a fa alatt.

Amint leérkezett Eszter, megkérdezte barát-nőjétől:

— Flórárnál édes, kihoztad-e a kis Ilonkát az égő kastélyból? . . .

— Kihoztam, ne félj, nem égett benn! Jól vannak-e töltve?! . . .

— Oh, hála Isten, hogy nem égett benn!

— Biztosan, jól vannak töltve?! . . . arra felelj!! — kiáltott Flóra rémesen.

— Igen . . . a legjobban. Milyen rosszkedvű vagy édesem?! . . .

— Kedvem? . . . ha! ha! ha! — nevetett föl a „flore mundra“ vad kacajjal. — Olyan kedvem van, hogy egy falu megbolondulna tőle! ha! ha! ha! . . . — és elrohant a fák között a két fegyverrel, s a távolból is visszahallatszott borzasztó nevetése a szép oláh leánynak.

Eszter szomorúan nézett utána és látta a fák sötét sudarai között az égő kastélyt világítani.

Hallgatta a borzalmas ordítást, a harczolók lármáját, amely később elnyelte a távozó Flóra hangját is. Azután fölsietett Eszter a fára, a menhelyre. S ő, aki tegnap este még oly bátran, olyan biztosan czélezott a paizs mögöl, ma, egy nappal később a csatazajtól irtózva sietett vissza az óriási tölgyfa sárga lombjai közé, hol Bárdy és Bárdyné várták.

— Hol van a gyermekem? — kérdezte az anya a felérkező Esztertől.

— Nem mondotta meg Flóra . . .

— Bennégett? . . .

— Kihozta a kastélyból.

— Szent Isten! — tördelte kezeit az urnő, — ha benn talált égni?! . . . Miért is nem hoztam magammal?! . . .

— Nem! nem égett ott! Flóra nem hazudik!! — védte Eszter a barátnőjét és biztatta a kétségbeeső anyát.

— Hol van hát a gyermekem? . . .

— Elfogja hozni . . .

— Hová rohant ő most? . . .

— Nem mondotta meg, de föl nem foghatom, hogy mi történt?! . . . Szörnyü dühös a szép leány és úgy káromkodik, hogy hallgatni borzalom . . .

*

Hagyjuk a tölgyfán biztonságban ülőket és tekintsünk az elrohant Flóra után. Mig azok szomorú és kétes sejtelmekkel várják a jövőt, azalatt javában foly a harc Hárhulla és a honvédek csapatja között. Itt az egyik, ott a másik vonul előre. Az égő kastély vörös fényt áraszt a csatatérre.

A honvédeknel éppen szuronyrohamra pörögtek a dobok, hogy az oláh csordát viasszaszorítsák, mikor a „flore munda“ kilépett a kerti fák közül.

— Megálljatok! — kiáltott a honvédek felé harsány hangon, — megálljatok, mert én akarom lelőni az oláh bárót.

A szép oláh leány megjelenésén megilletődtek a honvédek, s pillanatra megbámulták a harcra kész fátát.

— Az oláh bárót én lövöm le! Megálljatok vitézek!! — kiáltá Flóra tiszta magyarsággal.

Ugy látszik, hogy szándékát megértették a honvédek, mert az elsők között adtak helyet soraikban,

mig a fiatal hadnagy kardjával előre mutatva vezényelte őket.

Alig jöttek közelébe az oláhoknak, az oláh báró czélba vette a hadnagyot, s a lövés után végigdőlt a fiatal hadnagy a havon.

Az oláh báró biztosan czélozott . . .

— Ez volt az utolsó Hárhulla Péter! — kiáltá félőrülten Flóra és előugrott a honvédek sorából. Egyik fegyverével ráczélozott atyjára és lőtt.

De az oláh báró nem az a legény volt, aki megijedjen egy puska csövétől. Vastag bőrbobóját az ölébe kapta, mely több részre gyűrődve, a lomos juhbőrretekék felfogták a reá lőtt golyónak gyilkoló erejét.

A lövéstől megrázkodott, de nem esett el, aztán átlőtt bobóját magasra tartva, mint győzelmi zászlót, rohamra orditá embereit.

— Erre is gondoltam, oláh báró! — kiáltott Flóra újra lövésre emelve a másik fegyverét.

Eldördült a második lövés is. A paraszt vezért a földre teríté . . .

— Ő volt az én atyám! — kiáltozá a szép leány. Ledobta mind a két fegyverét és elrohant, amint jött, ismét a kerti fák közé, ahonnan a csapat szélén vonuló honvédek még hallották a vad kacaját . . .

*

Egy óra mulva lezajlott a véres harez, amelyből az oláh csapatok szétszórva, futással menekültek.

Az égő kastély közelében meg sem lehetett állani, oly melegség áradt szét az óriás épületet felémésztő lángokból.

A győzelmes honvédek a leégett malomház mögé vonultak vissza a Maros partjára, ott, hol a

patak beszakad a folyóba. Onnan nézték a kishétkelyi gyönyörű kastély égését.

Menteni? Megsem próbálták többé, mert hiszen a felgyulás perczétől kezdve egyszerre lángban állott minden oldalon az épület.

„Ő volt az én atyám! . . .“

A tiszt urak néhány legény kíséretében azután elindultak Bárdy Ákos fölkeresésére, kiben egyik tisztársukat keresték, aki életét és szolgálatát felajánlotta a hazáért és szabadságért.

Az öreg tölgy alatt, akik Bárdy nevét kiáltották, azok nemsokára válaszhangokat, feleletet kaptak a magasból.

Nemsokára leereszkedett Bárdy Ákos a kötélhágcsón. A közelben levő tisztt éppen jó barátja volt.

Megölelték egymást. A tisztt vigasztalta Bárdyt, majd családja felől kérdezősködött.

— Nőm ott fenn van az öreg tölgyfán a molnárléánynyal! — felelt Bárdy kezett szorítva barátjával és köszönte a megmentését mindnyájok életének.

— Gyermeked hol van? — tudakolta a tisztt.

— Kis léányomat nem tudom merre van. Egy kis tévedés miatt benn feledtük az égő kastélyban. Aztán nem engedett, hogy utánna menjek a „flore mundra.“ Ő rohant a gyermek után az égő szobába.

— És nem tért vissza vele? — kérdezte érdeklődve a tisztt.

— A „flore mundra“ itt járt. Az egy szép oláh léány. Fegyvereket kért le a tölgyfáról és akkor azt mondá, hogy kihozta a kis Ilonkát, de nem beszélhettünk vele, mert elrohant a töltött fegyverekkel.

— Igen, igen! — szölt a tisztt, — tehát ő volt a „flore mundra!“ Legényeim említettek egy szép oláh léányt, aki kétszer lött az oláh báróra és leteríté az oláh felkelők vezérét, aztán azt kiáltozta, hogy az az ő atyja volt! . . .

— Szomorú eset, ha megtörtént . . . Akkor a küldöttemmel, a székelý legénynyel történt valami?! . . .

— Balog Izrával?

— Ő volt kedvese a „flore mundra“-nak — magyarázta Bárdy.

— Az oláh báró lötte le a csata kezdetén, pedig kár érette! Bátor gyerek volt a székelý góbé.

— Ugy? . . . Most már értem: az atya esett el a kedvesért . . .

— Borzalmas dráma! — jegyezte meg a tisztt, — nem jöttök le a táborba?

— Hol vertetek tanyát?

— A Maros és a patak torkolatánál.

— A legrosszabb pont. Igaz, hogy éj van, nem tájékozhatjátok magatokat. Jöjjetek fel ide a fák alá. Egy kis vacsora lekerül az öreg tölgyfáról.

A katonás cselekvéshez szokott tiszt már elindult, mikor Bárdyné leszólt a magasból.

— Ákos!

— Parancsolsz kedvesem?

— Néhány legény maradjon itt. Balog Izrát elő akarjuk hozni.

Hat honvéd ott maradt az urnő rendelkezésére, ki Eszterrel teljes fegyverdiszben jött le a kötélhágcsón.

A honvédek csakhamar rávezették a két nőt a Balog Izra nyomára. Rövid kutatás után rátaláltak a jagató sebesültek között.

A molnár-legény meg volt halva.

Négy honvéd hozta a nagy tölgyfa tövéhez Balog Izra testét. Bárdyné és Eszter zokogva jöttek utána.

Bárdyné fehér lepedőt hozott le az öreg tölgyfáról és letakarta vele a halottat. Az ott maradt honvédek szótlanul állottak körül, miközben léptek hallatszottak a hátuk mögül.

— Megállj! Ki vagy? — kiáltott rá egyik honvéd a közeledőre.

— Jámbor! — felelt a jövő alak női hangon.

— Mit akarsz?

— A kastély urnőjével beszélni! — s ekközben egészen közel érkezett.

— Flóra?! — szólt eléje lépve Bárdyné, de a leány dult vonásai, melyeket a faggyugyertya megvilágított közletről, megrémítette a reá tekintőket.

— Ne féljeteK, kedveseim! — szólt erőltetett mosolylyal a „flore mundra“. — Emlékezzetek szövet-ségünkre!! . . . Én elhoztam neked Irma, ami a legdrágább! . . . — s a félig összeégett lepedőből, mit ölében hozott, kigöngyölte a kis Ilonkát . . . halva.

És az urnő nem sikoltott fel . . .

Némán állott, mint egy fehér márvány szobor egyetlen gyermeke holtteste előtt. Ez volt neki a legdrágább . . . És a nagy fájdalomtól nem birt szólani.

Egy-két könnyesepp megjelent szemeiben, de letörülte és a nagy tölgyfa tövéhez fordulva remegő hangon szólt Flórához:

— Én is elhoztam nekem, ami a legdrágább, „flore mundra“. S nem bírom e perczben megköszönni, hogy gyermekemért az égő kastélyba rohantál, hanem majd, mikor nem fog oly nagyon fájni, mikor legalább könnyezni, . . . zokogni tudok: akkor megköszönöm neked . . . Nézz ide! — folytatá Bárdyné szomoruan, — ez neked a legdrágább! . . . — és fölemelte a fehér leplet Balog Izra halovány arcáról.

Síri csend következett utánna, mit csak az itt-ott kitörő sohajtások zavartak meg.

Eszter a fejéhez. Flóra a lábához guggolt le Balog Izra holt tetemének. Bárdyné Ilonkáját nézte, könnyezte. A kis mesélő ajkak olyan némák lettek . . .

A közben felvonuló honvédtisztek elé, a kiket Bárdy vezérelt, a legszomorubb kép tárult.

Vigasztalni akarták a szomorkodókat, de hasztalan.

A szép „flore mundra“ egyszerre hangos zokogásban tört ki.

— Oh! édes kedvesem! Neked még gyertyát sem gyujtottak, mikor meg vagy halva? . . . Megállj

én halottam! Várj meg itt kedvesem, amig gyujtok! Nagy világot! szép lángokat, hogy ragyogjanak, mint a te szép szemeid! . . .

És elindult a patak felé.

— Megálljon szép leány! — szólt utána a tisz, — nem juthat ki a táborból. Hogyan jön vissza? mi a jelszó?

„Gyertyát sem gyujtottak, mikor meg vagy halva . . .“

— Kimegyek én anélkül is köszönöm!

— De nem engedik vissza.

— Engem nem bántanak, mert világítanom kell! Halottam van! . . . — és elrohant.

A tisz megcsóválta fejét, aztán hagyta menni, de intézkedett arról, hogy visszatérhessen.

A „flore munda“ magával csalt néhány honvédet, hogy jöjjenek vele, ő majd fölpakolja őket

vacsorára valóval a faluból. A legények, bár a tisztek tudtán kívül, de követték a szép leányt.

Együtt mentek a falu felé és a „flore mundra“ csak a halottjáról beszélt szüntelen.

A faluban kevés férfit találtak, mert a táboruk szétfutott, nem hazafelé. Ott megrakta a honvédek kenyérrel és szalonnával, füstölt husneművel és visszaküldötte őket, mert megigérték, hogy visszaengedik a szép leányt.

— Én is jövök mindjárt! — biztatta a honvédek, — csak elébb gyertyát gyújtok a halottamnak. De visszaengedjétek ám!!

A „flore mundra“ borzalmas gondolataira senki sem jött rá. Ő világítani akart! . . .

Félóra múlva Kis-Székely, a lázongó oláh fészek minden oldalról kigyuladt, . . .

Ez volt a „flore mundra“ halotti világítása a Balog Izra tiszteletére . . . Háromszáz szalmásfedelű házikó lobogott el a legdrágább halottért, s egy óra sem telt, ismét a honvéd tiszt előtt állott a „flore mundra“.

— Itt vagyok, vitéz uram! és az a kérésem, hogy ezt a halottat, mint katonát, diszesen temettesse el holnap! A halotti világítással meg lehet elégedve! Még a tábornokuknak sem csinálhatnak nagyobb fényességet, mint én! Látja ott a fák között azt az átszűrődő fényességet? — és odavonta a tiszt urat.

— Látom.

— No, ott háromszáz fellázadt oláhnak szalmás házai világítanak az én halottam lelki üdvéért.

A tiszt némi gyönyörűséget érzett a fellobogó zsványfészek tűzében.

— De még egy kérésem van! — szólt Flóra.

— Meghallgatom!

— Atyám is volt nekem, aki ott esett el a csatatéren mint hős, mint vitéz vezére az ellenségnek. Én lőttem meg! . . . — s a szemei olyan különösen forogtak a szép leánynak. Aztán csendesen folytatta kérését. — De holnap azért tisztességesen akarom eltemetni, mert ő az én édes atyám volt . . .

Aztán zokogva tette utána:

— Ugy-e lövet hármat a temetésére? . . .

A tiszt letörülte szemét. Katona volt, de ettől a jelenettől könnyezett.

— Megteszem! — válaszolt röviden.

— Köszönöm! . . . köszönöm! . . . nekem most úgy sincs senkim! senkim! . . .

És sirva borult a legdrágábbnak, Balog Izrának hideg tetemére zokogni.

— — — — —
Másnap mielőtt elvonultak volna a honvédek, diszes sorfalat állottak, mely között három koporsót engedtek le az öreg tölgyóriás tövébe.

Az első kisebb volt. Abban pihent a kis Bárdy Ilonka, kinek mesélő ajkai megszűntek hangot adni, hiába várta az édes atya, hogy másnak elmondja a kedves gyerek az ő meséjét is tulipánt királyurfiról és az arany gyűrűjéről.

A másik két koporsó nagy volt és azokat hármas diszlövessel tisztelték meg, mikor lebecsájtották a fagyos földbe. Aztán ráhullott a hideg göröngy . . .

A két ellenség koporsója oly közel esett egymáshoz, de a csendes hazában, hová pihenni mentek, ott megférnek egymás mellett az ellenségek is. Ott nincs fajgyűlölet, csak béke van.

Kevés mondanivalóm van, hogy regényemet teljesen befejezzem.

A világosi gyásznapi után Bárdy Ákos külföldre bujdosott és magával vitte nejét, meg Balog Esztert, a székely molnár-leányt.

Két évi száműzetés, éhezés és bolyongás után Bárdyné elgyengült, beteges lett és meghalt.

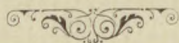
Igy vezette oltárhoz Bárdy Ákos az őt oly gyöngéden szerető székely leányt, Esztert, aki tíz évig osztotta meg vele a bujdosás keserű kenyerét. Közben két szép fiugyermekkel áldotta meg az Ég, s tíz évi bujdosás után kegyelmet nyerve, ismét visszatért hazájába, az újra föltámadott Magyarországra.

A leégett kis-székelyi kastély helyén új épület emelkedett, mely még diszesebb volt az előbbinél. A régi malomház helyén új malom épült, a kastély benépesedett cselédekkel, de az Eszter tanácsára csak székely és magyar ember léphetett ezentúl a Bárdyék szolgálatába.

Mi lett a „flore mundrá“-val?

Még soká volt réme az oláhságnak messze helyeken, mint veszedelmes örült, de hogy hová tűnt el? arról senki sem tud, pedig az új Bárdyné szüntelen kutatta, hogy legalább a sírját megjelölje érdeme szerint a szép „flore mundrá“-nak.

(V é g e.)

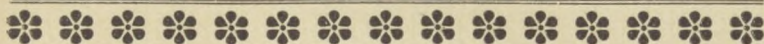
Magyar Művészeti Dolgozók
Szakszervezete
Könyvtár

TARTALOM.

	Oldal.
Előszó	2
I. FEJEZET. Az első intézés	3
II. „ Parasztszerelem	16
III. „ A pakkocska	29
IV. „ A néptömeg	36
V. „ A pusztulás kezdete	43
VI. „ Három szív szövetkezik	51
VII. „ Forr a világ	60
VIII. „ Ur parancsol, de nincs szolga	74
IX. „ Az „oláh báró“	82
X. „ Székely virtus	93
XI. „ Támadnak az oláhok	107
XII. „ A „Flore munda“	121
XIII. „ Harcz a lázadókkal	136
XIV. „ Szomorú hírek	144
XV. „ A beteg	159
XVI. „ Mit ér egy kastély?	167
XVII. „ Borzalmas perczek	174
XVIII. „ A pusztulás	183

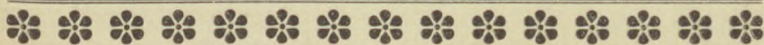

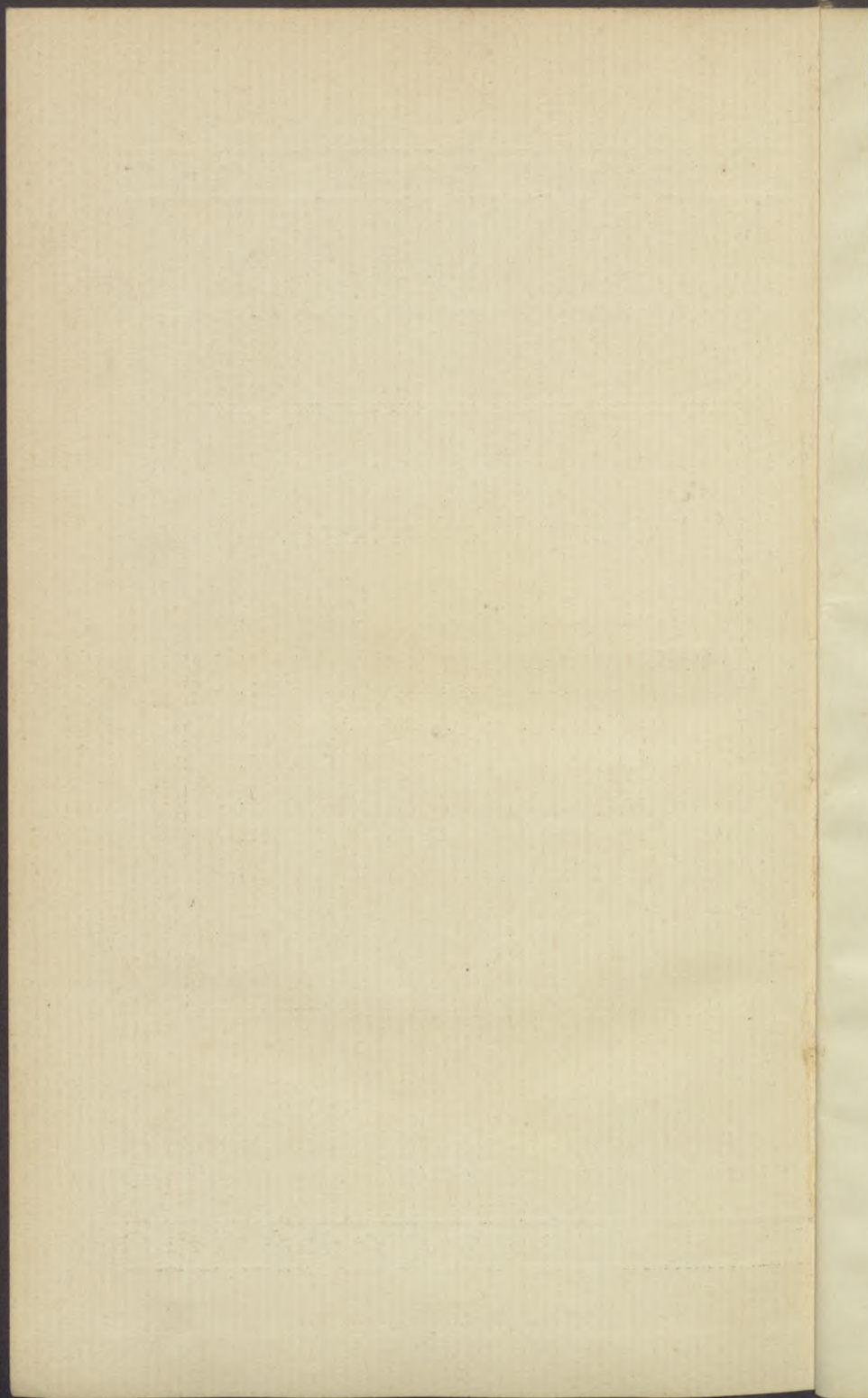

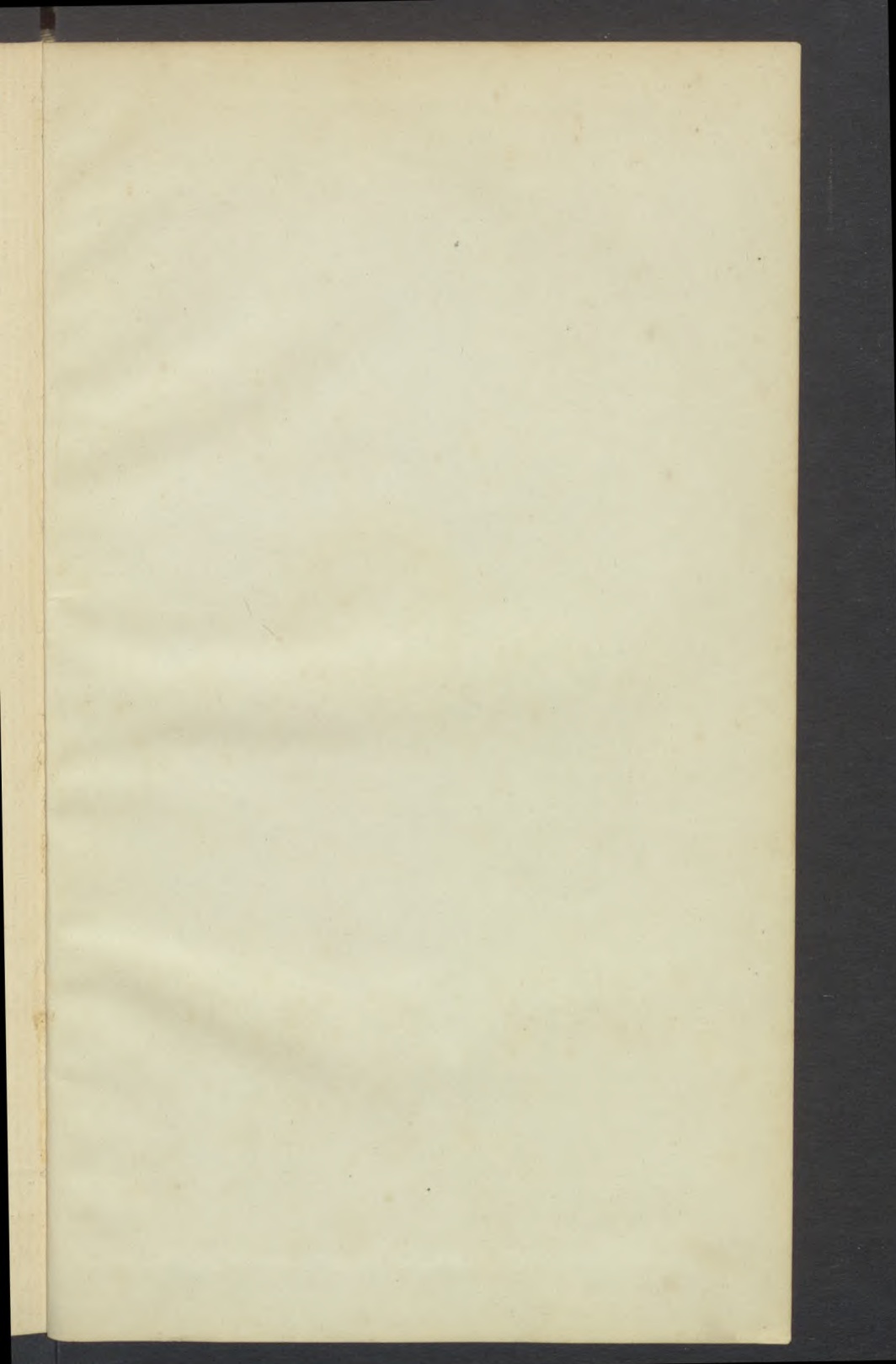
Péterfy Tamás munkái.

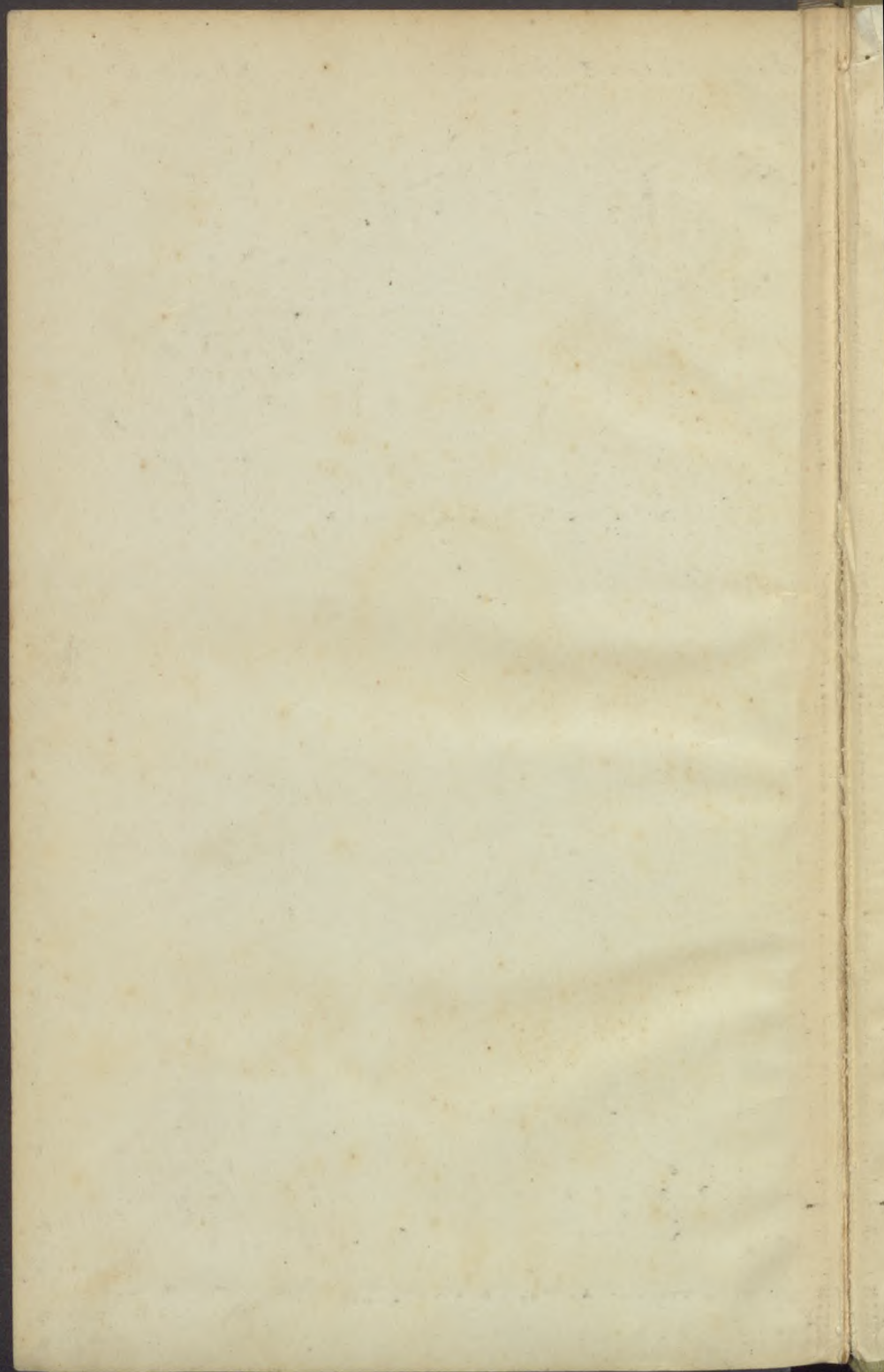
	Kor.
Petőfi regék. Gyűjtemény	— .60
Szittyá dalok. Népdalok, versek	1.20
Közös sors. Eredeti székely regény	2.—
Gyászkirály. Regény. (Budapesti Hirlap kiadása)	
fűzve	3.—
Kötve	4.80
Kis-Székely pusztulása. Regény, fűzve	1.—
Kötve, finom papíron	3.—

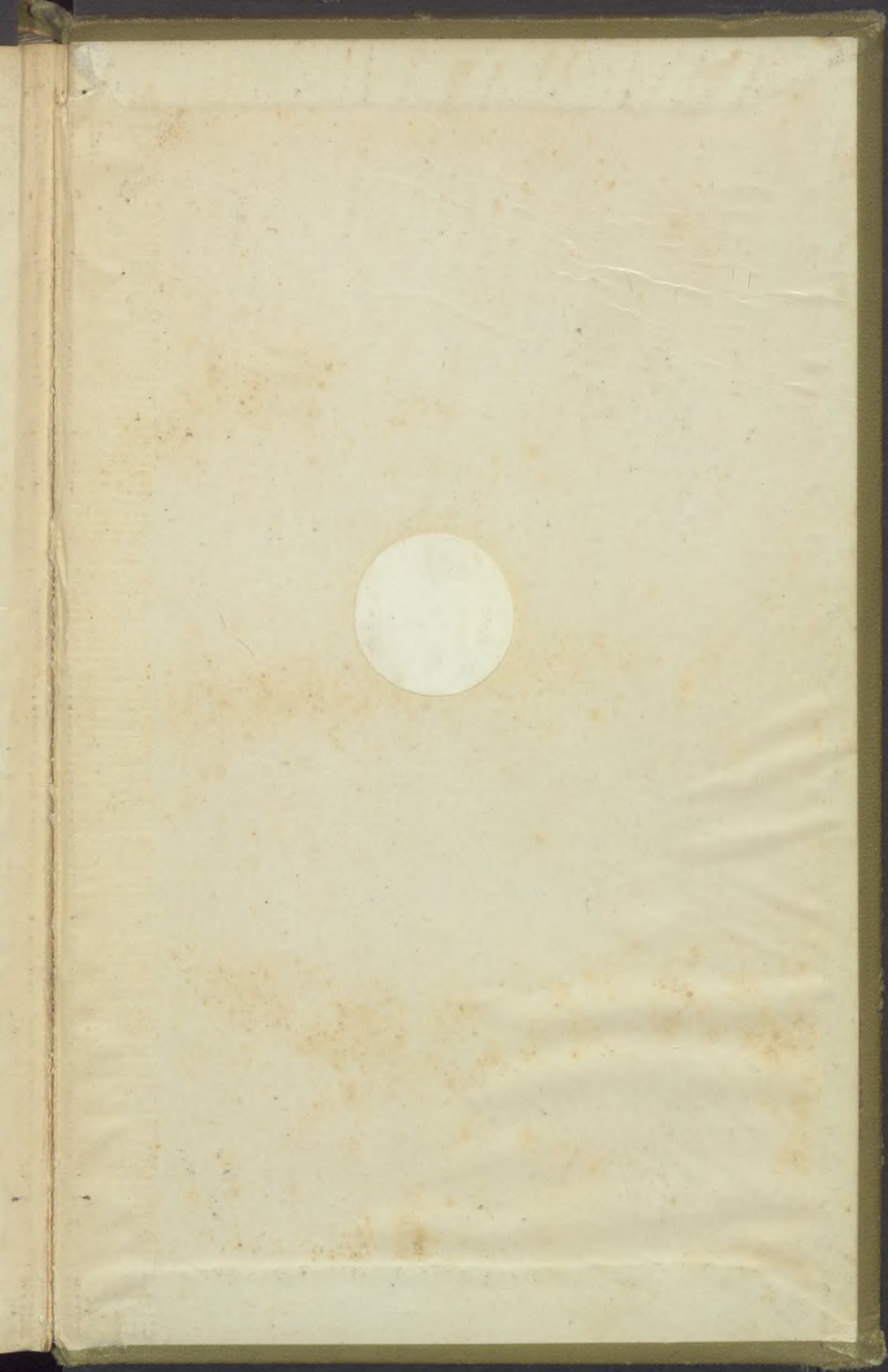
Megrendelhetők szerzőnél. Budapest, IX., Köztelek.

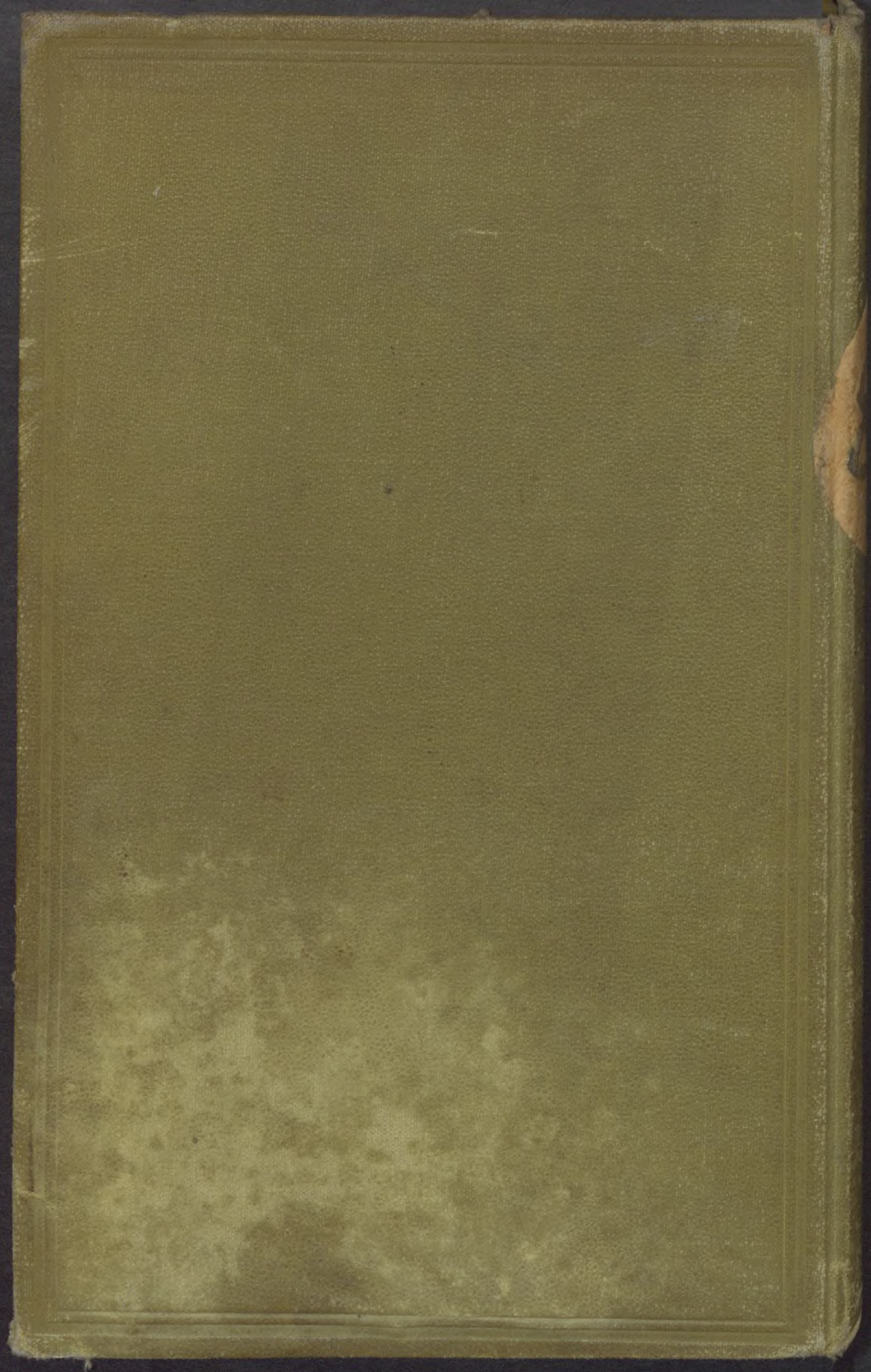

1830

1830

83

PÉTERFY TAMÁS: KIS-SZÉKEL

1830